

İçindekiler

Kırda Mülksüzleşme ve Yoksullaşma	2
“Emperyalist” Türkiye’de Sağlık ve İlaç Sektörü	3
2. Konferans Üzerine	4
Kongre Hareketi	8
Hayrı Bökü yoldaşla söyleşi:	10
Kuzey Kore’nin Hüzün Gözyaşları ve Batı Medyası	15
Söyleşi	17
İşçi Sınıfının Tarihsel Rolü Üzerine Düşünceler - 2	19
Günümüzde Devrimci Olmak ...	27
Katsayı sorunu ve meslek liseleri	30
Kapitalizm ve Kriz	32
Dünya Jeopolitiği - Asya Pasifik Bölgesi	48
Tarihten Şubat Notları	57
Ayın şiiri	60

Anadolu Yayıncılık adına İmtiyaz Sahibi
ve Yazı İşleri Müdürü: Harun YILDIZ
Aylık, Siyasi, Yaygın Türkçe Yayın
Adres: Osmanağa Mahallesi, Kırtasiyeciler
Sk. No: 8 Kat:2 Kadıköy-İstanbul

İrtibat Tlf : 0216 347 87 09

Baskı tarihi: Şubat 2012

1.000 adet basılmıştır.
Basım yeri: Özdemir Matbaacılık,
Davutpaşa Cad. Güven Sanayi Sitesi
Blok No: 145 Topkapı-
İstanbul Tlf. 0212 577 54 92
Web. www.sözveeylem.org

Bu Sayıda

Merhaba,

- Konferans kararları Devrime giden yolu gösterip aydınlatan parıltılı bir ışık, güvenilir bir kılavuz,
- Aramızda düşünce birliğini ve bu doğrultuda eylem ve politika birliğini sağlamaya hizmet edecek olan sağlam programatik bir dayanak ve
- Marksist-Leninist dünya görüşünün doğru ve dupduru bir ifadesi ve günümüz dünyasına uygulanışı anlamını taşımaktadır.

Bütün bunlar, hareketimiz için düşünsel bir sıçrama, bir üst düzeye nitel bir yükseliş anlamını taşımaktadır. Ancak önemli olan, bu düşünsel temel üzerinde örgütsel sağlam bir yapılanmayı, devrimci bir politika ve pratik bakımından bir nitel sıçramayı gerçekleştirmektir.

Önümüzdeki sayıda sunacağımız Konferans Kararları, hepimizden ve her birimizden;

- Yeni bir enerjiyle yeni bir insanın temel taşlarını döşememizi talep ediyor.
 - Bizlerden daha iyi, daha atak, daha yaratıcı birer komünist olmamızı bekliyor.
 - Daha çok devrimciye, gence, aydına, kadına, kent ve kır yoksuluna ulaşmamızı istiyor.
 - İşçi sınıfımızla buluşmamızı, sınıfımız içinde kökleşip çoğalmamızı, mücadele içinden çok sayıda işçi komünistin çıkışını kolaylaştırmamızı talep ediyor.
 - Temel ilkelere birleşebileceğimiz ülkemizdeki tüm devrimci, komünist kadro ve kolektiflerle buluşarak komünist hareketi güçlendirmemizi bekliyor ve
 - Öz ve biçim, etki ve yaygınlık bakımından yeni bir düzeye sıçramış bir yayın, yenilenmiş bir SÖZ VE EYLEM istiyor.
- Bütün bunlar;

- En başta kendimizi örgütlemeyi,
- Aynı anda örgütümüzü yeniden örgütlememizi,
- Giderek ülkemizde bütün komünistlerle, devrimcilerle buluşup birlikte örgütlenmeyiz, ortak aklımızı ve enerjimizi harekete geçirmeyi ve
- Sınıfımızı örgütleyerek, sınıfımız içinde kökleşip çoğalarak; kaderini sınıfın kurtuluşuna bağlayan geçler ve aydınlarla kaynaşarak “KOMÜNİST DEVRİM”i hedefleyen büyük yolculuğumuza inat ve coşkuyla başlamamızı gerektiriyor.

Kuşkusuz ki, bu tarihsel misyonu ve görevi cesaretle omuzlayacağız.

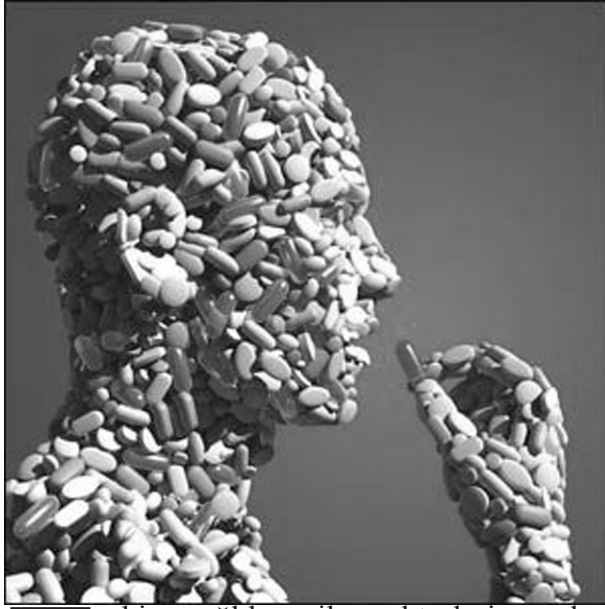
Kırda Mülksüzleşme ve Yoksullaşma

Köylülerimiz, küçük işletmelerini korumak adına giriştikleri mücadelelerle topraklarını kaybetme noktasına geldiler. Kapitalizm krizi bahane ederek işçi sınıfına, emekçilere karşı yürüttüğü ekonomik ve siyasal baskısını, köylüler üzerinde bir taraftan HES projeleriyle yaşam alanlarını kurutarak, hayvancılık ve tarımın devamını engelliyor, diğer taraftan köylülerin düştüğü dar boğazdan çıkmak için, aldıkları banka kredilerinin ödenememesi sonucu, yavaş yavaş ellerindeki topraklara bankalar tarafından el konuluyor. Sakarya'nın Kocaeli ilçesine bağlı 7 köyde yaşayanların kredi borçlarını ödeyememeleri üzerine 70 ev, arsa ve fındıklık Denizbank ve TEB ile birleşen Fortis Bank tarafından ilan verilerek satışa çıkarıldı. Bu bölgede genelde fındık üreticiliğiyle geçinen köylüler, fındık ekimi için aldıkları banka kredisini fındık veriminin düşük olması nedeniyle ödeyemediklerinden, topraklarını kaybetme noktasına geldiler. Köylülerimiz, küçük topraklarını korumak adına sisteme karşı yürüttükleri bi-

reysel mücadelelerini, kolektif mücadele biçimine dönüştürmek zorundadırlar. Bunu başaramadıkları sürece, topraklarını kaybederek ya büyük kapitalist çiftliklerde işçi olacaklar, ya da büyük şehirlere göç ederek emekçi sınıfına katılacaklar. Bu kapitalist üretim biçiminin kaçınılmaz sonudur. Köylüler bu sürece ancak kooperatif biçimi altında üretimleri ve güçlerini birleştirerek, kapitalist talana karşı mücadele eden güçlerle, işçilerle, emekçilerle yan yana gelerek karşı koyabilir, yarınları bu günden kurmaya başlayabilirler. Bireysel mülkiyetin yerine kooperatif mülkiyetini koymak, küçük ve yoksul köylülük için kapitalizme karşı ekonomik mücadelenin bir alanıdır. Bu mücadele alanının ortaya çıkaracağı çatışma ortamı, köylülerimizin siyasal bilincinin gelişmesinin de aracı olacaktır. İstanbul SMMMO odasının hazırladığı tablo, yıllara göre çeşitli bankaların el koyduğu gayrimenkulleri göstermektedir. Bu tablo aynı zamanda kriz koşullarında mülksüzleşmeyle birlikte yoksullaşmanın da boyutlarını da göstermektedir.

	2009	2010	2009	2010	2009	2010	2009	2010
KURUM ADI	BİNA	BİNA	MESKEN	MESKEN	TARLA	TARLA	ARAZI	ARAZI
İSBANKASI		10	75	522	5	192	84	122
ZİRAAT	28	6	48	41	27	21	19	24
HALKBANK	19	53	172	412	27	111	40	97
VAKIFBANK	6	2	430	134	31	27	198	44
DENİZBANK				38		7		
KUVEYT TÜRK	1		51	210	49	49	14	28
TÜRKİYE FINANS	18	18	107	101	11	10	30	30
ALBARAKA	2		44	64	6	27	16	27
BANK ASYA	3	3	56	47	10	8	24	30
TOPLAM	77	92	983	1569	166	452	425	402

“Emperyalist” Türkiye’de Sağlık ve İlaç Sektörü

Türkiye sağlık ve ilaç sektörleri, yapılan düzenlemelerle yerli ve yabancı sermayeye çikolatalı pasta olarak sunuluyor. Krizden bunalmış sermaye, gücü oranında varlığını sürdürebileceği ülke ve sektörleri kâr oranlarını hesaplayarak aç kurtlar gibi saldırıyor. Tabii bu sektörler burjuva iktidarlarca önce nadasa bırakılıyor. Bir kaç senedir sağlık sektöründe yapılan değişiklikler (bu halka daha iyi bir sağlık hizmeti olarak sunuluyor) devlet eliyle yürütülen sistemi kevgire dönüştürmüş durumda. Kevgire dönen bu sektöre, çeşitli kredi imkanları ve sağlanan teşviklerle yerli sermaye balıklama atlıyor. Daha sonra, mantar gibi çoğalan bu şirketler, yüksek kârlarla yabancı sermayeye devrediliyor. Türkiye’de ilaç sektörü de yabancı sermayenin iştahını kabartan diğer bir sektör. Milliyet gazetesinin 31 Ocak 2012 tarihli sayısında Yaman Törüner’in

“Türk ilaç endüstrisi darboğaza giriyor” başlıklı yazısı rakamlarla ilaç sektörünün durumunu açıkça ortaya koyuyor. Yazıda, piyasadaki ithal ilaç oranı 2002’de yüzde 34 iken, 2010’da yüzde 52’ye çıktı. Diğer bir değişle yerli ilaç kullanım oranı, yüzde 66’ dan yüzde 48’e geriledi. Düşük kapasite kullanımı nedeniyle 16 şirket iflas durumunda. Dış ticaret açığımızın yüzde 10’u ilaç endüstrisi kaynaklı. İlaç hammadde ve ara maddelerinde yüksek oranda dışa bağımlılık var; yerli üretimin bir çoğu montaj sanayi durumunda. Türkiye’de 49 ilaç üretim tesisinin 36’sı yerli şirketlerin elinde. Her yıl artan biçimde Türk ilaç şirketleri yabancıların eline geçiyor. Global ilaç ticaretinden aldığımız pay, sadece yüzde 0.1 oranında. Oysa Avrupa’nın 6’ncı, dünyanın 14’üncü ilaç pazarıyız. Demek o ki, ilaç konusunda tam anlamıyla ‘sömürülen ülke’ konumundayız.

2. Konferans Üzerine

Bundan bir yıl önce, Ocak 2011’de İzmir’de düzenlediğimiz 1. Konferans’la devrimci yürüyüşümüzü başlattık 1.Konferans kendini, tartışıp kabul ettiği dört ana metinle ifade etti. Komünistlerin İvedi Görevi metni, hem grubumuzun önündeki temel hedefi ve hem de bu hedef etrafında örgütsel birliğin üzerinde yükseleceği ideolojik birliğin ana hatlarını belirledi. Ulusal Sorun metni, bugün Türkiye’nin en önemli siyasal sorunu olan Kürt Özgürlük Mücadelesine ilişkin grubumuzun yaklaşımını ve net tavrını ortaya koydu. Kadın sorunu ve ekolojiye ilişkin diğer iki metin ise, son dönemde artan bir toplumsal duyarlılıkla birlikte, sınıf mücadelesinden kopartılarak ele alınan bu iki alanda grubumuzun yaklaşımını netleştirdi. Ekoloji metni ayrıca, işçi sınıfının hegemonyası sorununa yeni bir perspektif sağladı. Ekoloji mücadelesini işçi sınıfı ile emekçi köylülük arasındaki ittifak sorununa bağladı.

Geçen Konferans’tan bu yana, Konferans’ın önümüze koyduğu işçi sınıfının enternasyonalist Komünist partisinin inşa görevini kendi iç örgütlenmemizi geliştirerek ve bu çabayı, Komünistlerin birliğini sağlama hedefiyle birleştirerek yürütmeye çalıştık.

İşe başlarken, işimizin hiç de kolay olmadığını biliyorduk. Karşılaştığımız ve karşılaştığımız zorlukların önemli bir kısmı sınıf hareketinin bugün içinde bulunduğu örgütsel dağımlık ve ideolojik savrulmaya ilişkindir. Sosyalist hareket uzun bir süreden beri bir yandan kendi içinde dağımlıklığı ve savrulmayı yaşarken, öte yandan, işçi sınıfı ve emekçi kitlelerden koparak kendi dar mekanlarına çekildi. Bu mekanlarda Marksizm’i geliştirme adına

dağımlıklığın ve savrulmanın teorileri üretildi. Her yenilgi döneminin temel karakteristiği olan devrimci araçların sorgulanması, örgütü kölelik disiplini, pranga olarak gören aydın anlayışın yaygınlaşması, devrimci hedefin geri çekilmesi, asgari olanda tutunma vb. eskimiş düşüncelere geri dönüş sosyalist harekete egemen oldu.

90’lı yılların başında Sovyetler Birliği’nin çözülmesi bu süreci daha da derinleştirdi. Sovyetler Birliği’nin çözülüşü ile uluslararası bir karakter kazanan yenilginin faturası sosyalizmin tarihsel süreçteki reel varlığına, onun aracılığıyla Marksizm – Leninizm’e kesildi. Marksist teori, bütünlüğü bozularak didik didik edildi. Tıpkı 1870’lerde, 1900’lerin başındaki gibi Marksizm’in eleştirisi moda haline geldi.

Nasıl bir sosyalizm sorusu etrafında yürütülen tartışma sınıf mücadelesinden kopuk, soyut bir gelecek tartışmasına indirildi. Marksizm’in somut durumun somut tahlili ilkesi bir yana atılınca, gelecek tartışması da bugüne egemen oldu. Sınıf mücadelesinin bugünden geleceğe uzanan kurgusu bozuldu. Bugünün, geleceği ancak genel hatlar ve temel ilkeler üzerinden yakalayabileceği, geleceğin sorunlarının ancak geleceğin somut pratiği içinde ele alınabileceği, kendi çözümünün koşullarını kendi içinde taşımayan hiçbir sorunun salt teorik yaklaşımla çözülemeyeceği gerçeği atlandı.

Olumsuzluklar sadece teorik alanla sınırlı kalmadı. 1990’lı yıllardan bu yana her toplanma ve birlik girişiminin yeni bir likidasyonla sonuçlanması ve bunun yarattığı umutsuzluk ve güvensizlik, eski kadronun yetmezliğini büyütürken, hareketin gençleşmesini, genç kadroların harekete katılımını da engelledi. Bütün bu teorik – politik kargaşaya bir de mücadeleden

kaçışın en pasif biçimi olan nostalji illeti ve yeni dönemi kavramakta zorlanan eski kadro niteliğinin yetmezliği eklenince, mücadelenin önündeki zorluklar daha da büyüdü. Sosyalist hareket, kendi gelişiminin engeline dönüştü.

Önümüze koyduğumuz görevin zorluğu ve çapıyla karşılaştırıldığında, güçlerin ve birikimin yetersiz olduğunu söylemeye bile gerek yok. Başlangıçta sağladığımız birliğin mevcut kadro niteliğinin ve kadronun mevcut konumlanışının ne bizim için ve ne de bizi uzaktan izleyenler için yetmezliği bir sır değildi. Belki de bu yüzden hep yüz birinci olmak eleştirisine maruz kaldık. Bu eleştiriye bugün verebileceğimiz cevap ancak şu olabilir: yüz birinci olmaktan çıkmak için, yüz birinci olmayı göze almak gerekiyordu. Biz tam da bunu yaptık.

Eksik ve zaafımıza karşı Lenin'in, " işe başlamak için mükemmel koşulları bekleyen devrimciler, en kötü devrimcilerdir" öğüdünden esinlenerek yola çıktık. Sınıf savaşımı hiçbir durumda güçlerin olgunlaşmasını beklemiyor. Sorun, koşulların olumsuzluğuna ve yetmezliklere rağmen, yeterliliğe ancak savaşın içinde ulaşabileceğini bilerek, süren yaşama müdahale etmek, işe koyulmaktadır. Yaşamda ve sınıf mücadelesinde öyle anlar vardır ki, başlamak yarı yarıya kazanmaktır. Yeniden toparlanma ve örgütlenme aşamasındaki Komünist hareket için bugünün böyle bir anlamı vardır.

Şimdi geçen bir yılı değerlendirdiğimizde, yapamadıklarımız ve yaptıklarımıza baktığımızda, hedefimizin ve hareket tarzımızın doğru olduğundan kuşku duymuyoruz. Bu bir yıl içinde, yapamadıklarımızı ancak mücadele içinde yoğrularak yapar hale geleceğimize olan güvenimiz daha da pekişti. Yeter ki biz bu yolun gerektirdiği bilince, kararlılığa, özveriye, inada ve sabıra sahip olalım.

Geride bıraktığımız bir yıl, örgütsel alandaki başarısızlığımıza rağmen, iki açıdan başarılıdır ve ümit vericidir. Birincisi, 2. Konferans'tan siyasal birliğimizi pekiştirerek çıktık. Konferansın onayladığı birçok karar metniyle, ideolojik ve örgütsel birliğimizin üzerine yükseleceği programatik temelleri oluşturmada önemli bir yol kat ettik. Şimdi, önümüzde onayladığımız bu karar metinlerini ideolojik ve örgütsel birliğimizi pekiştirmek için, ayrıntılandırmak ve içselleştirmek duruyor.

Bu alanda hâlâ eksiklerimiz var; en önemli eksiklerimizden biri, dünya Komünist hareketinin tarihinin incelenmesidir. Dünya Komünist hareketi ve III. Enternasyonal tarihinin incelenmesi bizim için önemlidir. Bu tarihin incelenmesi aynı zamanda Marksist teorinin arılığı için yürüttüğümüz mücadelenin önemli bir parçasıdır. Geçtiğimiz bir yıl içinde bu konuda bazı adımlar attık, ama bunlar yeterli değildir. Soruna daha nesnel, daha bütünlüklü bir

Eksik ve zaafarımıza karşı Lenin'in, " işe başlamak için mükemmel koşulları bekleyen devrimciler, en kötü devrimcilerdir." öğüdünden esinlenerek yola çıktık. Sınıf savaşımı hiçbir durumda güçlerin olgunlaşmasını beklemiyor. Sorun, koşulların olumsuzluğuna ve yetmezliklere rağmen, yeterliliğe ancak savaşın içinde ulaşabileceğini bilerek, süren yaşama müdahale etmek, işe koyulmaktadır.

yaklaşım gerekiyor. Bu çalışma aynı zamanda Türkiye Komünist hareketinin incelenmesiyle birleştirilmelidir.

Tarihimize yaklaşırken, bize dayatılan tarihi kişiler ve kişilikler üzerinden açıklama tarzındaki burjuva çerçeveyi olduğu kadar, tarihimize nostaljik bir bağlılığı, eksik ve hatalarımızı burjuvaziye koz vermeme adına gizlemeyi de reddetmeliyiz. Tarihimizdeki bütün hata ve zaafın bedelini ağır bir biçimde ödedik. Yeni bedeller ödememek için tarihimize karşı bir anlamda amansız olmalıyız. Bu, tarihimizi Komünistçe sahiplenmenin bir gereğidir.

Programatik temelde bir diğer önemli sorunumuz da Türkiye'nin, kapitalist gelişmede kat ettiği yolun, emperyalist sistem içindeki konumu ve rolünün incelenmesidir. Bu inceleme Türk burjuvazisinin yeni Osmanlılık adı altında bölgede üstlendiği rolün gerçek karakterini anlamamızı sağlayacaktır.

İkincisi; Konferans bugüne kadar örgütlenmemizin en zayıf olduğu alanlardan biri olan gençlik içinde örgütlenmemizin önünü açmıştır. Hareketimizi nitelikli genç bir kadroyla buluşturmuştur. Bu buluşma hareketimizin geleceği için önemlidir. Yürüyüşümüzü eylemli kılmada ve bizi örgütsüz olduğumuz alanlara taşımada yeni bir dinamizm yaratacaktır.

Birinci konferansta komünist partinin inşa sorununu ivedi bir görev olarak belirledik ve bu görevi sürece devrimci müdahalenin ilk koşulu olarak tarif ettik. "Süreç olarak parti" ya da "siyasallaşmış işçi hareketinden parti çıkarmak" gibi atı arabanın arkasına takan kaçkınlığa baş vurmadan söyleyeceğimizi doğrudan söyledik. Bunu söylerken koşulların ve güçlerin yeterli olup olmadığına bakmadık, zorlukların arkasına sığınmadık. Marksist-Leninist teoriyi ve işçi sınıfının tarihsel deneyimini referans aldık. Koşulları, zorlukları hedefimize varmak için aşmamız gereken engeller olarak gördük. Son dönemde çeşitli ülkelerde ortaya çıkan işçi ve halk hareketleri, bir kez daha, bizim sorunu

doğru ortaya koyduğumuzu kanıtlıyor. Hareketi örgütlenme ve yönetme yeteneğinde komünist bir partiden yoksun işçi hareketi ne ölçüde etkili olursa olsun, sonuçta burjuvazinin ağına düşmekten, burjuva hegemonyaya teslim olmaktan kurtulamıyor.

Ancak bütün bunlar sorunu bir noktaya kadar aydınlatıyor, yakalanması gereken ana halka sorununu çözüyor. Sorunun pratik çözümü ise, hedefe varmak için atılması gereken politik ve örgütsel adımların planlanması ve uygulanmasında yatıyor. Bizim de bocaladığımız alan burası oldu. Hedefi doğru tespit etmemize rağmen, hedefe ulaşacak yol ve yöntemleri belirleme ve uygulamadaki sorunlarımızı aşamadık. Teorimizle eylemimizi uyumlaştıramadık. Belirlediğimiz hedefle bu hedefe ulaşmak için atmamız gereken politik ve örgütsel adımlar konusundaki farklı yaklaşımlar bizi pek de sağlıklı yürütemediğimiz bir tartışmanın içine soktu. Tartışmayı ideolojik ve örgütsel birliğimizin temel ilkesi olan tartışma, eleştiri ve eylem birliği çerçevesinde sağlıklı yürütememiş olsak da, bu tartışmalar, 2. Konferanstan ideolojik birliğimizi pekiştirerek çıkmamızda önemli bir işlev gördü.

Komünistlerin ivedi görevi metninde de vurguladığımız gibi, komünist parti inşa sorununu salt kendi doğrudan eylemimizin sonucu olarak tarif etmedik. Bunu tüm komünistlerin birliğinin sonucu olarak ele aldık. Bu alanda, kısıtlı bir çerçevede, yaptığımız girişimlerden olumlu bir sonuç alamamış olmamız, bu anlayışın değiştirilmesi anlamına gelmiyor. Tersine bu hedef için ilkelerimizi koruyarak daha ısrarcı olmamız gerekiyor. Baştan beri komünistlerin birliği sorununa ideolojik, politik ve örgütsel birliğin temel ilkeleri üzerinden yaklaştık. Bu yüzden ne kendimizin ve ne de diğer komünist grupların ideolojik, politik ve örgütsel netleşme çabalarını birliğin önünde bir engel olarak görmedik. Soruna ayrılıkları örten, öteleyen bir yerden bakmadık. Birliği tartışma platformları, gruplar arası "diplomatik ilişkiler," soyut çağ-

rılara indirgeyen yaklaşımlardan uzak durduk. Birlik girişimlerinin ancak, netleşmiş görüşlerin tartışılması ve bu tartışmanın mücadele içinde sınanmasıyla gerçekleşebileceğinden hareket ettik. Geçen bir yıl içinde Komünistlerin birliği konusunu yayın organında hemen hiç ele almadık. Bu önemli bir eksiklikti. Önümüzdeki dönemde bu konuyu çeşitli yönleriyle ele alıp incelemek önemli görevlerimizden biridir.

Yayın organına gelince, yayın organının düzenli aralıklarla çıkartılması faaliyetimizin önemli bir alanı oldu. Biçim ve içeriğe ilişkin ciddi eksiklerimiz olmakla birlikte bu faaliyeti aksatmadan yürüttük. Yayın organı, ideolojik, politik ve örgütsel birliğimizi sağlama ve geliştirmede, kadronun devrimci eğitiminde, Komünistlerin birliğinin kurulmasında, görüşlerimizin işçi ve emekçilere taşınmasında ve kitlenin bilinçlendirilip örgütlenmesinde elimizdeki en önemli silahlardan biridir. Henüz parti inşası içinden geçtiğimiz, dağınık hareketin yeniden toparlanması ve merkezleştirilmesi aşamasında olduğumuz düşünüldüğünde bu silahın önemi daha da artmaktadır. Ancak geride bıraktığımız bir yıl değerlendirildiğinde yayın organına bu önemi verdiğimiz söylenemez.

Konferansın kabul ettiği karar tasarıları doğrultusunda yayın organını hem içerik ve hem de biçim olarak yeniden ele almamız, yetkinleştirmemiz bir sorumluluk ve zorunluluktur. Yazı kurulumuz grubumuzun ihtiyaçlarına cevap veren, sosyalist hareketleri, Dünya ve Türkiye'deki gelişmeleri izleyen, en küçük gelişmeyi siyasi ajitasyon konusu yapabilen, kendimizi ve kitleleri eğiten zengin içerikli bir yayın organı için şimdiden kolları sıvamalıdır. Her yoldaş yayın organını yazarı, muhabiri ve dağıtıcısı olarak kendini yeniden konumlandırmalı, yayın organına dayalı bir örgütsel faaliyeti başlatıp genişletebilmelidir. Ancak böyle davranarak yayın organını kolektif bir eğitici, kolektif bir ajitator ve kolektif bir örgütleyici olarak kullanabiliriz.

Devrimci bir sınıf partisi zorunluluğu ortada

ise ve bu gerçek devrimci mücadelenin ilk koşuluysa, bu hedefe ulaşılması, doğru bir strateji ve taktikle önümüzdeki zorlukların aşılması sorunudur. Zorlukları ve olumsuzlukları listenin başına yazarak, önümüze koyduğumuz her görev için başa yazılan zor'a sığınarak hiçbir sorunun üstesinden gelinemez. Komünistler için zorluk ve olanaksızlıklar önünde diz çökülecek engeller değildir.

Sınıf savaşımında bir yıl, on yıl çok uzun bir zaman dilimi değildir. Yinede siyasi mücadelede grup olarak geçirdiğimiz bir yıl azımsanmayacak bir deneyimdir. Eksik ve zaaflarımızın farkındayız, o halde, onları giderebilecek en önemli şeye de sahibiz. Geride bıraktığımız bir yıla bakarak bugün üzerinde örgütsel birliğimizi geliştirip pekiştirebileceğimiz daha sağlam bir ideolojik birliğe sahibiz. Konferans çeşitli konularda aldığı kararla birliğimizi, birliğimizin temellerini sağlamlaştırdı. Kapitalizmin derinleşen krizinin de etkisiyle siyasi atmosfer ısınıyor, buzlar eriyor, işçi ve emekçiler yavaş da olsa Burjuva hegemonyanın sersemletici etkisinden sıyrılıyor. Kürt Özgürlük Hareketi mücadelesiyle düzenin istikrarsızlığını büyütüyor. Burjuvazi temel hiçbir alanda politika üretmiyor. Baskı ve terörle yarattığı yılgnlıktan besleniyor. Bütün bunlar bize devrimci mücadelede risklerle birlikte yeni olanak sunuyor. Olanakların gerçeğe dönüştürülmesi kendiliğinden olmuyor. Riskleri göğüslemeden mücadele gelişmiyor.

Tarihin bugünkü kavşağında belki her şey değil ama çok şey bilinçli ve örgütlü müdahalededir. Elimizde sihirli bir değnek yok, ama elimizde devrimci bir teori ve bu teoriyi hayatla buluşturacak devrimci kararlılığımız, cesaretimiz, sabrımız ve enerjimiz var. Şimdi sıra var olanı sınıf mücadelesinin anafollarına kapılmadan, her beklenmedik durumda rotayı kaybetmeden, merkezi, disiplinli, aynı zamanda çeşitli mücadele biçimlerini kullanabilecek kadar esnek ve kapsayıcı devrimci bir örgüte dönüştürmektedir. Bu gerçekleştirildiğinde ge-

Kongre Hareketi

H. TOPAÇOĞLU

12 Haziran seçimleri öncesi Kürt Özgürlük Hareketi öncülüğünde oluşturulan Emek, Demokrasi ve Özgürlük Bloku, seçim sonrasında blok dışında kalan devrimci, komünist ve muhalif unsurları da kapsayarak, kendini daha da genişletecek bir perspektifle kongre biçiminde örgütlenme hedefini ortaya koydu.

Bu hedefler doğrultusunda Kongre 820 delegeyle Ankara'da toplandı, Kongre Meclisini seçti. Seçilen Kongre Meclisi, içinden Yürütme Kurulunu belirledi. Kurulların seçilmesi ile Kongre'nin aşağıdan yukarıya merkezileşme işlemi de tamamlanmış oldu.

Merkezileşmesini tamamlamış olan Kongre Hareketi kendisini genişleten yerden, ayrılıkları törpüleyen, birliği geliştiren ve genişletecek bir mücadelede, eylem programı benimsemelidir. Bu

yapılamadı. Bunun yapılamamasının en belirgin nedeni, Kongre'nin toplanma gerekçelerinin unutulup, solun müzmin hastalığı - birlik eşittir parti - anlayışının Kongre merkezi po-

litikası olarak benimsetilmeye çalışılması ve Kongre'nin gerçek misyonundan uzaklaşılmasıdır.

Kongre bu sıkışıklığı aşabilir. Bunun aşılabilmesi için, seçim öncesinde Emek, Demokrasi ve Özgürlük Bloğu oluşturulurken izlenen yöntem izlenmeli, Kongre bileşenlerinin, merkezi güç ve eylem birliği örgütlenmesi olduğu fikri korunmalı ve geliştirilmelidir. Bu da ancak Kongre örgütlenmesini bir güç toplama alanı olarak gören rekabetçi anlayışın terk edilmesi, örgütlü olanı paylaşmak yerine örgütsüz olanı örgütlenme anlayışının Kongre bileşenlerinde egemen kılınmasıyla mümkün olacaktır.

Bileşenlerini kendi konumları içinde kabul etmeyen, onları karar ve eylem süreçlerine katmayan, onları kendi hedeflerinin bir aracı olarak gören bir anlayış Kongre Hareketinden gerçek bir güç birliği yaratamayacağı gibi, birleştirici değil, dağıtıcı olacaktır. Bu koşul Kongre Ha-

Kongre bu sıkışıklığı aşabilir. Bunun aşılabilmesi için, seçim öncesinde Emek, Demokrasi ve Özgürlük Bloğu oluşturulurken izlenen yöntem izlenmeli, Kongre bileşenlerinin, merkezi güç ve eylem birliği örgütlenmesi olduğu fikri korunmalı ve geliştirilmelidir. Bu da ancak Kongre örgütlenmesini bir güç toplama alanı olarak gören rekabetçi anlayışın terk edilmesi, örgütlü olanı paylaşmak yerine örgütsüz olanı örgütlenme anlayışının Kongre bileşenlerinde egemen kılınmasıyla mümkün olacaktır.

rekentinin büyümesinin ve merkezi eylemli bir güce dönüşmesinin de koşuludur.

Son dönemde hem Kongre örgütlenmesinde yaşanan sorunlar, hem Kongre'den bir Kongre partisi çıkarma girişimleri ve hem de Devletin Kürt Özgürlük Hareketini hedef alan, çok yönlü operasyonlarına karşı Kongre bileşenlerinin aktif bir eylemlilik yürütememesi, Kongre Hareketinin kendi zaafı içinde bir dağınkılığa sürüklendiğini gösteriyor.

Kongre Yürütme Kurulu, Kongre Hareketinin içine düştüğü bu zaafı duruma son vermek üzere Kongre Meclisini toplamalı ve bu dağınkılığın ortadan kaldıracak bir eylem planını oluşturmalıdır.

Bu eylem planı her şeyden önce Kongrenin önceliklerini, Kongre bileşenlerinin konumlarını dikkate alarak yeniden belirlemeli, Kongreyi işlevli ve eylemli bir örgütlenmeye taşınmalıdır. Eylem yapmış olmak için eylem mantığını terk ederek, önceden hazırlıklı etkili bir eylem çizgisi benimsemelidir.

Sonuç olarak;

1) Kongre Hareketi Kürt devrimci dinamiğine ve işçi sınıfına, emekçilere yönelik saldırılara karşı, Kongre örgütlenmesi dışında kalan devrimci dinamikleri de içine alan bir eylem hattı örmek zorundadır. Emek hareketinin zayıflığı, emek odaklı bir mücadele merkezinin henüz oluşmaması gerekçe gösterilerek, bu görev ve sorumluluk ötelenmemelidir.

2) Kongre Hareketini emek odağının zayıflığı veya eksikliğiyle eleştirmek, bu eleştiriye getirenleri aklamaz. Emek odağının yaratılması devrimci solun görevidir. Bu sorumlulukla, Kongre güç birliği örgütlenmesi birbirinin karşısına konulamaz. Tersine birlikte yürütülmesi gereken bileşik bir süreçtirler.

3) Kongre Hareketinin önünde partileşme diye bir sorun yoktur. Parti, şu anki Kongre bileşenlerinin birliğini tarif etmemektedir. Kendisini daraltan bir tarif, genişlemeyi ifade etmez.

Kongre daha baştan örgütlenmesini, bileşenlerin bağımsızlığı ilkesine dayandırmıştır. Ayrıca ideolojik ve politik olarak bu çok parçalı oluşumdan bir siyasi parti çıkarmak, daha önceki girişimlerde kanıtlandığı gibi, olmayacak olanda direnmektir. Bunda ısrar, zaten çok hassas olan bileşimi bozacak, bileşenler arasındaki güvensizliği daha da arttıracaktır.

Parti, partileşme meselesi, Kongre Hareketinin gündeminden çıkarılmalıdır. Kongre Hareketi içinde kendisini bir parti olarak örgütleyecek program ve tüzük birliğini sağlamış parti, siyasi çevre, dergi ve bireyler bu çalışmayı Kongre Hareketi dışında yapmalıdır. Kongre Hareketi tabanında bulanıklık ve belirsizlik yaratılmamalıdır.

Söz ve Eylemin 6.cı sayısındaki sözlerimi tekrarlıyorum. Kongre daha baştan örgütlenmesini, bileşenlerin bağımsızlığı ilkesine dayandırmıştır. Ayrıca

ideolojik ve politik olarak bu çok parçalı oluşumdan bir siyasi parti çıkarmak, daha önceki girişimlerde kanıtlandığı gibi, olmayacak olanda direnmektir. Bunda ısrar, zaten çok hassas olan bileşimi bozacak, bileşenler arasındaki güvensizliği daha da arttıracaktır. Eğer siyasi parti biçiminde örgütlenme Kongrenin siyasi temsili değil de, Kongrenin seçimlere katılmasıyla ilgiliyse, o zaman bunun çözümü başka biçimlerde bulunabilir.

Hayrı Bökü yoldaşla ekoloji ve sınıf mücadelesi üzerine söyleşi:

Söz ve Eylem: Kendinizi tanıtır mısınız ?

-İsmim HAYRİ BÖKÜ yaklaşık kırk yıldan beri sosyalist mücadele içersindeyim. Şu anda TURGUTLU TOPLUMSAL DAYANIŞMA ve KÜLTÜR MERKEZİ Başkanım, Ayrıca ekoloji komisyonu üzerinden TURÇEP (Turgutlu Çevre platformu) ,EGE-ÇEP (Ege Çevre Platformu) yürütme kurulu üyesiyim.

Söz ve Eylem: Derneğinizi kısaca dergimize anlatır mısınız?

-Derneğimiz yaklaşık 5 yıl önce Turgutlu'da ki Sosyalistler tarafından kuruldu Derneğimizin kuruluşunda yer alan Sosyalistler farklı görüşlerde olan Sosyalist arkadaşlardı. Bazı temel ilkelere bir araya gelerek birbirimize saygılı ve birbirimizi geliştirmek temelinde yola çıktık. Birbirimizin ayağına basmamaya saygılı olmaya gereken özeni gösterdik. Son olarak yapmış olduğumuz olağan kongrede farklı görüşlerdeki arkadaşlarla derneğimizin yönetim organlarını oluşturduk. Ayrıca ocak ayında aylık bülten çıkarmaya başladık. Aylık bültenimizin ismi SOSYALİST İNİSİYATİF tir.

Derneğimiz komisyonlar üzerinde faaliyet

gösteriyor. Bunlar sırayla Ekoloji, işçi, Gençlik komisyonlarıdır. Çal dağındaki ekolojik talandan dolayı en aktif komisyonumuz Ekoloji komisyonudur.

Söz ve Eylem: Çal dağı 'ndaki mücadelenizi duyuyoruz, bu mücadeleyi sizin ağzınızdan dinleyelim.

-Derneği bu dönemde kurmamız tam isabet olmuş. Eğer bu dernek kurulmuş olmasaydı

Çal dağındaki mücadeleyi buralara kadar taşımamız çok zordu. Sizlere Çal dağındaki mücadelemizi anlatmadan Nikel madenini çıkarmak isteyen şirketten ve yöntemlerinden bahsedeyim. Şirket İngiliz European Nikel şirketi. Kurucuları arasında İngiltere Türkiye büyük elçisi de bulunuyor. Şirket, İngilterenin Türkiye emekli büyük elçisi için, "hükümetle sıcak ilişkilerimizde elçimizin sıcak ve akıcı Türkçesi işimize çok yaradı" diyor. Sırayla devam edelim. Şirket maden çıkarmada yöntem olarak dünyada ilk kez kullanılacak olan açık Liç sistemini kullanıyor. Bugüne kadar dünyanın hiçbir yerinde uygulanmamış. Önce Arnavutlukta sonrada Sırbistan'da uygulamak istemişler, bu iki ülkeden de kovulmuşlar. Açık Liç sistemi en ucuz bir sistem olduğu için bu yöneme baş vuruyor-

lar. Sermayenin yöntemi her yerde hep aynı az masrafla az sermaye ile en fazla parayı götürmek, işçiyi sömürürken de doğayı sömürürken de değişen bir şey yok.

Söz ve Eylem: Açık Liç yöntemi nasıl bir yöntem kısaca açıklar mısınız?

İçerisinde nikel kobalt vs bulunan kaya parçaları büyük bir makinanın içerisinde geçirilerek ufak parçalara ayrılıyor. Bu ufak taş parçaları bir yere yığılmadan önde zemine önce kil bir tabaka daha sonrada mikron bir örtü seriliyor bunun üzerine içerisinde maden olan taş parçaları yığılıyor. Bu yığın üzerine ise boru sistemi yerleştiriliyor. Bu borulardan bu yığının üzerine tam 18 ay sülfürik asitli su damlatılıyor. 18 ay sonra ise tabandan zenginleştirilmiş nikel kobalt çamuru alınıp işlem yapılmak üzere başka ülkelere götürüp Nikele sahip oluyor. Yöntem kısaca böyle.

Söz ve Eylem: Biz yavaş yavaş çal dağında başlattığımız mücadeleye gelelim.

Biz sosyalistiz kafamız fabrika semt ve okul örgütlenmesinden çalışır. Doğrudur, böyle bir alanla ilk karşılaştığımızda önce bocaladık sorguladık anlamaya çalıştık. Tabii ki ilk akla gelen klasik örgütlenme içerisinde toparlanma. Kazın ayağı hiçte böyle değilmiş ? Yaptığımız ilk araştırmalar sonrasında bilgilendirme hakkımız temelinde valiliğe bir yazı yazarak maden hakkında bilgi aldık. Almış olduğumuz bilgi sonucunda Çevre ve Orman Bakanlığından Maden için CED (Çevre etki değerlendirme) raporunun alındığını ve 18 ay sürecek olan deneme üretim izninin de verilmiş olduğunu öğrendik. Sırayla CED iptali davasını Manisa Bölge idare mahkemesinde açtık. Arkasında bakanlığın ağaçları kesilmesiyle ilgili iznine karşıda ağaçların tahsis iznine karşı iptal davası da açtık. Ayrıca devletin tüm kurumlarına karşı avukatlarımız sayesinde suç duyurularında bulunacak etkili bir hukuk mücadelesine başladık.

Söz ve Eylem: Ekolojik mücadelede hukuk mücadelesi yeterli mi başka neler yapmak ge-

rekiyor?

Tek başına yeterli değil. Ama küçümsemek gerek. Hukuku abartarak, adalet yerini bulacak şekilde değerlendirmek, katırdan yavru beklemektir. Biliyorsunuz katır doğurmaz. Hukuk mücadelesinde, madenin çıkarılmasında oluşacak zararı, kendini sermayeye satmamış bilim insanlarının da yardımıyla yorulmadan yığınlara anlatmak, onları bilgilendirmek gerekiyor. Ayrıca bilgilendirme ve hukuk mücadelesi akılcı, dikkatli, sabırlı, yığınsal ve giderek şiddetli artan eylemlerle beslemek gerek. Bu faaliyet uyumlu bir şekilde yapılırsa mücadele başarıya ulaşabilir.

Söz ve Eylem: Bizlere örnek olabilecek eylemlerinizden bahseder misiniz?

Yapmış olduğumuz tüm eylemleri basına yansıtmaya çalıştık. Avukat vereceğimiz vekaletlerde yaklaşık 100 kişi noter önünde eylem yaptık. Bu sayımızı mahkeme salonlarında sürdürdük. Ayrıca keşif sırasında aktif bir kalabalıkla Çaldağı'na çıktık. Maden şirketini ve satılmış bilim insanlarını her yerde sıkıştırdık ve zorladık. Turgutlu da yaklaşık 5000 kişinin katıldığı miting ve yürüyüş yaptık, basın ve televizyon kanallarını kullandık. Maden çevrelerini siyasal iktidarı açmaza düşürdük.

Söz ve Eylem: Siyasal iktidarı nasıl açmaza düşürdünüz açıklar mısınız?

Çevre ve orman bakanı önce Osman Pepe idi. Daha sonra ise Veysel Eroğlu oldu. NTV programında Osman Pepe, “bana çok baskı yaptılar” diyor. İngiliz hükümetinin baskılarından bahsediyor. “Adeta bakanlığında izin almak için kamp kurdular” diyor. “Tokat ağaçlarının kesim iznini vicdanım kabul etmedi izin vermedi” diyor. Açıkça üzerindeki yoğun baskıdan NTV’de canlı yayında bahsediyor. Ayrıca AKP’nın Turgutlu belediye başkanı Serhat Orhan ticaret odasında yapılan toplantıda Çevre bakanıyla Şirket arasındaki ilişkiyi, “Çevre ve orman bakanı Veysel Eroğlu beni yanına çağırды, şirketin konsolosluğu ve İngiliz hükü-

metinin baskısına dayanamadım ağaçların kesimi ile ilgili tahsis iznine imzalamak zorunda kaldım” diyerek, deşifre etmek zorunda kaldı. (kayıtlarda bu konuşmalar var) Bunlardan da anlaşılacağı gibi, nikel madenini çıkarmak isteyen İngiliz şirketiyle sermayenin partisi olan AKP hükümeti arasındaki ilişki açıkça ortaya çıkıyor.

Söz ve Eylem: AKP belediye başkanı ve değişik çevrelerden baskı gördünüz mü?

Hem de çok size şunu söyleyeyim. Komünistlerin özne olmadığı hiçbir mücadele başarıya ulaşamaz. Baskı ne demek. Bu baskılara devrimcilerden komünistlerden başka hiç kimse direnemez. Turgutlu belediyesi ve belediye başkanı nikel madeninin açılması için elinden geleni yaptı. Madeni halkın gözünde hoş göstermek için her yolu denedi. En çokta çalışacak 200-300 işçi için 3000-5000 işçi kaydı yapıp yalan söyleyip işsizleri komünistlerin üzerine saldırtmak için büyük gayret sarf etti. Ayrıca Turgutlu spor taraftarlarını bize karşı kışkırttı. Turgutlu spor yıllarca madenin reklamını alarak formasında madenin reklamını yaptı. Ama hepsi geriye tepti beş yıldan beri madeni açamadılar. Komünistlerin özne olduğu mücadelelerde sermaye zor geçit bulur. Komünist kararlılığın, inancın, bilimselliğin, akıllığın, yığınlarla kurulacak ustaca bağın aşamayacağı hiçbir engel yoktur.

Söz ve Eylem: Turgutlu çevre platformundan bahseder misiniz? Bunu bize anlatır mısınız?

Ekoloji farklı bir mücadele, farklı farklı sınıflar farklı farklı halklar ve azınlıklar ve farklı dinsel kimlikler zarar görüyor. Her kesimin zarar görmesi bir yönü ile bir çok kesimi birleştiriyor. Tur-Çept, farklı burjuva partilerini esnaf odalarını, mimar mühendis odalarını, farklı siyasal dernekleri ve kurumları yer aldığı bir platform. Bunun içerisinde avcılar kulübü, izci dernekleri vs gibi kurumlar var. Ayrıca bu çalışmalarını koordine eden bir yürütme kurulu var. Biz platformun üyesi ve yürütme kurulunda da

temsil ediliyoruz. İçinde bulunmakta yarar gördük. Lenin bize yol gösteriyor. “vurup dağıtmıyorsan girip çalışacaksın” tamda bizde böyle yapıyoruz. İlkelerimize ters düşmediği sürece madenin kapatılmasında yana oldukları sürece bizce bir sıkıntı yok.

Söz ve Eylem: EGE-ÇEP nedir anlatır mısınız?

Ege çevre platformu (EGE-ÇEP) yaklaşık beş yıl önce kuruldu. Biz bu platformun ilk bileşenlerindeniz. EGE-ÇEP olmasaydı biz ÇAL dağındaki mücadeleyi, kazanamazdık. Burası biz bilgi, hukuk ve deneyim yönünden büyük destek verdi. Bu destekler olmasaydı işimiz çok zordu. EGE-ÇEP anti-kapitalist bir platform. Her ay bileşenlerin katılımı ile birlikte toplantı yapar. Tüm bileşenlerin sorunları tartışılır ve çözüm yolları aranır. Bileşenlere bilgi, hukuk ve yetişemediği eylemler konusunda destek sunulur. Y.K alınan kararları uygulamakla yükümlüdür. Ayrıca her yıl sonunda bileşenlerin katılımıyla bileşenler kurultayı toplanır. Bileşenler kurultayı 2 gün sürer. Bir yıllık çalışma, yeni yılın programı yapılır. Organlar seçilir.

Söz ve Eylem: EGE-ÇEP halkların demokratik kongresine katılan platformlar birisi bu konuda ne diyorsunuz?

Bu karar Türkiye'nin içinden geçtiği bu süreçte çok önemli bir karardı. Bu kararla ekoloji mücadelesi emek örgütleriyle, sosyalist örgütlerle ve en önemlisi Kürt özgürlük hareketiyle sıcak bağlar kurmuştur. Karar bileşenlerin çoğunluk kararı ile alındı. Sevindirici ve önemli bir karardır. Hepimizin düşmanı sermaye düzendir ve emperyalizmdir. Hepimizin kurtuluşu da kapitalizme karşı sermaye düzenin parçalanıp yerine sosyalizmi seçenek olarak koymaktır. Böyle zorlu günlerde güçlerimiz ortak düşmana karşı birleştirmeyi doğru buluyoruz. Bizde demokratik halklar kongresine katılmak konusunda oy kullandık.

Söz ve Eylem: ÇAL dağı mücadelesini yer yer konuşmalarda Türkiye'nin LENA mücade-

lesidir diyorsunuz nedir bu LENA olayı?

Biliyorsunuz Rusya'da birinci devrim dönemi 1901-1905 yıllarıdır. Bolşevikler birinci devrimde yenilmişlerdir. ikinci devrim dönemi 1912-1917 yıllarıdır. Lenin ikinci devrim dönemini 1912 yılı LENA altın maden işçilerinin mücadelesiyle başlatır.

Çaldağındaki ekolojik mücadele diğer yerlerden farklıdır. Zengin bir ova 15 milyon Sulfürik asitle yaşanmaz hale gelecek, 120 km. alan sulfürik asit sisleriyle zarar görecektir. Bu

alanda, İzmir-Manisa, Akhisar –Salihli, Saruhanlı- Kemalpaşa yaklaşık olarak 4,5 Milyon insan kanser tehdidi altındadır. 1 Milyon ağaç kesilecek, saniyede 135 lt. su tüketilecek. Arsen, Krom ve ağır metal-lerle, insanlar kanser tehlikesiyle karşı karşıyadır. Siyasal iktidar-da suçüstü yakalanmış kaçacak yerleri yoktur. Burada kazanılacak zafer bu kesimlerin teşhiri , LENA altın madenindeki işçilerin başkaldırısına benzer bir etki yaratabilir. Çaldağı mücadelesi

de Türkiye'de ekolistler, işçiler her türlü baskı altındaki halklar ve dinsel kimlik ve azınlıklar açısından bu ölçüde önemlidir. Biz komünistler olarak Çaldağı'ndaki mücadeleyi, emek mücadelesinin, ekoloji mücadelesinin. yalnız bırakılmak istenen Kürt özgürlük mücadelesinin önemli bir kuvveti ve kaldırıcı olarak görüyoruz.

Söz ve Eylem: Maden tekrar el değiştirdi başka bir şirket aldı diyorlar doğrumu?

Doğru. İsim devamlı değişti önce Bosporus sonra Sardes oldu. Şimdide Çaldağı nikel diyorlar. Çalık grubu veya Atasaylar grubu aldı deniyor. Fark etmez, ha veli ali, ha ali veli ha İngiliz sermayesi ha Türk sermayesi. Anti-emperyalist olmak için anti-kapitalist olmak gerek. Bizim derdimiz sermaye egemenliğine son vermek ve sosyalizmi seçenek olarak yığınlara kabul ettirmek. Biz sosyalizmi özledik derdimiz sosyalizmi kurmak. Gerçek ekolojik toplumun doğru işleyen, Marksizm'i örnek alan çarpıtmayan komünist toplum olduğuna inanıyoruz.

Emperyalist devletler krizinden savaş yoluyla çıkmak için habire bıçaklarını biliyorlar. Bir yandan da Suriye'ye saldırı öncesi, emperyalist devletler, cepheleşerek, savaş için son düzenlemeleri yapıyorlar. Türkiye burjuvazide bu savaş öncesi arkasını temizlemek istiyor.

Söz ve Eylem: Ekolojik mücadeleye bağlı olarak köylülerde kendiliğinden yükselen bir mücadele görülüyor, bu konudaki gözlemlerinizi nelerdir?

Türkiye'de son yıllarda yığınların hareketliliğine bakarsanız, Kürtlerin haklı istemleri etrafında yükselen Kürt özgürlük hareketini, Kürt hareketinin dışında en yaygın hareketlerin, köylülüğün katılımı ve tepkilerini dile getiren ekolojik temelli hareketler olduğunu görürsünüz. Hemen hemen tüm günlük gazetelerdeki köylülerin mücadelelerini görürsünüz. HES'ler, ma-

denler, katı atık tesisleri, kıyı yağmacılığı, golf alanları, yanlış yerlere konulmuş RES'ler, nükleer- termik santraller ve GDO'lara kadar tüm ekolojik yıkımlar köylerde emekçileri alanlara çıkarmaktadır. Gözle görülür bir şekilde tarımsal girdilerdeki yükselmeler ve ürettikleri meta fiyatlarındaki düşüşler, köylülerin yaşamını giderek zorlaştırıyor. Köylünün karşıya kaldığı ekolojik zarar direk olarak bu metalleri da üretmeyecek doğal yıkımı beraberinde getiriyor. Köylülük doğrudan kendi geleceğini etkileyen

geri dönüşsüz bu doğal tahribe karşı gözünü karartarak gemileri yakıyor. İşte bu durum sınıf mücadelesinin alanını genişleterek komünistlerin önünde yeni olanaklar yaratıyor. Bu olanakları devrimci bir tarzda değerlendirmek her sedyen önce bu hareketin içinde yer almaktan, ekolojik mücadeleyi devrimci eylemin bir bileşeni olarak örgütlemekten geçiyor.

Söz ve Eylem: kapitalimin ve emperyalizmin her yönüyle doğayı talan etmesi ve yeni olanaklar açısından neler söylersiniz?

Doğayı kurtarmadan, doğaya karşı her düzeydeki talana karşı komünistler olarak aktif tutum almadan kavganın içinde olmadan devrimi gerçekleştiremeyiz ve işçi devletini, giderek sınıfsız bir toplumu kuramayız. İşçi sınıfının, Kürt özgürlük hareketinin, ezilen dinsel kimliklerin ve azınlıkların yanında doğanın tahribine karşı mücadele eden yığınlar da kapitalizme emperyalizme karşı mücadelede aktif taraf olmuştur. Yığınların durumunu çekilmez hale getiren kriz, büyüyen savaş tehdidi, doğanın ve insanın artan tahribi ve halklara dayatılan inkar ve imha, dünyanın her tarafında yığınları harekete geçirerek kapitalizme, devletine ve onun burjuva hükümetlerine ve zor aygıtlarına karşı aktif tutum almaya zorlanmaktadır. Ayrıca köylülük ve içinde bulundurduğu tüm farklı sınıfsal kesimlerle birlikte kentlerde de yaşam farklı sınıfsal, siyasal, etnik, dinsel kesimleri de ortak mücadele etmeye zorlamaktadır. HES'lere karşı Türkiye'nin dört bir yanında (Muğla, Karadeniz, Erzurum, Kula, Turgutlu, Trakya, Munzur, Uşak v.b.) sürmekte olan, esas gücünü köylülerin oluşturduğu eylemler ve termik- nükleer santraller, kültür balıkçılığı, baz istasyonları v.b. karşı yürütülen mücadeleler, kent ve kır yoksullarını, kapitalizme emperyalizme karşı birlikte eyleminin temelini genişletmektedir. Doğanın kapitalizme karşı bu baş kaldırışını işçi sınıfının, Kürt özgürlük hareketinin mücadele olanaklarını artırarak, sömürünün baskının olmadığı, yaşanması bir dünyanın, komünizmin kapılarını açmaktadır.

Söz ve Eylem: yaklaşan emperyalist bir savaşa ve dünyada sürmekte olan krizle ilgili ekolojik mücadelenin üzerine düşen görevler nelerdir?

Burjuva iktisatlarının ve siyasetçilerinin de itiraf ettikleri, sonucunu kestirmedikleri dünya krizi sürüyor. Her taraf ateş topu yığınlarında gözle görülür bir şekilde hareketlilik var. Ayrıca bizde sandviç gibi Avrupa ve Arap ülkeleri arasında sıkışıp kalmışız. Savaşta hemen hemen kapımıza dayanmış durumda. Emperyalist devletler krizinden savaş yoluyla çıkmak için habire bıçaklarını biliyorlar. Bir yandan da Suriye'ye saldırı öncesi, emperyalist devletler, cepheleşerek, savaş için son düzenlemeleri yapıyorlar. Türkiye burjuvazide bu savaş öncesi arkasını temizlemek istiyor. Haklı istemlerle mücadeleye atılan Kürt özgürlük hareketini öncelikle susturmak istiyor. Bir yandan da Ekolojik talana karşı mücadele eden kır ve kent emekçilerin mücadelesinden rahatsızlık duyuyor. En çok ta ekolojik mücadelenin tüm kesimleri birleştiren ortak başkaldırışından çekiniyor. Bunun en güzel örneği Erzurum tortudaki türbanlı ve eli teşpihli köylülerin kararlı militan eylemidir. Son söyleyeceğim şudur; savaş öncesi Türkiye burjuvazisini, haklı istemlerle mücadele eden kesimleri, çeşitli sebeplerle birbirine kışkırtabiliyor. Fakat doğaya karşı ekolojik bir hatta mücadele eden kesimleri parçalamakta zorlanıyor. İşte tamda komünistler bu ortak paydada hareket edip ekolojik mücadelenin birleştirici yönünü emperyalist savaşa hayır temelinde yığınları birleştirmek için enerjik bir tutum almalıyız diye düşünüyorum.

Söz ve Eylem: Dergimize söyleyeceğiniz başka bir şey var mı?

Söz ve eylem teori en çetin pratiktir diyerek yola çıkan bir dergi. Dikkatle okuyorum. Önemli konularda ilgili metinler çıkardı. Komünistlerin ivedi görevleri Kürt hareketi, kadın sorunu, ekoloji sorunu ve işçi sorunu bunlar önemli metinler bu aldığı yolda, komünizm yolunda başarılar dilerim. Yolunuzun açık olmasını dileyerek tüm dergi çalışanlarını komünistçe selamlarım.

Kuzey Kore'nin Hüzün Gözyaşları ve Batı Medyası

Nevzat ERAYDIN

İkinci dünya savaşından sonra 1910 - 1945 JAPONYA işgali altındaki Kore halkı sömürgeci Japon emperyalizmine karşı, 1 Mart 1919 'da bir halk ayaklanması gerçekleştirdi. Sömürgeci düzene karşı yapılan bu ayaklanmaya karşı, Japon baskıcı rejimi, ayaklanmayı bastırmak ve oradaki hegemonyasını sürdürebilmek için yaklaşık iki milyon insanı katletti. Direnişi kanla bastıran Japonya, Kore halkını sömürmeye devam etti. Aslında bu direnişle Kore halkı özgürlük isteğini açıkça ilan etmişti.

1945 yılına kadar devam eden bu sömürgeleştirme süreci, 1945 yılında ülkeye farklı bölgelerden çıkartma yapan SSCB VE ABD müdahalesinden sonra, kuzeyin sosyalizmi güneyin ise kapitalizmi benimsemesinin ardından kuzey

ve güney olmak üzere ikiye bölündü. Güney Kore'de bugün halen ABD işgali sürmekteyken, Kuzey Kore, Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti adı altında varlığını sürdürüyor.

Delege oylarının çoğunu alan gerilla savaşçı kökenli direnişçi ve halkın gözünde bir kahraman olan KİM II -SUNG Kore Demokratik halk Cumhuriyetinin başkanı oldu. Yıllarca sömürge altında yaşayan halk KİM II -SUNG' un önderliğindeki gerilla savaşçılara olağanüstü biri ilgi duydu. KİM II -SUNG'a olan güvenleri, onun kuşağına güvene dönüştü. 1994 yılına kadar büyük bir özveriyle ülkesini yöneten ve halkıyla iç içe yaşayan bir lider olarak 1994 yılında hayata veda etti. Onun ölümü tüm Kuzey Kore halkını büyük bir hüzne boğdu. Bugün oğlu için ağlayanlar o gün de onun için ağladılar.

1994 yılında KİM IL - SUNG'un yerine halkın benimsediği babası gibi saygı duydukları oğlu KİM JONG - İL geçti. KİM JONG - İL 'in ülkenin başına geçmesi tarihsel olarak da zor bir döneme denk düştü.

Sovyetler Birliği çökmüştü. Emperyalist güçler ve özellikle de ABD hükümeti, Kuzey Kore'yi çökertmek için elinden geleni yaptı, yapıyor. Kuzey Kore, 1991 den önce en çok ihracatını SSCB ve Çine yapıyordu. SSCB'nin dağılmasından sonra, Çin'le de arası açılan Kuzey Kore,

kendi içine kapalı dışa açık olmayan bir yol izledi. Buna karşın her geçen gün ambargo ve baskılarını artıran emperyalistlere karşı direnmek zorunda kalan Kuzey Kore yönetimi, kendi imkanlarıyla ayakta durmaya çalıştı.

Emperyalistlerin savaş tehditlerine karşı kendini savunabilmek için ordusunu güçlendiren ve silahlanmaya yatırım yapan Kore ambargoların da etkisiyle ekonomik bir krize girdi, buna rağmen halkın Kuzey Kore yönetimine olan inancı ve bağlılığı hiç bir zaman azalmadı. Bu zor dönemden çıkmasını başaran Kuzey Kore dış politikasında yeni politikalara yöneldi. Bu dönemde ABD, yine saldırgan bir şekilde Kuzey Kore'yi nükleer tesis kurmayla suçladı. Halbuki, ABD nükleer tesisleri uzun zamandır kurmaktadır. Emperyalistler, nükleer tesisleri savunma amaçlı kurduklarını açıklarken, Kuzey Kore'nin kurduğunun savaş amaçlı olduğunu savunuyorlar.

Burada sorun dünyadaki tüm nükleer tesislere karşı çıkmak olmalıyken, emperyalistler kendi gözlerindeki mertegi dünya halklarından saklamaya çalışmaktadırlar. Halbuki Kuzey Kore gelişkin kapitalist ülkelerden çok daha küçük olan bir ülkeyken, nasıl oluyor da savaş tehdidi oluşturuyor? Emperyalistlerin amaçları, oradaki sistemi çökertmek ve Kore'deki rejimin, dünyayı baskıcı ve savaşçı bir rejim olduğuna inandırmaya çalışmaktı. Halbuki Kore hükümeti ve lideri KİM JONG -İL emperyalistlerle anlaşmalar yapmasına rağmen vermiş oldukları sözleri yerine getirmeyen her defasında emperyalistler olmuştu. En son 2008 yılında ABD ile yaptığı nükleer silah anlaşması, 2009 da son buldu. Bir yıl süren anlaşmayı Kuzey Kore, ABD hükümetinin vermiş olduğu sözleri yerine getirmediği için feshettiğini açıkladı. Emperyalistlerin zaten yıllarca verdiği sözler hiç bir zaman yerine gelmemişti. Buna rağmen her zaman anlaşma yoluna giden Kuzey Kore, bu anlaşmayla iyi niyetli olduğunu anlatamaya çalışmıştır.

1994-2011 yılları arasında 4 veya 5 tane

anlaşma yapılmış ama bunların hiçbiri hayata geçirilmemişti. Anlaşmaya uymayan emperyalistler her defasında Kuzey Koreyi zayıf görüp daha çok baskıları artırmışlardır. Ambargoları kaldırmayan emperyalistlere karşı dimdik ayakta durmaya çalışan Kuzey Kore her geçen gün halkıyla daha çok kenetlenmiş görünüyor. Çünkü Kuzey Kore halkı, baskıcı olanın kendi ülkesi olmadığını çok iyi biliyor.

Kore halkının, ölen liderleri KİM JONG -İL için ağlamaları, televizyonlarda gazetelerde yapılan provokatif dezenformasyonlarla küçüm-

sendi. ABD' de halk nasıl ki ölen başkanları Kennedy için ağlamışsa, Kuzey Koreliler de gerçekten sevdikleri bir liderlerini kaybettikleri için ağlıyorlar olamaz mıydı? Ama kendisi sahtekar olan bir sistemin medyası, oradaki insanları hiç utanmadan gerçekten ağlamamakla, gözyaşlarının sahte olduğunu söyleyerek suçluyor.

KİM JONG -İL'in ölümü, Kuzey Kore halkını yasa boğdu. KİM JONG -İL, ölmeden önce Kuzey Kore halkına oğlu KİM JONG etrafında toplanmaları için seslenmişti. Kuzey Kore haklı da öyle yaptı, yeni liderleri olarak KİM JONG - UN'u seçti. Henüz 27 yaşında olan bu genç lider, dünya düzenine göre oldukça genç biri, bunu bile zaaf olarak gören dış güçler Kuzey Kore'ye bu nedenle dahi saldırabilirler.

ULUSLARARASI ENGELLİLER DERNEĞİ
MANİSA TURGUTLU ŞUBESİ
ul.ar.en.de.turgutlu@hotmail.com
TEL 0236 3128811

Uluslararası Engelliler Derneği Turgutlu Şubesi, 03/03/2011 tarihinde Manisa'nın Turgutlu ilçesinde faaliyetlerine başladı. Dernek Saymanı Nurettin Kaplan'la Söz ve Eylem'in yaptığı roportaj:

Söz ve Eylem: Yanılmıyorsak Türkiye'deki engelli sayısı 10 milyon civarında; engelli olmayla yoksulluğun arasında nasıl bir ilişki kurulabilir?

Türkiye genelinde yaklaşık 10 milyon engelli var deniliyor. Ama bu 2008 rakamlarıdır. 2011 yılı itibari ile yaklaşık engelli sayısı 14 milyona ulaştı. Her engellinin 2 yakını olduğunu düşünürsek yaklaşık olarak 38 milyon civarında. Engelli olmanın en önemli sorunlarından biri yoksulluk ve cehalet.

Söz ve Eylem: Sizin engelli olmanızın sebebi nedir, ne gibi zorluklarla karşılaşılıyorsunuz?

Cevap: Benim engelli olmamın asıl nedenleri yoksulluk, cahillik ve geri kalmışlık. Yaşadığım zorluklara gelince; sizlere sorarım, kendi çocuğunu kucaklayamamak ne demektir bilir misiniz? Benim iki kızım var; ama ikisini de kucaklayamadım ve en büyük özlemim onları kucaklamak. Ben çalışırken vergi indirimini için Turgutlu devlet hastanesine rapor almaya gittiğimde, hastanenin verdiği rapor % 83. Ankara'ya gönderdiğimizde % 87 olarak geri geldi ve iş yerine de yazı geldi. Nurettin Kaplan'ın % 87 ağır engelli olduğundan iş aktinin feshi yazı gönderdi. İşyerinden yazıya göre işten çıkarıldım ben. Sizlere soruyorum; benim evim kira, 2 çocuğum var, eşim ve ben engel-

liyim. Bir hayırsever kişi, benim dışarı çıkabilmem amacıyla bir motor alıverdi. İçine yakıtını katmadan gider mi?

Söz ve Eylem: Önceden engelli raporlarının oranlarının küçülmesiyle hak kayıplarına uğruyorsunuz. Alınan raporlarla ilgili girişimleriniz var mı?

Ülkemizde engellilere yaşam hakkı verilmiyor. Almış olduğun raporun geçerlilik süresi 6 ay, ama bir daha rapor almak için 1,5 yıl beklemek zorundasın. Verilen rapor sürekli olmasına rağmen devletin bazı kurumları kabul ediyor, bazıları da yok sayıyorlar. Benim olayıma gelince işten çıkarırken 87 olan rapora göre hareket ediliyor, 2022 engelli maaşına başvurduğumda 87 olan raporum 40 düşüyor. Beni işimden ederken 87 ve 2022 engelli maaş almak için başvurduğumda 40 olarak kabul ediyor.

Söz ve Eylem: Devletin ve yerel yönetimler ve iş yerleri engelli çalıştırma sorumluluğu var ne kadar faydalaniyorsunuz?

Yaptığım araştırmalarda Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde 40 engelli eksik olarak çalışıyor. Turgutlu resmi dairelerinde yaklaşık olarak eksik engelli sayısı, 30 kişi civarında, Resmîyetteki eksikler bir yana, özel işyerlerinde engelli arkadaşlarımıza yapılan teklif, "Senin sigortanı ödedim, sen gelme; ayda sana 200 TL. vereyim." diye söyleyen işyerleri var. Engellileri kibar dilenci sıfatına sokuyorlar. Devletimiz de buna çanak tutuyor. Türkiye genelinde tüm resmî yerlerde resmî çalışması gereken engelli sayısından % 60 daha az engelli çalışıyor. Devlet

engellileri kamudaki boş yerlere yerleştirse bir çoğunun işi olur. Engelliye verilen 2022 maaşında gözle görülür bir düşüş var. Bizler kibar dilenci sıfatından çıkmak istiyoruz; ben eşime ve çocuklarıma alnımın terini götürmek istiyorum. Benim gibi birçok arkadaşımın da aynı şekilde düşündüğünü biliyorum.

Söz ve Eylem: Engellilerin eğitimlerindeki zorluklar neler?

Türkiye genelinde engellilerin eğitimleri yapılmıyor . Milli Eğitim Bakanlığı'nda tüm okullar da engellinin yaşam şartlarına uygun değil.

Söz ve Eylem: Başka sorunlarınız ne yapılması gerekmektedir?

Yaşadığımız ilçede 100 bin kişi yaşıyor. Toplu yaşam alanlarında bir engellinin günlük ihtiyacı olan tuvalet yok. Yeşil kart, engellilik maaşı başvurusu yapmak için kaymakamlığa nasıl girecekler, merdivenleri nasıl tırmanacaklar?

ATILLA ARSLAN, vermiş olduğunuz bilgiler için yüreğinize sağlık diliyor, mücadelenize saygı duyuyoruz.

İnsanın en engelli hali tevekkülle kadere boyun eğmektir...

“Birbirini seven insanlar için engeller bir tatlı tebessümden ibarettir...”

İşçi Sınıfının Tarihsel Rolü Üzerine Düşünceler - 2

T. OZAN

Günümüzde, özellikle 90'lı yıllarla birlikte, sınıf mücadelesine ilişkin birçok kavram deforme oldu. Kapitalizmin içine girdiği çıkmaz sokağın belirginleşmesi sonucu, sınıf mücadelesi sürecinde yeni bir evreye girildiği de anlaşılır hale geldi. Bu nedenle de, deforme olan birçok kavramlar dizisi yerli yerine oturtulamadan, neo-liberal saldırıların yarattığı hasarlar giderilmeden yürütülmeye çalışılan mücadelenin ve bu mücadele biçiminin unsurları ve tanımlamalarının sorunlu olacağını görmek gerekiyor. Sonuçta da birçok kavramı alışlageldiği üzere kullanmak, yanlışlıklar komedyaşının devamından başka bir işe yaramıyor. Bu kavramların başında da, toplumsal sınıflar kavramı geliyor. Bu kavram yeniden tanımlanmadan, devamında kurulacak söylem alanı da sıkıntılı olmaya devam ediyor.

90'lı yıllarda oluşan söylem, toplumsal sınıflar kavramının herşeye uyarlanabilecek bir kavram şeklinde algılanmasına yol açtı. Toplumun yönetici sınıf dışında kalan bütün katmanları aynı kavramın içine yerleştirilmek suretiyle bir belirsizlik alanı oluştu. Bu durum mücadelenin araçlarının çoğalmasıyla şekillenmesi sonucunu getirmedi. Aksine mücadelenin ana merkezinin kaybolduğu, ortak hedefin flulaştığı bir sürece evrilmesiyle sonuçlandı. 90'lı yıllar aynı zamanda geçmiş söylemin yerine, güncel üzerinden şekillenen farklı bir tartışma süreci başlattı. 90'lı yılların entelejansiyasının, yürüttüğü tartışmaların üretim süreçlerinden

çok, mübadele süreçlerine yönelik bir şekilde yoğunlaştığı bir zaman dilimi olarak değerlendirilmesi, yanlış bir önerme olmayacaktır. Sürecin üretim kısmı göz ardı edilerek, salt mübadele alanına yönelik tartışmalara odaklanıldı. Böylece tüketim süreçlerinin, üretim süreçleri ile bağlantısı kopartılarak toplumsal ilişkinin bir unsuru olmaktan ötede, bireyler arasındaki bir ilişki biçimi olarak tanımlanmasına neden oldu. Daha sonra da "Yurttaş bilinci", "Tüketici bilinci" gibi Burjuva ideolojisinin varyantlarının gündelik yaşamımıza sirayet etmesi sonucunu getirdi. Bu kavramların her biri bireyleri, mal ve hizmetlerin üretildiği süreçten kopararak, güya bağımsız soyut bir kategorinin unsurları gibi göstererek, proletaryanın konumu ve zihinsel yapısı dumura uğratıldı. Sahte bir eşitlik masalı ile insanlar içinde doğdukları sınıfların dışında varlıklar olarak değerlendirilmeye çalışıldı. Buna sol adına verilen destekler de eklendiğinde, durum kaçınılmaz olarak daha da sıkıntılı bir hale evrilmiş oldu.

Aslında sınıf kavramının içeriğini belirleyen, sömürünün geçirdiği değişimler sürecidir. Sınıf kavramının içeriği üretim ilişkileri içerisinde somutlanır. Çok tartışılan üretim ilişkileri kavramının salt ekonomik bir yorum olduğunun, bu nedenle de ekonomizme ve pozitivizme düşüleceğinin yaygın bir söylem haline gelmiş olması, bu kavramın nesnel temelini ortadan kaldırmıyor. Diğer yandan ise üretici güçlerin gelişim düzeyi kavramı öznelleştirilmek sure-

tiyle yine ‘‘kültür’’ kavramı ile benzeşimi, eşitlenerek kavram kargaşası daha da derinleşmiş oldu.

‘‘Sosyalistlerin, Komünistlerin tanrıları yoktur. Bu nedenle de Marksistler açısından hiç bir olgu salt ‘‘Kutsal kitapta’’ yer alıyor diye savunulamaz’’. Bu iddia, sosyalistlerin ve komünistlerin bilimsel gelişmelere açık olması anlamında doğrudur. Ama biliriz ki dinsel ideolojiler de, bütün katılıklarına rağmen kendilerini bilimsel gelişmelere adapte etme yönünde dinsel ideolojiyi sürekli yeniden kurarlar. Marksistler ise, Marks’ın öne sürdüğü formülasyonların işlevlerini sorgulayarak, teorinin yeniden üretimini, pratik mücadelenin sorunlarıyla beraber yeniden kurarlar. Sınıf mücadelesi sürecinde komünistler, içinde buldukları yapının uzlaşmazlıkları ve açmazlarının yanı sıra, yine bu yapının zayıf halkalarını da görebilmek ve buradan bir çıkış sağlayabilmek için de bu teorik yeniden üretim faaliyetinden vazgeçemezler.

Marks’ın Ekonomi Politığın Eleştirisine Katkı’ya yazdığı 1859 tarihli önsözü ile başlayacak olursak ne demek istediğimiz daha net anlaşılacaktır:

‘‘Yaşamlarının toplumsal üretiminde insanlar vazgeçilmez ve iradelerinden bağımsız belirli ilişkilere, maddi üretken güçlerin belirli bir gelişme evresine uygun düşen üretim ilişkilerine girerler. Bu üretim ilişkilerinin toplamı... bir hukuksal ve siyasal üst yapının üzerinde yükseldiği ekonomik yapıyı, gerçek temeli oluşturur.’’ (Karl Marks, Ekonomi Politığın Eleştirisine Katkı s. 23.Sol Yayınları)

Burada Marks, üretim ilişkileri kavramının temel dinamiği olarak ekonomik alt yapı kavramını esas almaktadır. Ekonomik alt yapı kavramının insan tarihini anlatmakta yetersiz olduğu söylenebilir. İnsanın tarihsel etkinliğine bu pencereden bakmanın yanıltıcı olabileceği gibi birçok itiraz sıralanabilir. İlkel komünal toplumdaki bu yana, insanların tarihsel sürecini neyin tetiklediğini görmek ya da bunu çözümlemek

bizlere bu kavramın işe yarar olup olmadığı noktasında fikir verecektir. Bu noktanın herkes için kabul edilebilir olduğunu düşünerek yola çıktığımızda, ulaşacağımız sonuçlar da mantık silsilesi içerisinde anlaşılabilir ise, buradan ortak bir hareket noktası oluşturulabilir.

Marks, kendisine ‘‘Hira Dağı’nda’’ bir vahiy indiğinden ya da hamamda kurnadaki taşın konumundan hareketle, yine bir İngiliz kasabasında tatil yaparken yaslandığı ağaçtan düşen elmadan yola çıkarak herhangi bir teori oluşturmadı. Kendinden önceki teorilerin birikiminden yararlanmak suretiyle kendi karmaşık sistemini kurmuş oldu. Marks’tan önce Edinburgh filozofları olarak da adlandırılan İskoç aydınlanması, 1750’lerden itibaren ‘‘geçinme biçimlerinin’’ toplumsal ilişkileri belirlediği fikri, az çok Adam Smith’in ‘Milletlerin Zenginliği’ adlı eserinde anlatılmıştı. İskoç aydınlanması ‘‘geçinme biçimlerini’’, avcılık, hayvancılık, tarım, imalat şeklinde kategorileştirerek süreci iş bölümünün tarihsel gelişimine dayandırmıştı. Marks, bu çerçeveyi devralarak kendinden öncekilerden daha farklı, daha karmaşık kavramlar dizisi içerisinde yeni bir tanımlamaya ulaşır. Ulaştığı bu kavram üretim biçimidir. Marks’ın tanımladığı üretim biçimleri kendinden önceki tanımlamalardan oldukça farklılaşır. Marks’ a göre her bir üretim biçimi, içerdiği toplumsal ilişkiler itibarıyla diğerinden ayrılır. Aslında her biçim, karmaşık içsel olarak farklılaşmış bir bütündür. Marks, üretici güçlerin gelişiminin ulaştığı düzeyi, üretimin toplumsal ilişkileri ile birleştirir. Üretici güçler kavramı, üretim sürecinin temel unsurlarını içerir. Aslında söylenmeye çalışılan şey Marks’ın Felsefenin Sefaleti’nde belirttiği üzere üretim sürecinin ne tür bir bilgi birikimi, ne tür bir emek gücü ve teknoloji üzerinden gerçekleştiğidir.

‘‘Toplumsal ilişkiler, üretici güçlere sıkı sıkıya bağlıdır. Yeni üretici güçler sağlamak üzere insanlar kendi üretim biçimlerini değiştirirler. Kendi üretim biçimlerini değiştirmek, yaşamlarını değiştirmek, yaşamlarını kazanma

yollarını değiştirmek için de, bütün toplumsal ilişkilerini de değiştirirler. El değirmeni size feodal beyli toplumu verir, buharlı değirmen de sınıai kapitalistli toplumu.” (-K.Marks, Felsefenin Sefaleti, Sol Yayınları, s.109)

Üretici güçler, toplumsal üretim ilişkilerinin değişmesinin temel unsurudur. Üretici güçler, sürekli gelişen, sürekli değiştiren bir konumdadır. Bu nedenle üretici güçler kavramı dinamik bir kavramdır. Diğer yandan Marks’a dönecek olursak “Toplumsal ilişkilerini maddi üretkenliklerine uygun olarak kuran aynı insanlar, toplumsal ilişkilerine uygun olarak ilkeler, düşünceler, kategoriler üretirler... Sınıf bilinci kavramı, toplumsal ilişkileri hiçbir zaman öneceleyemez.

“Bu kategoriler ölümlüdür. Bunlar tarihsel ve geçici ürünlerdir. Üretici güçlerde sürekli büyüme, toplumsal ilişkilerde sürekli yok olma, düşüncelerde sürekli oluşma hareketi vardır. Değişmez olan tek şey hareketin soyutlanmasıdır. “Mors immortalis” (*)

Bu alıntıya kadar olan kısımda “üretim ilişkileri” denen kavramın, üretici güçlerin bulunduğu düzeyle bağlantılı olduğunu az çok anladıktan sonra üretim ilişkilerinin de sonlu olduğunu da anlamış olduk. Örneğin bin yıldan uzun süren bir feodal düzenin ölümlü olduğu artık bir tartışma konusu olamaz. Ancak İngiltere’deki Kraliyet ailesine bakarak Feodal düzenin hâlâ sürmekte olduğunu iddia etmiyorsa eğer...

Yine bu alıntılar dizisi ile de üretici güçlerin üretim ilişkileri ile çatışması dolayısıyla var olan toplumsal düzenin, bir başka toplumsal düzene evrilmesine neden olduğunu görmüş olduk.

Feodal Beyin, el değirmeninin fonksiyonu olması ifadesi ampirik bir gözlem olarak değerlendirilebilir mi? Yani Marks, feodal topluma ilişkin gözlemlerini mi bize aktarmaktadır? Ya da teorik bir önermeler bütünü içerisinde görülmesi gereken bir dizi kavramın geçişselliği midir?

Marks’ın yukarıdaki kavramının, kendinden önceki Edinburgh filozoflarının tariflediklerinden daha farklı ve karmaşık olması, daha karmaşık kavramlar dizgesini içermesi, Marks’ın önermelerinin karmaşıklığının günümüzde bir dizi yanlış anlamayla sonuçlanan tuhaf yorumları da düşünülecek olursa, sorunun önemi bir kez daha artar

Bu kurulan ilişki biçimi ise köleci toplumdan bu yana kullanılan “sömürü” kavramıdır. Üretici güçlerin bulunduğu düzey ile artığa el koyma şekli ya da daha açık söylenirse, sömürünün biçimi ayrılmaz bir bütündür. Feodal sistemde bize “el değirmeni feodal beyli toplumu” neden verir? Bu soruya verilecek yanıt bundan sonraki tartışmalarımıza da ışık tutacağı için önemlidir.

Feodal sistemin yapısal olarak Roma İmparatorluğunun yıkılmasından sonra oluşmaya başladığı, ancak anlaşılabilir görünür bir resmin oluşmasının çok daha sonraları, üç dört yüzyıl sonra gerçekleştiği düşünülürse, geçiş dönemi hariç resmin olduğu dönemde üretici güçlere, bir önceki üretim ilişkilerinden farklı olarak kullanılan iki kavram eklenmiştir. Bu eklenen kavramlar, feodalitenin kökleşmesinin de koşullarından biri haline gelmiştir. Bu kavramlar başlangıç olarak ağır saban ve üzengidir. Ağır sabanın tarımda kullanılabilmesi, insan gücünden daha yüksek oranda güç sarf edebilecek at gibi bir hayvanın, salt taşıma aracı olarak kullanılmasından ziyade, üretim aracı olarak da kullanılması ile mümkün olmuştur. Bu durum beraberinde yoğun yağış alan Orta ve Kuzey Avrupa’nın topraklarının tarımsal üretim için kullanılabilir olmasını getirmiştir. Bu alanların tarıma açılması da ciddi bir üretim fazlasına ve bu durum da bu alanların, tarımsal olarak korunmasına olanak veren daha fazla sayıda asker beslemenin imkanlarını da beraberinde getirmiştir.

Feodal yapıda temel üreticiler, serflerdir. Asker ise başka bölgelerden gelecek saldırıya karşı tarımsal alanları korumaya bir sözleşme veya

dayatmayla söz veren ve el koyandır. Bu söz ya da dayatma sonucu artığın bir kısmına el koymasına ilkin sessiz kalınan bir unsur olmuştur.

El değirmenin artan üretime bağlı olarak kullanılması, artığa el koyan askerin de feodal bey olması kurulan ilişkinin bütünselliğini gösterir. Bu bütünsellik üretim ilişkileri içerisinde yer alan farklı sınıfsal konumlanışları da bize verir.

Feodal beye karşı serf, bu ilişki biçimi, bir biçimiyle toprakların korunması süreci ile başlamış olsa da, artığa el koyma eylemi bir kez gerçekleştikten sonra feodal yapıyı kendi içerisinde doğrudan sınıflara bölmüştür.

Üretici güçlerin gelişim düzeyi kavramı, bu nedenle insanların geçimlerini sağlamak için herhangi bir zamanda kullandıkları belli bir gelişkinliği yansıtır. Bu gelişkinlik üretimde kullanılan belirli bir bilgi birikimini gerektirir. Bu anlamda üretici güçler anlatılırken sık kullanılan kavramlara bakacak olursak, ne dediğimiz daha anlaşılır olacaktır. Üretim araçları,(aletler, makinalar, araçsal maddeler) onunla beraber hammaddeler, mekanlar, emek gücü, bu tür bir kataloglama kendinden öncekilerle karşılaştırıldığında olumludur. Emek gücü kavramı, emek ya da insanın kendisinin yerine kullanılması itibarıyla olumlu bir adımı içerir. Ancak yetersizdir de. Burada gelişkinlik düzeyine uygun olarak kullanılan teknoloji ya da bu teknolojiye yol açan bilgi birikimi hesaba katılmadığında, proleterin emek gücünün sadece kol emeği olarak tanımlanmasına yol açar ki, bu da proletarya kavramının kas gücüyle çalışan sınıfa indirgenmesine neden olmuştur. Bizzat işçilerin beceri ve bilgisinin birikmesi, asli birikimin başlıca biçimlerinden birisidir. Bu, birikmiş faaliyetin mevcut nesnel koşulların birikimi ile başabaş giden bir süreç olarak ele alınmasını gerektirir. Ancak Marksizm içindeki bazı akımlar, bilimsel bilgi ya da bilimin üretken güçlere dahil edilmesine karşı çıkarak, bilimin üstyapısal olduğunu ya da egemen sınıfın bilimi köleleştirilmesi sonucu ideolojij haline geldiğini idda

edeceklerdir. Somut olarak konuşmak gerekirse bu itirazın öncülü sahtedir. Bilim, ne üstyapısaldır ne de ideolojiktir. Üstyapı, farklı ekonomik olmayan kurumlardan ibarettir. Büyük bir ihtimalle üniversiteleri kapsar, fakat bilgiyi kapsamaz. Çünkü bilim bir kurum değildir. Ancak burjuvazinin bilimi köleleştirme çabaları, bilimin sömürülmesi çabaları yoktur anlamında kullanılamaz. Bu çabalar bir eğilimi belirtebilir. Yoksa yasa olarak adlandırılmaz.

Diğer yandan ideoloji kavramı kurumsallık ifade etmez. Bilim benzeri, düşünceler toplamıdır. Bilim, bu nedenle bilim dışı sayılabilecek ideolojik öğeleri de içerebilir. Buna rağmen bilim yine de bilimdir. Bilim, ideoloji kavramının temel ayırdedici özelliğidir. Bir şeyin ideolojij olup olmadığının ölçütü bilimsel bilgidir. Bu nedenden dolayıdır ki bilim, ideoloji ile eşitlenemez.

Sonuç olarak, modern dünyanın “uygarlık düzeyi” kavramı ile üretken güçlerin gelişim düzeyi bir anlamda benzer görülebilir. Üretim denilen şey, insanların üretken güçleri kullandıkları, kendilerini değil, takatlerini ve becerilerini kullandıkları faaliyetler dizgesi olarak adlandırıldığında durum daha net anlaşılacaktır.

Marks’a göre üretici güçler, kendiliğinden ve doğal olarak gelişirler. Bu sürecin herhangi bir öznesi ve ereği yoktur. Bu gelişme dinamiğinin tezahür edebilmesi için, üretken güçlerin fiziki altyapıyı oluşturdukları üretim biçimi kavramını ve buna bağlı olarak da üretim ilişkileri kavramını incelemek gerekecektir.

Sosyalizm, Kapitalizm, Feodalite, Kölelik gibi kavramlar toplumların ekonomik gelişmesindeki evreler olarak bilinirler. Marks’a göre yukarıda gördüğümüz şekilde, ekonomi, toplumun merkezinde ve gelişim düzeyini anlatan bir kavram olarak ele alındığı ölçüde toplumsal biçimler olarak da tarif edilir. Kapitalist sistemin farklı evrelerini, farklı toplumsal biçimler olarak gören yaklaşımların son dönemlerde çoğaldığını varsayarsak, bu durumda her bir aş-

mayı ana yapının farklı görüngüleri olarak mı adlandırmak daha doğru olacaktır? Ya da günümüzde yaygın kullanılan biçimiyle, kapitalizmin bir aşkınlık süreci ile önceki yapısından başka bir yapıya evrilmesi olarak da değerlendirilebilir mi?

Liberal yaklaşımların soruları ne şekilde çeşitlenmiş olursa olsun, temel yapıda var olan ilişki biçimleri o yapının tanımlanmasını bize verecektir. Verili toplumsal çerçevedeki ilişkilerin, bir istismar ve sömürü ilişkisine neden olup olmadığı, istismar edilenlerin ve sömürülenlerin üretikleri artışa ne şekilde el koyulduğu, ne tür bir form üzerinden sömürüldüğü farklı bir ilişkiler kümesini ifade eder. Ancak belirli geçiş süreçlerinde ortaya çıkan farklı ilişki kümelerinin biraradalığı her zaman mümkündür. Bu nedenle üretim ilişkileri kavramı ile toplumsal formasyon kavramını hiç bir zaman eşitlemeksizin, farklı heterojen durumların olasılığının gözönüne alınması gereklidir.

Roma imparatorluğunun yıkılmasından sonraki süreçlerde feodalitenin netleşmiş bir resmini, yıkılıştan hemen sonra değil de neredeyse bir kaç yüzyıl sonra görebildiysek eğer, bu arada geçen zamanda geçiş toplumlarının farklı evre ve biçimlerde yaşandığını da görmek gerekecektir. Marks'ın sunduğu resim ise bu sürecin netleşmesi sonucu ortaya çıkan resimle daha fazla benzeşir durumdadır. Hatta kapitalizm, 16. Yüzyıldan başlayan süreçler olarak değerlendirildiğinde manifaktürden sını kapitalizme geçişin de bir zamansallığını görmek gerekir.

Nitekim Marks, Kapitalin ikinci cildinde somut ve kararlı ekonomik yapıları tarif ederken hakim, belirgin üretim ilişkisi türünü esas alır. Saf kölelerden oluşan bir toplumsal ilişki biçimi olmadığı ölçüde, saf proleterlerden oluşan bir ilişki biçimi de göremeyiz. Bu nedenle hâkim ya da belirgin üretim ilişkileri kavramlarını kullanmak daha sağlıklı olacaktır.

“Üretimin toplumsal biçimi ne olursa olsun, emekçiler ile üretim araçları her zaman toplum-

sal faktörler olarak kalırlar. Fakat birbirlerinden ayrılmaları durumunda bu faktörlerden biri sadece potansiyel olarak öyle olabilir. Üretimin devam edebilmesi için birleşmeleri gerekir. Bu birliğin gerçekleştiği özgül biçim, toplum yapısının farklı ekonomik çağlarını birbirinden ayırır. Kapitalist durumda özgür işçinin kendi üretim araçlarından ayrılması verili kalkış noktasıdır.” (K.Marks, Kapital, cilt 2. s. 47)

Özgür işçinin kendi üretim araçlarından ayrılması, sadece kendi emek gücünün sahibi olarak kalmasıdır. Marks, toplumsal biçimleri dolayısıyla toplum yapısının ekonomik süreçlerini üretim ilişkileri kavramı çerçevesinde ayırmaştırır. Bu nedenle de doğrudan üreticilerin üretken güçlerle ilişki türü ne kadarsa, o kadar da üretim ilişkileri biçimi ya da ekonomik yapı vardır demek doğru olacaktır. Buradan kalkışla artık sınıf kavramını ve onun bileşenlerini tarifleyebiliriz. Marks'ta sınıf kavramı belirgin biçimde “kör parmağım gözüne” denecek kadar ayrıntılı bir çerçevede tanımlanmamış olmasına karşın, kapitalist birikimin başlangıcını yukarıdaki alıntıdan da görüleceği üzere doğrudan üretici ile üretim araçlarının ayrılması olarak tanımlar. Marks, Kapitalle birlikte 3000 sayfaya yakın bir yazında sürekli sınıf mücadelelerinden ve sınıflar arası ilişkilerden bahseder. Marks aslında birçok yerde, sınıf kavramını ele alırken, kendinden önce tanımlanmış olduğunu düşündüğü kavramları devralır. Bu alanda somut derli toplu bir sınıf kavramı için Lenin'e başvurduğumuzda Marksizm'in Ortodoks kavranışının bir örneği olması bir yana, somut ayrıntılı bir tanımlı görürüz.

“Tarihi olarak belirli bir toplumsal üretim sisteminde üretim araçlarıyla (çoğu kez kanunlarla tayin edilmiş, desteklenmiş) ilişki şekli, emeğin toplumsal organizasyondaki yeri, sonuç olarak da zenginlik hissesinin önemi ve elde edilmiş şekli ile farklılaşan insan gruplarına sınıf adı verilir. Sınıflar bireylerinin belirli bir toplumsal ekonomik yapı içerisinde işgal ettikleri yer dolayısıyla başkalarının emeğine el koyan

insan gruplarıdır.” (V.İ Lenin Ekim Devrimi Dosyası, Sol Yayınları, s.530-531)

Bu tanımlamalardan çıkan sonuç, sınıfların varlığının ve bunun gereği olan sömürünün, doğal ve olağan bir süreç olduğu iddiası değildir. Buradaki kavrayışın ekonomi politikçilerin yaptığı gibi ebediyete kadar süreceğini varsaymak safdillik olacaktır. Bu nedenledir ki Marks, sınıfların varlığının bu güne değin zamanın etkisinden bağımsız olarak ele aldığımızda, doğa yasaları ile uyumlu gelişmiş olmasını kabul ederken, bundan sonra tarih olmayacaktır diyerek de ekonomi politikçilerin karşısına net bir tavırla çıkmıştır

Bir kişinin sınıfı, mülkiyet ilişkileri ağı içerisindeki nesnel yeri dışında hiç bir başka olguyla tariflenemez. O kişinin bilinci, kültürü ve siyaseti o kişinin sınıf konumunun tanımına girmez. Yine o kişinin davranışları dahi bu tanımın içerisinde yer almaz. Sınıf konumu, bilinç, kültür ve siyaseti koşullar. Bu koşullar içerisinde hukuk, siyaset ve diğer üstyapısal araçlar belirlenir.

Ancak özellikle 1980’ li yıllarda Andre Gorz’la başlayan kapitalist üretim ilişkilerinin her bir evresinin bir öncekine göre daha farklı sömürü biçimlerini içerdiği iddiasıyla, teknolojik devrimler sonucu içsel olarak farklılaşmış, ekonomik planda giderek küçük burjuvaziye yaklaşan, siyasal planda ise “özne” vasfını yitirmiş gitgide daralan bir sınıftan söz ediliyordu.

Bu tezlere karşı aynı orjinden beslenen güya küresel ölçekten baktığını söyleyen, sınıfın salt ekonomik terimlerle tanımlanamayacağı fikri üzerinden yola çıkarak, küçük burjuvaziye ve diğer ezilen katmanları, proletaryaya dahil ederek, proletaryanın bağlaşıkları sorununu, proletaryanın içine taşıyarak çözeceğini düşünen diğer bir anlayış da, zıt bir kutbu temsil ettiğini düşünüyordu. Bu iki anlayışın da tartışılması bu alandaki sorunların çözümüne yol açmasa da, farklı problematiklerin tartışılmasının im-

kanlarını göstermesi bakımında önemlidir.

Her iki önerme de katı yapısal proletarya tanımlamalarına karşı durma hedefi içerisinde ortaklaşmıştı. Her iki önermede de bizlere bu tutumdan vazgeçmemiz üzerine çağrı yapılmıştı.

Fakat bizler bu öğüdü doğrudan redetmek durumundayız. Bu iddiaları mantıksal olarak irdelersek durumun sadece reddetme ibaret olmadığını daha net göreceğimizi ümit ediyorum.

Burada iki tez ardı ardına sıralanabilir. ‘Sınıf salt ekonomik temelli tanımlamalar ile açıklanamaz’ dediğimiz zaman bir öncül önermeye de ihtiyaç duyarız. Nedir bu öncül önerme dediğimiz zaman da, yukarıda anlattığımız üretim ilişkileri sürecinin her toplumsal yapıda “sınıf bilincini” mekanik olarak ortaya çıkartmadığı söylenebilir. Bu “varsayımsal durum” söylemsel düzeyde birçok kez karşımıza çıkmıştır. Üretim ilişkilerinin bir sınıfın oluşumu için gerekli, fakat yetersiz oluşu ifade edilmektedir.

Diğer bir önerme de, gruplaşmış insanlar yığınının “ortak koşullarının ve çıkarlarının bilincini geliştirdiklerinde sınıf olurlar” iddiasıdır. Aslında iki farklı önermeymiş gibi duran ancak birbirinin dolaylılarıyla “tıpkısının aynısı” her iki önerme de, karşımıza farklı zaman aralıklarında çeşitli metinler vasıtasıyla çıktılar.

Eğer ortak bir otorite olarak Marks üzerinden bir tanımlama birliği söz konusu ise, On Sekiz Brumaire’de Fransız köylüsü üzerine anlattığı pasajlarda Marks, sınıf kavramını pek çok kez sıklıkla kullanır. Bahsi geçen kitabın alanın özgüllüğü ile malul olduğunu söyleyerek daha nesnel bir yanıt istenebilir, ya da Marks’ın söylemiş olması birşey ifade etmiyor denebilir. Bunun için de Marks’ın her daim “temel önermelerim buradadır” diye belirttiği, Felsefenin Sefaleti’ne dönecek olursak durum değişmeyecektir. Şöyle ki; Marks Proudhon’ la olan tartışmasında, dayanışmanın ve sendikanın, ücretler için mücadelenin gerekliliğini anlatmak için çırpınıp dururken, yapısal planda bir sınıf bi-

linci ve sınıf analizi tartışmasını da yürütmek durumunda kalır.

“Ekonomik koşullar ülkenin halk yığınlarını ilkin işçi haline getirir. Sermayenin dayanışması bu yığın için ortak bir durum, ortak çıkarlar yaratmıştır. Bu yığın daha şimdiden sermaye karşısında bir sınıftır. Ancak henüz kendisi için değil. Ancak birkaç evresini belirtmiş olduğumuz bu savaşım içinde bu yığın birleşir, kendisini kendisi için bir sınıf olarak oluşturur. Savunduğu çıkarlar sınıf çıkarları olur. Ama sınıfın sınıfa karşı savaşımı politik bir savaşımdır.”(Felsefenin Sefaleti, K.Marks, s. 171-172, Sol Yayınları, 1999)

Demek ki “sınıf bilinci” yoksa “sınıf” da yoktur tezi anlamsız bir kategori olarak karşımızda durmaktadır.

Diğer bir durum olarak karşımıza deneyim kavramı sıkça çıkarılmaktadır. Burjuvazi tarafından mülksüzleştirilmiş bir yığına ait bireylerde, kendi deneyimleri üzerinden edindikleri tecrübeler vasıtasıyla bir sınıf bilincinin oluşacağı tezi, aslen metafizik bir önerme olmasının yanı sıra bu önerme totolojidir. Deneyim kavramı ile tecrübe edilen her ne ise, her bir bireyin algısına farklı yansır ve bu anlamda bir ortaklaşma gerçekleşmez. Benzer deneyimleri yaşayan meslek gruplarının tepkilerinde oluşabilecek ortaklaşma, bir deneyime işaret etmesine eder ancak buradan sınıf bilinci türü bir kavram çıkmaz. Bu nedenle de deneyim üzerinden bir yasa ya da eğilim oluşturmak mümkün değildir. Sınıfın bilinci farklı yer ve zamanlarda benzer biçimlerde tezahür eder. Ancak hiçbir zaman biri diğerinin eş değeri olamaz. Bir yerde ortaya çıkmış bulunan sınıf bilinci, başka bir zaman ve mekânda bir önceki sürecin deneyimlenmesinden ziyade, kendi içsel dinamikleri ile tezahür eder. Benzeşim, deneyimin ortaklaştırıldığı anlamına gelmez.

Ayrıca sınıf kavramının diğer yanı olan burjuvazi içinse Marks, burjuvazinin sınıfın durumunun farkına varmasının, feodal sistem içe-

risinde yürüttüğü dayanışma ve savaşıma bağlı olduğunu anlatır. Bu savaşım süreci ile birlikte “dayanışma” kavramının en temel anlamını burjuvazinin bilmesi kadar da doğal bir durum yoktur. “Dayanışma” kavramı her iki sınıfın bilincinde tarihsel bir adımın, yeni bir savaşım sürecinin başlangıcı olarak görülmelidir.

Diğer yandan ise yukarıdaki alıntı çok nettir. Burada tesadüfi keşfedilmiş bir kavramdan ziyade, net anlaşılır, hedefine yönelmiş bir tanımlamadan sözedebiliriz. Bu noktada ilave bir itiraz olmadığını varsayarsak eğer, toplumsal sınıflar kavramını ve bu kavramın devamında zorunlu uğrak olarak ortaya çıkan “sınıf bilinci” kavramını bulanıklaştıracak her adım, mücadelenin toparlanamamasının sorumluluğu ile karşı karşıyadır. Proleter sınıfın çözüldüğü iddialarının asılsızlığı ile sınıfın farklı katmanlarla iç içe geçtiği türünden tanımlamalar ve bunların arka planı olarak güya yeniden tanımlanan “sınıf” ve “sınıf” bilinci kavramları bizler için hâlâ geçerli bir gerekçe ya da dayanaktan yoksun görünmektedir.

Yukarıda anlatılanlar ışığında kapitalizmin bir şimşek gibi çakıp kaybolmayacağını söylemek gerekiyor. Mücadele uzun soluklu bir direnişi gerektiriyor. Günümüzde flulaşan veya deforme edilen kavramları burjuva ideolojisinin çarpıtmalarına karşın yeniden ve yeniden üretmekten bir an bile vaz geçmeden, Ortodoks kavrayışımızı geliştirmeliyiz.

Marks ve Engels 1850’lerde Pasifik Okyanusunun Akdenizvari bir iç denize dönüşeceği saptamasını yapmışlardı. Küresel kapitalist çağda Marks’ın öngörülerinin doğru çıkmış olması şaşırtıcı değildir. Diğer yandan, küresel kapitalizmin bu yayılma hızının yüksekliğine Sovyetler Birliğinin çöküşünden sonra ulaşılmış olması da, diğer bir düşündürücü noktadır.

Marks, 1860’larda bugünkü küreselleşme kavramının ulaştığı boyutları az çok tahmin etmiş olmasına karşın, 2008’lerde yaşanan küresel krizin temel sıkıntılarını göstermesi açısın-

dan önemli bir adım atmıştı.

Kapitalde yazdığı üzere artı-değer yaratmanın, sermayeyi büyütmenin en kaçınılmaz ve aynı zamanda zahmetli bir süreç olması itibarıyla kapitalist yapıların, kâr oranların düşme eğilimi karşısında, zaman zaman üretim sürecine girmeden, zahmetsizce daha yüksek kârlar elde etmek için finansallaşmayı yani paradan para kazanmayı seçtiğini belirtmişti.

“Yeniden –üretim sürecinin tüm sürekliliğinin krediye dayandığı bir üretim sisteminde durmanın ya da kredilerin bir an için kesilmesinin geçerli olduğu sıralarda bir bunalımın çıkması normal bir durumdur. Bu nedenle ilk bakışta bunalım, bir kredi ve/ veya parasal bir bunalım olarak adlandırılır. Fiili alım satımların genişliğinin toplumun gereksinimlerinin çok üzerinde olması bunalımın temel sebebidir. ”bizzat para - sermaye olarak, potansiyel para-sermaye olarak sürekli genişlemeye ve daralmaya tabiidir. Bunalım arifesinde veya bunalım sırasında potansiyel para-sermaye niteliği içerisindeki meta- sermaye daralmıştır. Para sermayenin sahibi ve alacaklıları için satın alındığı ve iskonto ve rehin işlemlerinin kendisine dayanılarak yapıldığı zamana göre daha az para-sermayeyi temsil eder. Bir ülkede para-sermayenin darlık zamanlarında azaldığını iddia etmenin anlamı buysa eğer, meta fiyatlarının düştüğünü söylemekle farklı değildir.” Üretken olmayan sınıfların ve sabit gelirlilerin gelirleri aşırı üretim sürecinde de, fiyat enflasyonu sürecinde de genellikle aynı kalır. Toplam yeniden üretimin normal olarak bunların tüketimine giden kısmını yerine koyma olanakları da nispi olarak azalır. ...

” Kapitalizmin gelişmesiyle beraber emek üretkenliğinin yanı sıra üretimin yoğunluk derecesinin de artacağı beklenmelidir. Bu durumda, kâr payının yatırım ihtiyaçlarını ve kapitalistlerin tüketimini karşıladığı noktanın ötesine geçip artmaya devam etmesi sonucunda rekabet güçlerinin giderek zayıflamasına neden

olacaktır.”(Kapital, 3.cilt, s.434- 435)

Bu alıntılardan da anlaşılacağı üzere artığın masedilememiş olması demek, kazanılmış sermayenin tekrar yatırıma dönmesinin rantabl olmayacağı durumların istisnai olmaktan çıkması, bunalım ya da durgunluğun genel bir süreklilik haline gelmesidir.

Marks, bu satırları yazmaya başladığında kapitalist ülkeler, Osmanlı devletini kurbanları arasına çoktan almış ve parçalamakla meşguldüler. Ancak kriz bir dönem sonra sürekli hale geldi ve Birinci Dünya Savaşının çıkmasına kadar süren ve 1929 krizi ile son bulan bir küreselleşme ve finansallaşmanın yaşandığını söyleyebiliriz.

Benzer bir küreselleşme ve finansallaşma kavramı ise, yukarıda değindiğimiz gibi Sovyetlerin çözülmesi sonrasında hızla yaşanmaya başladı ve 2008 krizine kadar ulaştı. Bu kez 1870’lerde yaşananlardan daha yüksek hızda, daha fazla kapsayıcı bir saldırı çerçevesinde yola koyulan burjuvazi direğe çarpmasına rağmen paradan para kazanma tutkusu yerine, bütün olarak üretim sürecine yönelemiyor. Var olan ilişki biçimini değiştirmeye yeltenemiyor.

Son söz olarak söylenecek olan şey şudur ki, bu gün 1870’lere benzer ama ondan çok daha büyük çaplı bir saldırı ile karşı karşıyayız. Yeni bir tür birikim rejimine kapitalist sistem henüz evrilemedi, ancak benzerini geçmişinde gördüğümüz daha büyük bir hareketi dairesel çapta tekrar etme uğraşında.

Ezilen sınıflar, bu oyunu daha önce de gördü. İşçi sınıfı, sistem için bir tehdit unsuru haline gelecek adımları atarak bu oyunu tersine çevirebilir. Bize düşen ise sürece Marks ve Engels gibi bakmak ve müdahale etmektir.

(*)-*Felsefenin Sefaleti’nde geçen ‘ölümsüz ölüm’ kavramı Roma’lı filozof-şair Lucretius’a aittir.*

Günümüzde Devrimci Olmak

Yusuf ERDEM

Bir devrimci akademisyen dostumla söyleşirken söz dönüp dolaştı, günümüzün devrimci tiplerine geldi. Zihin açan, ezber bozan şeyler konuştuğumuza anımsıyorum. O söyleşiden sonra günümüz devrimci kişilikleri üzerinde daha çok düşünmeye, daha dikkatli gözlemlerde bulunmaya başladım. Vardığım sonuçları bir yoldaşa aktarmak istedim; ilgiyle dinledi ve bunları mutlaka yazmam ve devrimci kamuoyuyla paylaşmam gerektiğini söyledi. Günümüz devrimci tiplerini üç bölümde ele aldığım aşağıdaki özet yazı böyle doğdu:

Günümüzün devrimci kişiliklerini üç bölümde ele alabiliriz:

a) Mümin-Ortodoks devrimci tipi: Bütün yüreğiyle, bütün duygularıyla devrime inanmıştır. Kendini bütün gücüyle devrime, devrimci mücadeleye adanmıştır ve devrimci olduğuna kesinlikle inandığı örgütün veya partinin en özverili, en çalışkan ve en gözü pek militanıdır. Teorik düzeyi genellikle düşüktür ve politik esneklikten yoksundur ve yeni politikalar üretilmesinde entellektüel katkısı pek yetersizdir.

Ve her dönemde var olan bu devrimci karakterinin sayısı düne göre bu gün çok daha azdır. Ve ne yazık ki bu inançlı kadrolar, inandıkları örgütlerin teorik, politik yetmezlikleri yüzünden ufukları genişletilerek geliştirilememekte; kuru bir inanç ve devrimci bir inatla, eski kalıplarla direnmeye çalışmaktadırlar. Lenin'in benzetmesiyle "adları dışında komünizmle hiçbir ilgileri olmayan örgütler" in elinde başkaca bir şansları da olamazdı zaten.

b) Eylemsiz ve ukala "devrimci" tipi: Belli bir entellektüel düzeyi ve birikimi vardır. Geçmiş dönemde devrimci mücadeleye katılmış ve hatta devrimci partilerde önemli sorumluluklar üstlenmiş olabilir. Hatta siyasal gericilik döneminde başarıları çabalarına katılmış da olabilir. Ancak giderek devrime, komünizme, örgütlü mücadeleye olan inançlarını en küçük kırıntısına kadar bütün bütüne yitirmiştir. Kısacası hiçbir şeye inanmaz, mücadeleye katkı anlamında hiçbir şey yapmaz. Devrimci mücadele ve örgütlenme, dönemin devrimci bilgisini üretme konularında elini taşın altına koymak bir

Mümin-Ortodoks devrimci tipi: Bütün yüreğiyle, bütün duygularıyla devrime inanmıştır. Kendini bütün gücüyle devrime, devrimci mücadeleye adanmıştır ve devrimci olduğuna kesinlikle inandığı örgütün veya partinin en özverili, en çalışkan ve en gözü pek militanıdır.

yana kılını bile kıpırdatmaz. Buraya kadar olan durumu –ki siyasi gericiilik döneminde küçük burjuva kökenli devrimcilerde sık rastlanan bir durumdur- anlaşılır bir durumdur. Ancak bunu kesinlikle açıkça itiraf etmediği gibi kendini en bilgili, en doğrucu devrimci olarak satmaya çalışır. Kendisi devrimci mücadele için parmağını oynatmadığı halde, yapılan hiçbir şeyi beğenmez, yapılan her şeye burun kıvrır. Daha ötesi örgütlenen ve mücadele eden kadroları yaftalamaya, lekelemeye ve yapılan işleri baltalamaya çalışır. Bazen bu yıkıcılığı, yoldaşça eleştiriler görüntüsü vererek yazıya da dökebilir.

Bu tür “devrimci kadro(!)”ları teşhir edip kendi hallerine bırakmak, devrimci çabaları çürütmelerine meydan vermemek gerekir. Nasıl ki liberalizmle veya ulusalcılıkla solu kirletmeye çalışan burjuva akımlara karşı durmak, sınıflar mücadelesinin bir savaş alanıdır; aynı şekilde inançsız, eylemsiz, ukala keskin devrimciler(!)in ipliğini pazara çıkarmak, yıkıcı niyetlerini etkisiz kılmak devrimci mücadelenin ihmal edilmemesi gereken bir parçasıdır.

c) İnanan, düşünen ve davranan kadrolar : Bu tür devrimciler bilirler ki; bir komünistin, bir devrimcinin örgütünden ve gerçekliği dönüştürmenin dupduru ve doğru devrimci bilincinden ve sonuna kadar kendilerine güvenerek birlikte savaştığı yoldaşlarından başka hiçbir şeyi yoktur. O nedenle de her dönemde devrimci bir parti yaratmak, bu partiyi devrimci bir bilinçle silahlandırmak ve bu niteliği her gün yeniden yeniden fethetmek için çaba harcar. Varsa güçlendirir ve yeniler, yoksa yaratır.

Öte yandan onun için kendisi dahil, hiçbir kadro, kendisinin dahil hiçbir örgüt mükemmel değildir. O nedenle devrime yürüyüşün görevlerine en uygun aygıtları yaratmak ve –kendisi dahil- tüm kadroları yetkinleştirmek için yöntemler geliştirir. İşte bu nedenle ona göre bir devrimci, son nefesine kadar hep öğrenen alçak gönüllü bir öğrencidir ve aynı zamanda örgüt ve devrim bilincini sürekli yığınlar arasında kökleştir-meye çalışan bir öğretmendir.

Örgütsüzlüğün, dağınıklığın, inançsızlığın ve çürümenin yaygın olduğu böylesi uzun si-yasi gericiilik dönemlerinde bu tür bir sorumluluk üstlenen devrimcilerin sayısı çok azdır ve bu, son derece doğaldır. Ancak bunların varlığı, sayılarıyla ölçülemeyecek derecede önemlidir ve siyasi gericiilik döneminin, yani zor günlerin ateş çemberlerinden çelikleşerek geçmeyi başardıkları için

**Ancak giderek devrime,
komünizme, örgütlü
mücadeleye olan inançlarını
en küçük kırıntısına kadar
bütün bütüne yitirmiştir.
Kısacası hiçbir şeye
inanmaz, mücadeleye
katkı anlamında hiçbir şey
yapmaz.**

yükseliş döneminin devrimcilerinden çok daha değerlidirler. Bu kadroların varoluşları ve devrimci aktiviteleri sayesinde, çektiğimiz bunca acıların, bunca düş kırıklıklarının ve ödediğimiz bunca bedelin boşa gitmemiş olduğunu rahatça söyleyebiliriz. İyi ki varlar ve düşünmeye, üretmeye, örgütlenmeye, örgütlemeye, savaşımaya devam ediyorlar.

Ne var ki örgütlerin ve kadroların ölçüleceği mihenk taşı; çözmeleri gereken tarihsel görevlerin büyüklüğü ve zorluğudur. Tarihin, bu kadroların önüne koyduğu devasa görevler: Bugünün ve geleceğin devrimci teorik çözümlenmesini ve mücadele ve devrimler tarihimizin doğru ve cesur bir değerlendirmesini başlar-

mak; proletaryayı enternasyonalist devrimci bir partiye kavuşturmak; bu partilerin işçi sınıfı ve emekçiler içinde çoğalıp kökleşmesini sağlamak ve Türkiye, Ortadoğu ve Dünya devrimini zafere ulaştırmayı hedefleyerek sömürsüz, sınıfsız bir özgürlük dünyasına doğru coşkulu bir yürüyüşü başlatmak.

Bu kadroların önünde duran teorik, örgütsel, siyasal ve tarihsel görevler, böylesine büyük ve böylesine çetin. Oysa ülkemizde ve dünyamızda bu nitelikteki kadroların sayıları sınırlı, ayrıca bilgi ve becerileri çözmeleri gereken görevlerle kıyaslandığında yetersiz; üstelik bu kadrolar dağınık; öbek öbek parçalı.

Bu yetersizliği ve örgütsüzlüğü çok iyi bilen -bilmek ne kelime, bu eksikliği sürekli iliklerinde, kemiklerinde hissedenden- devrimci kadrolar, benim zayıf omuzlarım bu ağır yükü kaldıramaz, diyerek teslim mi olmalı? Biliyorum ki bu kadrolar, bunu akıllarının ucundan bile geçirmezler.

Şöyle söyleyeceklerdir: Yeryüzünün her köşesinde antikapitalist başkaldırıların eski dünyayı, yeni dünyayı kasıp kavurduğu günümüz dünyası, tarihin hiçbir döneminde bu derece komünizme hazır olmadı. Biz komünistler ve sınıfımız örgütsüz olduğumuz için tarihsel ömrünü bitirmiş olan emperyalist kapitalizm tarihten zaman alıyor. Bugüne kadar süren tarih öncesi döneme son

vererek insanlığın özgürlük tarihini başlatmak için bizim enternasyonalist devrimci partilere ihtiyacımız var. Marksist teorinin verimli üretken toprağına yeniden ayak basmaya ihtiyacımız var. Omuzlarımız, bu ağır yükü taşıyamayacak durumdaysa omuzlarımızı güçlendireceğiz. Bilgimiz yetmiyorsa Marksist teorimize sarılıp devrim yürüyüşümüzün çağdaş bilgisini üreterek kendimizi ve sınıfımızı bu bilgiyle silahlandıracağız.

Proleter alçak gönüllüğü ve devrimci açık yürekliliği birer kişilik özelliğimiz haline dönüştüreceğiz. Özeleştirmeden ve eleştirmeden korkmayacağız. Değil dostlarımızın (yani 2. gruptaki devrimci(!)lerin yıkıcı eleştirilerinden de yararlanacağız.

Kısaca ne yapıp yapıp tarihsel misyonunu yerine getirmesinde işçi sınıfının yoğunlaşmış ortak aklı, vicdansız bir dünyanın vicdanı, onun devrim kavgasının örgütleyicisi, bu kutsal kavganın parıltılı kılavuzu olacağız. İşimiz çok, cesaretle işe başlama-

lıyız.

Gramsci'nin de işaret ettiği gibi; aklımız ve kuru mantığımız bizi umutsuzluğa düşürse de devrimci irademiz içimizi coşku, güç ve enerjiyle dolduruyor.

Hiçbir kadro, kendisinininki dahil hiçbir örgüt mü-kemmel değildir. O nedenle devrime yürüyüşün görevlerine en uygun aygıtları yaratmak ve –kendisi dahil- tüm kadroları yetkinleştirmek için yöntemler geliştirir.

İşte bu nedenle ona göre bir devrimci, son nefesine kadar hep öğrenen alçak gönüllü bir öğrencidir ve aynı zamanda örgüt ve devrim bilincini sürekli yığınlar arasında kökleştirmeye çalışan bir öğretmendir.

Katsayı sorunu ve meslek liseleri

Yusuf TURAN

YÖK, 1 Aralık Perşembe günü yapmış olduğu Genel Kurul Toplantısında üniversiteye girişte liseler ve meslek okulları arasındaki katsayı farkını oybirliğiyle kaldırdığını açıkladı. Bununla üniversite adayları arasındaki eşitsizliğin de ortadan kalktığı ilan edildi. Evet hukuksal eşitsizlik kalktı ancak gerçek eşitsizlik ise hem sınıfsal anlamda, hem bölgesel anlamda ve hem de eğitim sistemindeki eşitsizlikler anlamında sürüyor. Sağlanan hukuksal eşitlik, işçi ve emekçi çocuklarını burjuva çocuklarıyla, kendi ana dillerinde eğitim göremeyen Kürt gençlerini, bu olanağa sahip gençlerle, müfredatı üniversiteye girmeye programlanmış liselerde okuyan gençleri meslek okullarında okuyan gençlerle, son olarak da rahatlıkla kurs alabilen, özel kurs gören gençleri, zor bela kursa gidebilen ya da gidemeyen gençlerle eşitmiş gibi varsayıyor. Aslında tam da bu eşitsizliklerin üzerini örtüyor. Örtmekle kalmıyor, sistemin bütün suçunu gençlerin üzerine yıkıyor. Üniversiteyi kazanamayan gençler ailelerine mahçup, aileler girdikleri yarışta birbirlerine mahçup, çocuklarına öfkeli.....

YÖK'ün 12 yıldır gündeminde olan bu düzenlemenin meslek liseleri için değil de, imam hatip okulları için yapıldığını herkes biliyor.

Düzenlemeyi yapanlar da, düzenlemeden yararlananlar da bildikleri bu gerçeği örtmek için meslek okullarını paravan olarak kullanıyor. Şimdi şu

soruya cevap vermek gerekiyor: Burjuvazi neden illa da imam yetiştirmek için açtığı okullarda okuyan gençlerin üniversiteye girmesini istiyor? Ulusalçılar, Kemalistler, lâik kesim bunu sadece AKP ile imam hatip okulları arasındaki bağla açıklıyor. Elbette bunun etkisi var, ama asıl nedenin bu olduğunu hiç sanmıyoruz. Öyle görülüyor ki kapitalistlerin, devletin, başkaldırıcıyı, itirazı dinen caiz görmeyen, boyun eğmeyi, tevekkülü erdem bilen yöneticilere ihtiyacı var. Ama ne devlet ne de iş dünyası için boyun eğmek yetmiyor, sermayenin “altın çocuklarının” bir de bireyciliği, bencilliği, başkasının hakkını gasp etmeyi, yani işbilir olmayı öğrenmeleri gerekiyor. Bunu da “birek bilim yuvası olan” üniversiteler sağlıyor. Şimdi moda bu, mütevekkil ve işbilir olmak.

Güvenlik elemanları ve kameralarla donatılan fabrikalarda işbilir, mütevekkil yöneticilerin olması, söz dinleyen sendikacılardan daha da etkili olmaz mı ? Her cuma namazında fabrikalardan kaldırılan servis araçlarında işçilerin yanında yöneticilerin de olması, burjuvazinin işini daha da kolaylaştırmaz mı ? Bu tabloda geriye bir tek ek-sik kalıyor: Her fabrikaya hatta fabrikanın her bir bölümüne bir “molla”. O da sırada, o da geliyor.

Yeniden konuya dönersek, bu yeni düzenleme meslek okulları için hiçbir hak eşitliği içermiyor.

Çünkü her şeyden önce meslek liselerindeki öğretim programları öğrencilerin üniversiteye girmemesi üzerine dizayn edilmiştir. Amaç, kalifiye bir işçi nesli yaratılmasıdır. Zaten meslek okullarında okumak durumunda olan öğrencilerin mutlak çoğunluğu işçi, emekçi ve yoksul köylü çocuklarıdır. Asgari ücretin 701 TL. olduğu ülkemizde bir işçinin ailesiyle birlikte geçimini sağlayabilmesi için eşi ve çocuklarını çalıştırmak dışında bir seçeneği yoktur. Yine iş bulmanın bir “şans” olduğu ülkemizde meslek okulu yoksullar için daha kolay iş bulma umududur. Bütün bu eşitsizlikleri aşarak üniversiteye girebilenlerin çoğunluğunun ise iki yıllık okulların dışında bir seçeneği yok gibidir. Yani kısaca işçi, emekçi ve yoksul köylü çocukları için işçi olmak doğal bir yasa gibidir. Tüm bunlar ortada iken katsayı eşitliği neyi hallediyor ?

Meslek liselerinde eğitim sürecinin örgütlenmesi de tümüyle yeni bir kalifiye işçi nesli yetiştirmeye yöneliktir. Öğrenciler daha öğrenci iken okul yöneticilerinin aldıkları siparişlerde, okula yardım adı altında, bedavaya çalıştırılırlar. Bütün öğrenciler iş güvenliğinden tamamen yoksun olarak çalıştırıldıklarını ve emeklerinin gasp edildiğini bilir, ama ses çıkaramaz, çıkardıklarında ise disiplin kurullarına sevk edilme ve okuldan atılma tehdidiyle yüz yüze kalırlar. Yine aynı şekilde öğrenciler köle taciri okul yöneticileri tarafından staj yapma zorunluluğu adı altında sermayeye pazarlanır. Okul müdürleri şirketlerle anlaşarak, iş bulma bahanesine sığınarak, öğrencileri uç kuruşa satar. Bu anlaşmalara göre öğrenciler satıldıkları şirketlerde 10 – 12 saat çalışırlar, aldıkları ücret ise asgari ücretin üçte biri düzeyindedir.

Bu koşullarda çalışan öğrenci, işverenin her

türlü keyfi hareketine maruzdur. Nerede çalışacağına, ne iş yapacağına işveren keyfince karar verir.

Okul müdürlerinin işverenlerle yaptıkları sözleşmelerde stajyer öğrencilerin işyerinde karşılaşacakları durumların mesuliyetini üzerlerinden atarlar. Bu sözleşmelere göre öğrenciler sigortalıdır. Ancak yapılan sigortanın geçici olduğu ve öğrencinin bu sigortaya dayanarak her hangi bir hak talep edemeyeceği ne öğreniciye, ne de ailesine bildirilir. Kısacası meslek okulları hem müfredatları ve hem de öğretim süreçleriyle sanayiye kalifiye ve ucuz işçi yetiştiren modern köle tacirleridir.

Burjuva sistemde meslek okulları, kapitalistlerin, hiçbir ek masrafa katlanmadan, kalifiye işçi ihtiyacını karşılar. Kapitalistler daha okul yıllarından başlayarak bu işçi-öğrencileri aşırı sömürmeye başlar. Aşırı sömürü askerlik ve deneyimsizlik gerekçe gösterilerek sürdürülür. Genç işçilerin neredeyse on yılı, bu aşırı sömürü altında geçer. Gerçi üniversiteyi bitirenlerin de meslek okulunu bitirenlerden pek farkı yoktur. Onları da büyük oranda aynı sonuç bekler, ya diplomalı işçi olurlar ya da işsizler kategorisinde yerlerini alırlar.

Biz meslek liseliler işçi sınıfının yeni üyeleri, sermayenin kalifiye ve ucuz iş gücü adaylarıyız. Yaşadığımız düzende, ekonomik zor nedeniyle işgücümüzü sermayenin hizmetine vermekten başka seçeneğimiz yok. Patronlar bize bakıyor, daha kaliteli iş ve daha fazla kar görüyorlar. Ama bilincimizi asla onlara satmayacağız. İşçi sınıfının bilinçli üyeleri olarak örgütlenerek kavgada yerimizi alacağız. Satmak zorunda kaldığımız işgücünün karşılığını böyle hak edeceğiz.

Kapitalizm ve Kriz

M. KÖYMEN

Dünya burjuvazisi ve onun sadık savunucuları, her boydan ekonomistler, bilim adamları, sanatçılar, işçi simsarı döneç solcular vb. uzun bir dönemden beri, koro halinde kapitalizmin insanlığın değişmez kaderi, bolluk ve zenginliğin yegane aracı olduğunu vaaz edip duruyorlar. Umut ve hayalleri ellerinden alınmış işçi sınıfı ve emekçiler, bu burjuva koronun yoğun ideolojik saldırısı altında kendi gerçekliklerinden koparıldı. Yüzerce yıllık mücadele geleneğini bir tarafa itip, sahte umutların peşinden koşarak kendilerini esaret, açlık ve sefaletle mahkum edenlerden zenginlik ve bolluk beklediler. On yıllardır sermayenin işçi sınıfına allayıp pullayıp sunduğu bu sahte cennet, bugün gerçeklerin duvarına çarparak tuz buz oluyor.

Burjuvazinin kutsal

Sermayenin yeniden üretimi süreci aynı zamanda ekonomik ve toplumsal ilişkilerin, işçi sınıfı ile burjuvazi arasındaki sınıf karşıtlığının ve sınıf mücadelesinin, bütün bir toplumsal üst yapının, ordusu, polisi, mahkemeleri, hapishaneleriyle, yargı sisteminin, bürokrasisi, hukuku, okulu, camisi, hastanesi, kültürü, sanatı, siyaseti vb. ile devletin kısacası kapitalizmin yeniden üretimidir. Bu bakımdan, sermayenin yeniden üretimindeki her sorun, bir sermaye birikimi sorunu olmaktan öte, sermayenin varlık sorunudur.

mabedi piyasalar, tepetaklak oluyor. Kapitalizmin umut dağıtan kumarhaneleri olan borsalar, birbiri ardına dibe vuruyor. Mali sermayenin kaleleri bankalar, fonlar batıyor. Krediler, çekler, senetler ödenemiyor, kredi muslukları kapanıyor. Stoklar büyüyor, fiyatlar ve ücretler düşüyor. Emekçiler yoksulluğun girdabına girerken, ürettikleri metalar imha ediliyor. Bolluk günlerinin sabah akşam duyulan makine tıkırtıları duyulmaz oluyor. Büyüyen işsizlik, işçi ve emekçilerin yaşamına bir kabus gibi çöküyor. Sermaye bir elden öteki ele geçerken, küçük işletmeler peş peşe iflasa sürükleniyor.

Kısacası, sermayenin gerçekleşme koşulları bir bütün olarak çöküyor. Üretim araçları - makineler - atıl kalıyor. Sermayenin kaynağı emek, burjuvazi için fazla zenginlik yarat-

tığından, üretim sürecinin dışına itiliyor. Düşen ücretler, artan işsizlik, metaların sermayeye dönüşmesinin engelleri oluyor. İşçi sınıfı ve emekçilerin ürettiği bolluk ve zenginlik, işçi ve emekçilere işsizlik, açlık, yoksulluk ve savaş olarak geri dönüyor. İşçilere, emekçilere fazladan ev ve araba vaad edenler, şimdi onların ellerinden zorunlu yaşama gereçlerini, işini, ekmeğini geri alıyor. İşçi sınıfı sahte vaatlerin arkasından koşmanın, ” iş barışı” - bir kuruş daha fazla kazanma- adına, mücadele geleneğinden kopmanın, kendine bilinçsizce “ ihanet” etmenin bedelini tıpkı geçmişte böyle davranan kardeşleri gibi ödemeye başlıyor.

Ne oldu da dünya, bir toplumsal çöküşün, bir altüst oluşun eşiğine geldi; insanlığın değişmez kaderi olan ve kusurlarından arınarak insanlığa özgürlük, bolluk ve zenginlik getirecek olan kapitalizmin kutsal mabetleri birer birer çöküyor? Ne oldu da, Sovyetler Birliğinin çöküşünü, sosyalizmin bir ütopya ve işçi sınıfının yönetemezliğinin bir kanıtı olarak sunan burjuvazi, bugün -üstelik işçi ve emekçiler ekonomik, politik ve ideolojik olarak teslim alınmışken- yönetemez duruma doğru koşuyor?

Bu soruların onlarca birbiri ardına sıralanabilir. Ancak yanıt tektir: “Güneş balçıkla sıvanamaz.” Burjuva koro öyle buyuruyor diye, burjuvazi için özgürlük ve zenginlik, işçi ve emekçiler için esaret, yabancılaşma ve yoksulluk demek olan kapitalizm, kapitalizm olmaksızın çıkmıyor, çıkamaz. “Gerçekler direngendir”, medyatik süslemeler, vaatler ve yalanlarla üzeri örtülse de yok edilemez, yaşamın içinde daha gür olarak fişkirirler.

Kapitalizm bir kez daha kendi ayakbağlarına takılmış, kendi iç çelişkilerinin duvarına çarpmıştır. Üretimin toplumsal karakteri, bir kez daha, ürünler üzerindeki özel kapitalist el koymaya başkaldırmıştır. Kapitalist üretimin ayrılmaz karakteri olan ekonomik krizlerin ve onunla birlikte yol alan toplumsal altüst oluşların kökleri, burjuva ideologlarının vaaz ettikleri gibi yetersiz kaynaklarda, yanlış uygulamalar-

da, yöneticilerin basiretsizliğinde vb. değil, tersine, kapitalist meta üretiminin varoluş koşulları ve işleyişinde yatmaktadır. Krize yol açan nedenler, bizzat insan (kapitalistler) eyleminin bir sonucu olarak görünse de, temelde insanların istenç ve eylemlerinden bağımsız olarak kapitalist meta üretiminin koşullarınca içerilirler.

Kapitalizm en özlü tanımıyla bir sermaye üretim sistemidir. Sermaye, üretim araçlarını elinde bulunduranlar (kapitalistler) tarafından el konulan, karşılığı ödenmemiş emektir. Sermaye bu emeği içererek var olur ve çoğalır. Sermayenin sermaye olarak işlevini yerine getirmesi ve büyümesi, bu karşılığı ödenmemiş emeğe sürekli ve giderek daha büyük oranlarda el koymakla gerçekleşir, yatırımlar bunun için yapılır, fabrikalar bunun için kurulur, çarklar bunun için döner, işçiler bunun için çalışır, doğa bunun için didik didik edilir, keşifler, icatlar bu amaca hizmet eder. Bu anlamda sermaye üretimi süreci, toplumun nesnel ve öznel güçlerinin katıldığı bir seferberlik olarak görünür. Sermayenin yeniden üretimi koşulları altında insan ve doğa sermaye gerçekleşmesinin birer unsuru olup, sermaye yoluyla tahrip edilerek yeniden üretilir. Sermayenin yeniden üretimi süreci aynı zamanda ekonomik ve toplumsal ilişkilerin, işçi sınıfı ile burjuvazi arasındaki sınıf karşıtlığının ve sınıf mücadelesinin, bütün bir toplumsal üst yapının, ordusu, polisi, mahkemeleri, hapishaneleriyle, yargı sisteminin, bürokrasisi, hukuku, okulu, camisi, hastanesi, kültürü, sanatı, siyaseti vb. ile devletin kısacası kapitalizmin yeniden üretimidir. Bu bakımdan, sermayenin yeniden üretimindeki her sorun, bir sermaye birikimi sorunu olmaktan öte, sermayenin varlık sorunudur.

Sermayenin var oluşunun ve birikiminin koşulu olan karşılığı ödenmemiş emeğe el koyma, kapitalist meta üretimi koşullarında iki yöntemle gerçekleşir. Birincisi, çalışma süresinin fiili olarak uzatılması, aynı çalışma süresi içinde emek yoğunluğunun arttırılmasıyla,(mutlak artık-değer), ikincisi, emek üretkenliğinin art-

tırılması, yani üretici güçlerin geliştirilmesi yoluyla (nispi artık-değer). Birinci yöntemde, yani iş süresinin ve emek yoğunluğunun arttırılması yoluyla gerçekleşen sermaye üretimi, fiziki ve toplumsal koşullar tarafından belirlenen bir sınırlılığa sahiptir. Bu sınırlılığın fiziki koşullarını, işgücünün fiziki yapısı, toplumsal koşullarını ise sınıf mücadelesi oluşturur. Sermaye bu sınırları esnetebilir ancak ortadan kaldıramaz. Bu sınırlar, sermayenin gerçekleşmesi önünde birinci ayakbağını oluşturur. Sınırsız büyüme eğilimindeki sermaye, bu ayakbağlarının yarattığı engeli, ancak başka güçleri devreye sokarak aşabilir. Bu güç, emeğin üretkenliğinin arttırılması olarak kendini ortaya koyan üretici güçlerin sınırsız geliştirilmesidir. (*)

Sermaye, üretim ile değerlendirme (dolaşım) evrelerinin birliğidir. Bu iki evre ardı ardına gelen ve birbirini koşullayan, ancak farklı yasalar tarafından yönetilen iki farklı süreçtir. Sermayenin üretimi sürecine egemen olan, sınırsız kâra ulaşmaktır. Bu amaç aynı zamanda sermayenin sınırsız gelişiminin de koşuludur. Sınırsız kâra ulaşmak, gittikçe büyüyen (miktar ve nitelikçe) ve çeşitlenen meta üretimini, o da, üretici güçlerin sınırsız gelişimini zorunlu kılar. Bu zorunluluk, sermayenin sınırsız gelişme eğilimi ile üretici güçlerin sınırsız gelişme eğilimi arasındaki ilişkide ifadesini bulur.

Bu ilişki “mahmuzlu ve dizginli”, çelişkili bir ilişkidir. Birbirini iteleyeni, besleyen, büyüten bir uyumu ve değersizleştiren, engelleyen, tahrip eden bir çatışmayı bağrında taşır. Sermayenin sınırsız gelişme eğilimi ile üretici güçlerin sınırsız gelişme eğilimi arasındaki

çelişkinin kaynağı, sermayenin üretimi ve değerlendirilmesi süreçleri (dolaşım) arasındaki çelişkidir. Bu çelişkinin, üretim sürecinde yeniden üretilmesidir.

Sermayenin dolaşım süreci, sermayenin gerçekleşme ve yeniden üretime girme sürecidir. Sermayenin üretimi de hangi yolla olursa olsun (ister nispi, ister mutlak artık-değer) işçinin artık emeğine el konularak gerçekleşir. Bu el koymayı olanaklı kılan, kapitalist üretimin temel karakteristiği olan üretim araçları üzerindeki kapitalist özel mülkiyettir. Bu yolla el konulan artık değerlerin büyüklüğü, üretilen metaların toplam kitlesiyle, dolayısıyla da üretici güçlerin gelişme düzeyiyle belirlenir.

Üretim evresinde meta biçimine bürünen artık-değer, henüz sermaye değildir. Onun sermayeye dönüşebilmesi için dolaşım sürecine girmesi, orada gerçekleşerek, eşdeğerini bularak çıkması ve yeniden üretim sürecine girmesi gerekir. Bu da ancak metaların dolaşım sürecinde karşılaşacakları bir dizi engeli, ayakbağını aşmalarıyla gerçekleşebilir.

Kısaca sermaye, sınırsız üretimi için, üretici güçleri sınırsız olarak geliştirmek, bunun olanaklı kıldığı sınırsız bir meta üretimine ulaşmak zorundadır. Ancak sermayenin sınırsız üretimi için yeterli olan bu koşullar, onun gerçekleşmesi için yetmez. Bunun için sermaye, tıpkı üretim alanında olduğu gibi, dolaşım alanında da önündeki engelleri aşmak, dolaşım alanını sınırsızca geliştirerek meta pazarını genişletmesine ve derinlemesine büyütme, mevcut üretim dallarını geliştirmek, yeni üretim dalları açmak,

Sermaye büyüdükçe bu çelişkiyi sadece yeniden üretmekle kalmaz, aynı zamanda büyütür ve toplam tüketim hacminin sınırlılığı sermayenin gerçekleşmesi önünde giderek büyüyen bir ayakbağına dönüşür.

ihtiyaçları sınırsızca geliştirmek, yeni ihtiyaçlar keşfetmek ve üretmek, tüketim için yeni yollar, pazarlama teknikleri bulmak; bilimi, doğayı ve insanı bu amaçlar için kullanmak ve bütün bunları sermayenin üretimi ve gerçekleşmesi için seferber etmek zorundadır.

Bu zorunluluğun kaçınılmaz sonuçlarından biri, sermayenin büyümesi, merkezileşmesi (tekelleşme) ile birlikte bugün adına küreselleşme denilen dünya pazarının yaratılması, kapitalizmin bir dünya sistemi olarak (emperyalizm) örgütlenmesidir. Bir diğeri ise, insanın ve doğanın tahrip edilmesi, bilimin, insanın ve doğanın kapitalistlerin sınırsız kâr hırsına kurban edilmesidir. Bilimin kâr amacıyla kullanımı, insanın ve doğanın bu tahribi, burjuva ideologlarının savunduğu gibi, kapitalizmin bir kusuru değil, tersine, sermayenin sınırsız gelişme eğiliminin bir sonucudur.

Sermayenin sınırsızca gelişebilmesi için aşmak zorunda kaldığı engeller, bunlarla sınırlı kalmaz. Sermaye kendini yeniden üretirken, aynı zamanda kendisiyle birlikte başka sermayeleri ve başka işkollarını da üretir. Bu yüzden sermaye birikiminin her yüksek aşaması yeni teknik gelişmelerin, yeni işkollarının sürece dahil olmasıyla betimlenir. "Mübadeleye gireceği karşı ve yabancı sermayeler olmaksızın var olan bir evrensel sermaye boş bir laftır." (Grundrisse, Birikim Yay.sh.466)

Sermayenin gerçekleşme sürecinde aşmak zorunda olduğu ayakbağlarından bir diğeri de, sermayenin ancak başka sermayelerle birlikte var olması zorunluluğundan doğan kapitalist rekabettir. Rekabetin kaynağı ve vazgeçilmezliği, sermayelerin bu karşılıklı var oluşu ve birbirlerini üretmeleridir. Bu anlamda rekabet, sermaye hareketlerinin sadece bir sonucu değil, aynı zamanda bir koşuludur da. Nasıl ki sermaye, başka sermayeler olmadan var olamazsa, rekabet olmadan da var olamaz.(**) Rekabet üretici güçlerin gelişimini kamçılayarak, sermayenin sınırsız gelişim sürecini hızlandırırken, aynı zamanda kendisini de büyüterek yeni-

den üretir. Gittikçe büyüyen rekabet ortamında aşırı kâr dürtüsüyle sermaye, bir işkolundan diğerine taşınır, daha az kârlı alanlardan, daha çok kârlı alanlara yığılır. Üretim alanından spekülâtif alanlara doğru süreli bir sirkülasyon yaşanır. Sermaye bütün bu alanlarda hangi kılığa girerse girsün, ister meta kılığında, ister borç, kredi, tahvil veya hisse senedi vb. kılığında olsun, üretim alanında el koyduğu artık-değerden beslenerek büyür. Üretim alanında el konulan artık-değer, sermayenin gerçek kaynağı, özü, diğerleri (borç, kredi, tahvil vb.) artık-değerin bölüşümünün aldığı biçimlerdir.

Sermaye, üretim evresinde, dolaşım evresinin bütün bu ayakbağlarının aşılabacağını varsayarak (ya da yok sayarak) hızla büyür. Kapitalist ekonominin büyüme ve gelişme evresinde, sermayenin üretim süreciyle gerçekleşme süreci arasında oluşan uyum böyle bir görünümü destekler. Ancak üretim bir kez en tepe noktaya ulaştığında, sermayenin gerçekleşmesi önündeki engeller bir bir kendilerini hissettirmeye başlar ve giderek sermaye gerçekleşmesinin engeli halini alırlar.

Sermayenin sınırsız gelişme eğiliminin bir sonucu olarak ortaya çıkan sınırsız meta üretimi, sonuçta toplam toplumsal tüketim hacminin sınırlılığı duvarına çarpar. Gittikçe büyüyen meta üretimi hacmiyle, tüketicilerin alım gücüyle sınırlanan toplam tüketim hacmi arasındaki bu çelişki sermayenin gelişim düzeyi ne kadar yüksekse, o kadar etkili olur. Sermaye büyüdükçe bu çelişkiyi sadece yeniden üretmekle kalmaz, aynı zamanda büyütürerek üretir ve toplam tüketim hacminin sınırlılığı sermayenin gerçekleşmesi önünde giderek büyüyen bir ayakbağına dönüşür.

Burjuvazi, bu ayakbağına aşarak sermayenin önündeki engelleri temizlemek için bir dizi önleme başvurur. Bu önlemlerden en etkilisi, borç verme ve kredi sisteminin, sermaye birikiminin düzeyine bağlı olarak gittikçe büyüyen oranda devreye sokulmasıdır. Ekonominin büyüme döneminde meta üretiminin büyümesi ve yay-

gınlaşmasının hizmetine sunulan kredi sistemi, bu kez sermayenin gerçekleşmesi koşullarını geliştirmek için, toplam toplumsal tüketim hacmini geliştirmek amacıyla tüketicinin hizmetine sunulur. Marks, Grundrisse’de, kredi sisteminin sermayenin gerçekleşmesi sürecindeki rolünü şu sözlerle betimler: “Tüm kredi düzeni ve onunla birlikte giden overtrading (aşırı riske girme), overspeculation (aşırı spekülasyon) vb. dolaşım ve mübadele alanının oluşturduğu engellerin üstesinden gelme zorunluluğundan doğar. Uluslararası ilişkilerde bu, bireyler arası ilişkilere olduğundan çok daha devasa, klasik boyutlarda gözüktür.

Örneğin İngilizlerin, kendilerine mal satılabilmek için, yabancı ulusları borç almaya zorlamaları. Son tahlilde İngiliz kapitalisti, üretici İngiliz sermayesiyle iki kez mübadeleye girmektedir: 1- şahsen, 2- yankee vb. kılığında ya da parasını nasıl yatırırsa o biçimde.”(age 460)

Ancak bu yöntem ne kadar büyük bir hacimde uygulanırsa uygulansın, “aşırı” birikim ve üretimin

neden olduğu, sermaye gerçekleşmesinin önündeki engelleri ortadan kaldıramaz. Yalnızca sorunu, kredilerin geri dönmemesinin tıkandığı noktaya kadar ötelere, ama büyüterek!

Sermayenin sınırsız gelişiminin engellerinden bir diğeri de üretici güçlerin sınırsız gelişimine bağlı olarak ortaya çıkan kâr oranlarındaki düşme eğilimidir. Bu eğilim, üretici güçlerdeki gelişiminin, sermayenin organik bileşimi üzerindeki etkisinden kaynaklanır. Ve üretici güçler geliştikçe, güçlenir. Sermayenin

üretim sürecinde belirli bir değişmeyen sermaye (üretim araçları, makineler, binalar, hammadde ve yardımcı maddeler vb.) kitlesiyle, belirli bir değişen sermaye (işçi ücretleri) kitlesi işlem görür. Bu ilişki değişmeyen ve değişen sermaye kesimleri arasında her seferinde somut bir oranı ifade eder. Üretici güçlerdeki her gelişme bu oranın değişen sermaye aleyhine bozulmasıyla sonuçlanır. Yeni üretici güçlerin devreye girmesiyle değişen sermayenin (işgücüne ödenen kısım) bir kısmı atılarak, üretim sürecinin dışına itilir. Bu durum azalan işgücü kullanımıyla birlikte bundan sağlanan toplam artık-değer kitlesinin, dolaşısıyla kârın azalması anlamına gelir ki, bu da sermayenin birikim sürecinin yavaşlamasına yol açar. Burjuvazi üretici güçlerin gelişiminin sermayenin birikimi üzerindeki bu olumsuz baskısını etkisizleştirmek için bir dizi önlem almak zorunda kalır. Ücretler düşürülerek toplam artık-değer kitlesi artırılır, hammadde ve girdi kayıpları önlenir, en önemlisi de kayıp artık-değer, meta üretimi büyütülerek karşılanmaya çalışılır.

Sermayenin üretici güçleri geliştirmenin mutlak biçimi olmadığı -mutlak biçimi olmak bir yana- bir mülkiyet biçimi olarak üretici güçlerin gelişimi ile mutlak uyum içinde bile olmadığı, sermaye birikim sürecinin ayırt edici bir özelliği olarak öne çıkar.

Bu yöntemlerle kâr oranlarının düşme eğilimi etkisizleştirilirken, sermaye gerçekleşmesinin önündeki başka engeller yeniden üretilir. Büyüyen meta üretimi ile düşen ücretlerin daha da sınırladığı toplam tüketim hacmi arasındaki çelişki şiddetlenir. Kâr oranlarının düşme eğilimini etkisizleştirmenin önlemleri, bu kez şiddetlenen bir “ aşırı” üretim sorunu olarak geri döner. Sonuçta sermayenin üretimi ve gerçekleşme süreci, sermayenin kendisiyle, kendi ayakbağlarıyla bir çatışması olarak var olur.

”Ancak sermayenin bu tür sınırları birer ayakbağı olarak gördüğü, dolayısıyla ideal olarak onları aştığı gerçeğinden, onların üstesinden geldiği sonucu ortaya çıkmaz ve bu türden her ayakbağı, sermayenin özgül niteliğiyle çelişki içinde olduğundan, sermayenin üretimi sürekli olarak aşılabilir ama sürekli var edilen çelişkiler içinde ilerleyecektir”.(A.g.e,sh.449)

Hızlı büyüme dönemleri ve ardından gelen krizler sermayenin bu kesintili ve çelişkili gelişiminde içerilmiştir. Ekonominin büyüme dönemlerinde aşılması gibi görünen bu çelişkiler, ayakbağları, üretimin daha yüksek bir aşamasında “aşırı” üretim krizleri olarak sermaye gerçekleşmesinin engeli haline gelir. Bu aşamaya kadar sermaye bileşenleri ve sermaye süreçleri arasındaki uyum, yerini kaosa bırakır. Metaller sermayeye dönüşmez, üretim araçlarının bir bölümü atılabilir, kârın kaynağı emek, üretim sürecinin dışına itilir. Sermaye hızlı ve sınırsız gelişim eğilimini borçlu olduğu üretici güçlerin tahribine yol açarak, gelişmelerinin engeli haline gelir. Sermayenin üretici güçleri geliştirmenin mutlak biçimi olmadığı -mutlak biçimi olmak bir yana- bir mülkiyet biçimi olarak üretici güçlerin gelişimi ile mutlak uyum içinde bile olmadığı, sermaye birikim sürecinin ayırt edici bir özelliği olarak öne çıkar.

Sermayenin sınırsız gelişme eğiliminin, aşırı kâr dürtüsünün bir sonucu olarak ortaya çıkan ve sermayenin bizzat kendisiyle çatışmasını simgeleyen “aşırı” üretim, genel olarak üretimin bir aşırılığı değil, kapitalist meta üretiminin yol açtığı bir aşırılıktır. Bu anlamda “aşırı” üretim bir toplumsal ihtiyaç fazlası değil, bir meta-sermaye fazlasıdır. Fazlalık, ihtiyaç olmasına rağmen, kapitalist mülkiyetin özel biçimi nedeniyle üreticiler tarafından tüketilemez ve atılır.

Sermayenin sınırsız büyüme eğiliminin yol açtığı “aşırı” meta üretimi ile sermaye, dolaşım sürecinde gerçekleşme koşullarını kaybeder. Sermaye birikimi kesintiye uğrar. Bu kesintinin ilk etkileri en başta kredi sisteminde (mali alan-

da) ortaya çıkar. Vaktiyle sermayenin sınırsız büyüme eğilimine cevap veren ve onunla birlikte çeşitlenerek büyüyen kredi sistemi, (atıl kalan, değersizleşen sermaye ve ödenemeyen krediler nedeniyle) çöküntüye girer. Bu çöküntüyle kendini açığa vuran kriz, yeniden üretim sürecini etkisi altına alarak büyür. Sermayenin eşitsiz birikimine bağlı olarak farklı sermayeleri ve farklı sanayi kollarını farklı biçimde etkileyerek, sermaye hareketinin tümüne nüfuz ederek genel bir krize doğru evrilir. ”Ticaret durur, pazarlar tıkanmıştır. Ürünler sürümsüz oldukları ölçüde yığılır kalır. Peşin para görünmez olur, kredi ortadan çekilir, fabrikalar kapanır, emekçi yığınlar fazla geçim gereği üretmiş olmaksızın geçim gereçlerinden yoksun kalırlar, batıklar batıkları, zoraki satışlar zoraki satışları kovalar. Tıkanıklık yıllarca sürer. Üretici güçler ve ürünler, birikmiş meta yığınları sonunda değerlerinin az ya da çok altında bir fiyat üzerinden sürülene, üretim ve değişim yavaş yavaş canlanana değin, yığın halinde israf ve imha edilirler. Yavaş yavaş gidış hızlanır, tırsa döner, tırs dörtlül olur ve bu dörtlül da, sonunda, en tehlikeli atlamalardan sonra kendini yeni baştan çöküntü çukurunda bulmak üzere, bir sanayi, ticaret, kredi ve spekülasyon dolu dizginine değin yükselir.”(Engels, Anti Dühring, Sol Yay.sh.436 – 437)

Engels, yine aynı eserinde, yaklaşık her on yılda bir tekrarlanan bu “kısırlı döngünün” sermaye birikiminin çelişkili karakterinden doğduğunu ve sermaye var olduğu sürece bu çelişkinin de var olacağını şu sözlerle betimliyor: “Pazarın genişlemesi, üretimin genişlemesiyle birlikte gidemez, çarpışma kaçınılmaz olur ve bu çarpışma kapitalist üretim biçiminin kendisini parçalamadığı sürece bir çözüm yaratamayacağı için, devirli duruma gelir. Kapitalist üretim yeni bir “kısırlı döngü” üretir. “(A.g.e, sh.436)

Kapitalist sermaye birikim tarihi, aynı zamanda sermaye üretimiyle birlikte bu “kısırlı döngünün” büyütülerek üretimi tarihidir. Bu tarihin bir yüzünde aşırı sermaye birikimi, aşırı

rı üretim ve bunların yol açtığı kriz, öteki yünde de proleterleşme süreci, yoksullaşma ve emek sermaye çelişkisinin keskinleşmesi vardır. Bu tarih içinde kapitalizm “aşırı” üretim krizi ile ilk kez 1825’de İngiltere’de yüz yüze geldi. Kriz İngiliz ekonomisini sarsarken, diğer ülkeleri (Avrupa ülkeleri) kapitalist gelişmenin bu ülkelerde aldığı yol oranında etkiledi. Esas etkisi İngiltere ile sınırlı kalan kriz, ancak İngiltere’nin dünya kapitalizmini temsil ettiği oranda bir dünya krizi olarak var oldu.

Etkisi sınırlı olan bu ilk krizin ardından, 1825-1900 yılları arasında, kapitalizm neredeyse her on yılda bir döngüsel krizlerle çalkalandı. Sermayenin büyüme ve merkezileşme sürecinin hızlandığı, kapitalizmin kelimenin gerçek anlamıyla henüz bir dünya sistemine dönüşemediği bu erken tarihte bile krizler, pazar paylaşımları, sömürge savaşları, toplumsal çalkantılar ve ayaklanmalarla birlikte anıldı. İşçi sınıfının henüz kendi kurtuluşunun öznel koşullarına (ideolojik, politik ve örgütsel olgunluğa) sahip olmadığı bu koşullarda, toplumsal çalkantılar ve ayaklanmalar işçi sınıfının toplumsal varlığının kanıtı olmaktan öteye geçemedi. İşçi sınıfının eylemliliği burjuva düzeni sarsmakla sınırlı kaldı. Ancak sınıf mücadelesinin gelecek yükselişinin tohumları bu mücadeleler içinde atıldı. İşçi sınıfı bu mücadelelerden geçerek “kendiliğinden bir sınıf” olmaktan çıkıp, kendisi için bir sınıf düzeyine yükseldi. Kendi kurtuluşunun ideolojik, politik, örgütsel koşullarıyla tanıştı ve olgunlaştı. Olgunlaşmanın ilk işaretini 1871’de, Paris’te kendisi için savaşarak, bu savaşı iktidarı almaya kadar vardırıarak verdi.

Burjuvazi bütün bu krizlerden, sermaye birikim sürecini ve egemenliğini güçlendirerek çıktı. Aşılın her kriz, kapitalist ülkeler arasında güç dengelerinin yeniden kurulmasıyla, krizin tahrip ettiği üretici güçlerin yeniden hızlı gelişmesiyle, sermayenin büyüme ve merkezileşme düzeyinin yükselmesiyle, pazarların genişlemesi ve dünya pazarının yeniden paylaşımıyla sonuçlandı. Kapitalizm bu döngüsel krizleri ge-

çerek, 1900’lerin başlarında tekelci kapitalizm-emperyalizm aşamasına yükseldi. Emperyalist devletlerin, tekellerin elinde sermaye, dünyayı yeniden fethederek, gittiği her yere kapitalist ilişkileri taşıyarak, kapitalizmi kelimenin gerçek anlamıyla bir dünya sistemine dönüştürdü. Tekelci kapitalizm, emperyalizm, kapitalizmi bir dünya sistemi olarak örgütlerken, aynı zamanda sermaye hareketlerini olağanüstü boyutlarda hızlandırdı. Bu aynı zamanda, sermayenin iç çelişkilerinin, dolayısıyla bunlardan kaynaklanan krizlerin, nedenleri ve sonuçlarıyla büyütülüp, bir dünya krizi olarak yeniden üretilmesidir.

Kapitalizm, kendi tarihi içinde en ciddi ve sarsıcı krizini bu gelişmelerin bir sonucu olarak 1907-1920 yılları arasında yaşadı. Başta İngiltere olmak üzere emperyalist merkezlerde başlayan kriz, sermaye ihracı ve sermaye hareketleri yoluyla hızla yayılarak bütün kapitalist dünyayı etkisi altına aldı. Kapitalizmin eşitsiz gelişmesine bağlı olarak değişen güç dengeleri, daralan pazarların kızıştırdığı rekabet, emperyalist güçler arasında bir kapışmayı kaçınılmaz duruma getirirken, krizin sarstığı toplumsal dengeler, büyüyen işsizlik ve artan yoksullukla birlikte keskinleşen sınıf çelişkileri, kapitalizmin bir yol ayrımına doğru hızla yaklaştığının kanıtlarıydı. Burjuvazinin kendi savaşına işçi sınıfını yedekleme girişimleri, işçi sınıfının mücadele deneyimi, bilinçliliği ve örgütlülüğü duvarına çarparak bu kez ters tepti.

Kriz savaşı, savaş devrimi tetikledi. Dünya artık sadece bir emperyalist savaş alanı değil, bir devrim alanıydı. 1917’de Rusya’da zafer kazanan devrim, Avrupa ve dünya devrimini yeniden ateşledi. Avrupa’nın birçok ülkesi devrimci başkaldırlara sahne oldu. Devrimin Rusya’dan emperyalist merkezlere doğru yayılımı, emperyalist savaşın da sonu oldu. Emperyalist burjuvazi bir kez daha, dünya işçi sınıfı karşısında, aralarındaki çelişkileri bir tarafa iterek, Avrupa devrimlerini boğmak için ele verdi. 1918’de Emperyalist Burjuvazi, işçi

sınıfına karşı iç savaşı kazanmak üzere, kendi aralarındaki savaşı erteledi. 1920'ye gelindiğinde Emperyalist Burjuvazi, Rusya hariç, dünyada kabaran devrimci dalgayı durdurmayı başarmıştı.

Savaş, emperyalist kampta ciddi bir değişimin tohumlarını da attı. Savaşın galip ve mağlupları, savaştan büyük bir sanayi ve ticari yıkımla çıkarken, savaş ve krizden en az etkilenen, savaş süresince Almanya karşıtı bloğu finanse ederek, Avrupa'ya savaş araçları ve emtia ihraç ederek sanayi ve ticaretini büyütüp geliştiren ABD, bu gelişmeyle Emperyalist kampın liderliğine doğru ilk adımlarını da atmış oluyordu. 1919'da Dünya devriminin Avrupa'da keskinleşen yenilgisiyle birlikte, Avrupa kapitalizmi, krizin ve savaşın yerle bir ettiği sanayi zemininde bir toparlanma ve yeniden büyüme olanağını elde etti. Bu dönem savaşın galipleri İngiltere ve Fransa için Asya ve Afrika'da ele geçirdikleri ganimeti hazmetme, savaşın galibi olduğu halde kaybedeni olan İtalya ve savaş mağlubu Almanya için savaşın ikinci etabına bir hazırlık dönemi oldu.

1929'da bu kez kriz, savaş boyunca çok hızlı bir büyüme dönemine giren ABD'den geldi. Savaş süresince hızla büyüyen sanayi üretimi, artan sermaye birikimi ve mali sistemdeki spekülasyon hareketlenme 1907-1914 kriziyle kıyaslandığında daha gürültülü bir çöküşe yol açtı. Kriz, savaş ve devrim, yeniden aynı tablonun içine yerleşti. 1918'de ara verilen, 1939'da yeniden başlayan (bu süre içinde, gerçekte savaş düşük yoğunluklu olarak hep devam etti. İtalya'nın Habeşistan'ı, Japonya'nın Mançurya'yı, Almanya'nın Çekoslovakya'yı işgali vb.) savaş, 1945'de bittiğinde, Dünya haritasında köklü değişiklikler ortaya çıktı. Savaşın yol açtığı değişimlerden en önemlisi, emperyalist dünya karşısında, Doğu Avrupa'da bir dizi ülkeyi de kapsayan bir "Sovyet sisteminin" oluşmasıdır. Var olan dengeleri altüst eden bu gelişme, aynı zamanda yeni bir dengenin de

kurulmasıdır. İkinci önemli değişim, emperyalist kampta ABD kontrolünde hegemonik bir örgütlenmenin oluşmasıdır. Üçüncüsü ise, savaşın başlangıcıyla sarsılan ve çözülme sürecine giren sömürge ilişkilerinin yerine, kapitalist ilişkilerin egemenliği altında emperyalist bağımlılık zincirinin oluşmasıdır.

Bu üç önemli değişimin, kapitalizmin 1945 sonrası gelişimi ve krizleri üzerinde önemli etkileri oldu. Savaş emperyalist kampta güç ilişkilerini altüst ederek yeniden oluşturdu. Galipleri de içinde, Avrupa'nın emperyalist devletleri (İngiltere, Fransa, İtalya, Almanya) ve Japonya'nın ekonomileri tam anlamıyla çökerken, savaştan ekonomik, politik ve askeri alanda güçlenerek çıkan ABD oldu.

Savaşın Avrupa'da kesintiye uğrattığı sermaye birikim süreci ve savaş yılları boyunca yaşanan sermaye göçü, Avrupa'nın, devletin bir yatırımcı olarak devreye girmeden, devlet olanakları tekellere açılmadan ve dışarıdan mali yardım almadan yeni bir sanayi hamlesi yaratamayacağına işaret ediyordu. Yardım alınabilecek tek güç ise savaşın her anlamda tek galibi olan ABD idi. Üstelik Avrupa, son otuz yıldır kriz ve savaşla birlikte devrim kabusunu üst üste iki kez yaşamıştı. Devrimleri büyük ölçüde önleyebilmiş, ancak işçi sınıfı ve halkın durumunda bir iyileşme sağlayamamış, öfkeyi dindirememişti. Şimdi ise yanı başında "Sovyet bloğunun" nesnel olarak büyüttüğü devrim tehdidinin baskısı altındaydı.

Emperyalist sistemde, ABD hegemonyası bu iki olgu temelinde gerçeklik kazandı. Bu, sistemde basitçe bir liderlik değişiminin ötesinde somut biçimler altında (IMF, Dünya Bankası, GATT, Doların uluslararası tek para ölçüsü olması, NATO vb.) işlerlik kazanan bir bağımlılık ilişkisinin emperyalist örgütlenmesiydi. 1945-1990 yılları arasında Avrupa'nın emperyalist devletleri ve Japonya bu hegemonik yapı altında, ABD'ye ağır bedeller ödeyerek, gelişmelerini sürdürebildiler.

Kapitalizm, bu hegemonik örgütlenme koşullarında, tarihinin en yüksek büyüme oranlarını yakalayarak gelişmesini sürdürdü. Bu hızlı büyümeyi olanaklı kılan iki temel olgudan birincisi, savaşla birlikte sermaye birikiminin önündeki engellerin ortadan kalkması, savaştan ve yoksulluktan bitap düşmüş, düşük ücretlerle çalışmaya hazır geniş bir işgücü, meta arzına aç bir pazar, kıtlığın kamçılacağı meta talebi ve bunların “mahmuzladığı” üretici güçlerin hızlı gelişimi, yeni teknolojilerle birlikte yeni işkollarının ortaya çıkması ve tüketim taleplerinin yaratılmasıdır. İkincisi ise, emperyalist bağışlılık ilişkileri (sermaye ilişkileri) ile sisteme tam olarak entegre olmuş eski sömürge sisteminin çöküşünün sağladığı geniş pazar ve ucuz işgücü olanakları.

Bu temel üzerinde gerçekleşen hızlı büyüme trendi 1960’lı yılların başında ABD ekonomisinde yaşanan durgunlukla yavaşladı. ABD yaşanan ekonomik durgunluğu hegemonyanın olanaklarını kullanarak (***) kriz ihracı yoluyla aşabildi. Ancak bunun bedelini hegemonyada açılan ilk çatlakla ödedi. Fransa, ABD’yi kriz ihraç etmekle suçlayıp, Almanya’yı da yanına alarak Avrupa ortak pazarının kurulması için harekete geçti. Arkasından, NATO’nun askeri kanadından ayrılarak ABD karşısında birleşik Avrupa fikrini filizlendirmeye çalıştı.

Hegemonya koşullarında ikinci kriz 1971’de yine ABD’de başlayarak, daha sarsıcı bir etkiyle sisteme yayıldı. Bu kez kriz, birinciyle kıyaslandığında hem daha derin ve hem de ABD açısından krizin ihracı olanakları daha sınırlıydı. ABD krizin etkilerini azaltmak için yine hegemonyanın olanaklarını kullandı. ABD’ye olan ihracatlarını kısıtlama tehdidiyle, Almanya ve Japonya’nın desteğini sağladı. Ama yine de ABD ekonomisinin gerilemesinin önüne geçemedi. ABD bu krizle tarihinde ilk kez borç veren ülke konumundan, borç alan ülke konumuna geriledi. ABD, Avrupa’nın baskısıyla doları revalüe etmek zorunda kaldı. Dolar, fiili olarak bir dünya parası olma özelliğini korusa da, ge-

nel eşdeğer olma özelliğini yitirdi. Dünya mali piyasalarında etki alanları henüz kısıtlı da olsa, Mark ve Yen bölgeleri oluşmaya başladı. Bu, ABD hegemonyasının aldığı ikinci büyük darbeydi. ABD bu darbeye 1974’de petrol krizini örgütleyerek cevap verdi. Bu kez zorda olan, Alman ve Japon ekonomileriydi.

1987’de kriz yeniden patlak verdiğinde beklentiler krizin çok daha sarsıcı olacağı yönündeydi. İki önemli gelişme bu beklentileri boşa çıkardı. Birincisi ABD’de oluşan krizin etkilerini azaltmaya ve zamana yaymaya hizmet eden Japonya’nın, ABD’nin imdadına yetişmesiydi.

Japonya, ABD’ye mali sıkışıklığını aşmak, tıkanmaya yüz tutan tüketimi finanse etmek için büyük oranda mali yardımda bulunurken, ABD’ye olan ihracatını da “gönüllü” olarak kısarak, ABD sanayisinin rahatlamasını sağladı. (****)

Krizin bir dünya krizine dönüşmesini engelleyen asıl gelişme, aynı döneme denk düşen Çin’in kontrollü kapitalistleşme yoluna girmesi ve Sovyetler Birliği’nin “anı” çöküşüydü. 1945-1990 arasında yukarıda sözü edilen üç ciddi krizi ABD, hegemonya olanaklarını kullanarak (krizi ihraç ederek), sermaye gerçekleşmesinin önünde ayakbağı olan tüketimi, kredi sistemini devreye sokarak finanse edip, her seferinde artan ölçüde borçlanarak hafifletmeyi başardı. Bu yöntemlerle kendi krizini başkalarının krizi haline getirirken, krizin büyüüp bir dünya krizine dönüşmesini de engelledi. Krizi yaratan çelişkiler hafifletildi, krizler giderek büyüyen bir gerilim birikimiyle ötelendi.

1990’da Çin’in kontrollü kapitalistleşme süreci ve Sovyetler Birliğinin çöküşü, biriken kriz geriliminin boşaltılmasına olanak sağladı. Sermaye yeniden hızlı büyüme ve gerçekleşme olanaklarına kavuştu. Dünyanın 1/6’lık bir toprak parçası kapitalizme entegre olurken, mevcut meta pazarı bir anda olağanüstü bir genişliğe ulaştı. Bir milyarı aşan ucuz işgücü yeniden sermayenin emrine girdi. Bu gelişmelerle ser-

mayenin gerçekleşmesinin önündeki engeller, geçici de olsa, adeta sihirli bir dokunuşla bir anda aşılmış oldu. Daha da önemlisi, Sovyetler birliğinin çökmesinin yarattığı hayal kırıklığının da etkisiyle, zaten uzun bir dönemden beri ideolojik, politik ve örgütsel savrulmayla kapitalizmin eğik düzlemine oturan ve hızla dibe kayan mevcut işçi hareketinin, burjuva hegemonya alanına hapsolarak etkisizleşmesi, sermayeye sadece hızlı büyüme olanağını değil, sınıf mücadelelerinden etkilenmeden “özgürce” ve güven içinde büyüme olanağına sağladı. Ayak bağlarından kurtulmanın verdiği ivmeyle, hızla büyüyen sermaye, üretici güçlerin büyümesini de olağanüstü hızlandırdı. Özellikle elektronik alanındaki gelişmeler, yeni işkollarını ortaya çıkardı. Bu yeni işkollarının da etkisiyle sermayenin büyüme ivmesi daha da yükseldi. Yeni üretim araçlarının, makinelerin boyutları küçülürken, işlevleri büyüdü. Üretimin otomasyon düzeyi yükseldi. Sanayi kapasiteleri olağanüstü bir büyüklük kazandı. İşbölümü ve uzmanlaşma daha da gelişti. İşbölümü ve uzmanlaşmadaki gelişmelere paralel olarak, meta üretimi de yeniden biçimlendi. Metalar, parça üretiminde uzmanlaşan farklı fabrikalarda üretilen parçaların bir araya getirilmesiyle son şeklini aldı. Bu, üretim maliyetlerinde ciddi bir düşüşü de beraberinde getirdi. Bütün bu gelişmelerin sonucu olarak, meta üretimi katlanarak büyüdü.

Sermayenin yeniden üretimiyle – kapitalizmin yeniden üretimi arasındaki bu nesnel, iç bağlantı ve bunun barındırdığı çelişkiler, krizi salt ekonomik bir sorundan çıkarak politik bir soruna dönüştürüyor. Bunun kaçınılmaz sonucu, krizden çıkışın da, ekonomik bir sorun (ekonomik önlemlerle aşılacak bir sorun) olmaktan çıkarak, politik bir soruna dönüşmesidir.

Emperyalist merkezler sanayi üretimi, teknoloji üretimi ve pahalı lüks tüketim malları üretiminde yoğunlaşırken, sermaye hareketlerinin gelişmesine bağlı olarak hizmetler sektöründe önemli bir genişleme yaşandı. Buna karşılık emek yoğun sanayiler parça üretimi ve kitlesel ucuz meta üretimi, işgücünün ucuz olduğu çevre (bağımlı) ülkelere doğru hızla kaydı. Bu süreç ulaşım ve iletişim alanındaki teknolojik gelişmelerle desteklendi. Sanayideki büyüme ve çeşitlenme meta pazarındaki gelişme ve büyümeye paralel olarak tamamlandı. Böylece tekelci sermaye doğanın ve insanın tahribinden sonra, sanayi kirliliğini de bağımlı ülkelerin sorunu haline getirdi. Üretici güçlerdeki gelişme ve sanayi üretimindeki büyümeye paralel olarak dünya ticaret hacmi de büyüdü. Emek yoğun sanayi ile birlikte kitlesel meta üretiminin ucuz işgücüne büyüyen kayışı, bu ülkelerin ithalatıyla birlikte ihracatının da büyümesine yol açtı. Ancak artan ihracat bu ülkelerin kendi sanayilerinin bir performansı olmaktan çok emperyalist tekellerin bu ülkelerdeki faaliyetlerinin bir sonucu olarak gerçekleşti. Kağıt üzerinde bu ülkelere ait gibi gözükürken ihracat, gerçekte ise emperyalist ülkelerin bütün dünyaya yayılmış “kardeş” şirketlerinin (*****) kendi aralarındaki ihracatıdır.

1990 sonrası yaşanan bu hızlı kapitalist büyümede, üretici güçlerdeki gelişmenin ortaya çıkardığı yeni işkolları (bilgisayar üretimi, ile-

tişim sektörü vb.) ile konut ve otomotiv sektörleri, lokomotif rolünü üstlendi. Sermaye hemen her yerde özellikle bu iki sektörü (konut ve otomotiv), hem gelişimini ve hem de tüketimini finanse ederek destekledi. Desteklenen bu sektörlerde “aşırı” üretim, aşırı değerlenmelerle el ele yürüdü. Özellikle konut sektöründeki aşırı şişme, yeniden kredilendiriliş büyütülerek patlamaya hazır bir bomba dönuştü.

Kredi kullanımının çeşitlendirilerek yaygınlaştırılmasıyla genişleyen pazar ve ucuz işgücünün beslediği yüksek kârlılıkla dev boyutlara ulaşan sermaye birikimi, üretim alanlarından taşarak spekülâtif alanlara doğru yayıldı. Dünya, spekülâtif hareketin egemen olduğu bir kumarhaneye dönuştü. Dünyanın her köşesine yayılan borsalarda çeşitlenerek büyüyen tahvil ve hisse senedi piyasalarında hayali satışlarla sermaye varlıkları sermayenin gerçek büyümesinden kat be kat hızla büyüdü. Spekülâtif yöntemlerle birçok ülke (1994 Meksika, 1997 Güney Asya, 1998 Rusya, 1999 Brezilya, 2000 Arjantin, 2001 Türkiye vb.) varlıklarına el konularak krize sürüklendi.

Sermaye birikiminin büyük hız kazandığı 1990-2007 arasındaki döneme damgasını vuran, üretici güçlerdeki gelişmenin yol açtığı “aşırı” üretim, mali piyasalarda aşırı şişme ve aşırı spekülasyondur. Sonuç ise Engels’in 1825’deki kapitalizmin ilk genel krizi için betimlediği tablonun, bugün çok daha geniş bir alanda, büyüyen ölçüde ve çok daha sarsıcı biçimde yaşanmasıdır. Sermayenin değersizleşmesi, kriz, konut sektöründe yaşanan aşırı şişme ile birlikte, kredilerin geri ödenemez olduğunun ortaya çıkmasıyla patladı ve bütün kredi sistemine yayıldı. Borsalar, tahvil, hisse senedi ve türev piyasalar çöktü. Bankalar, fonlar birbiri ardından battı.

Finansal sistemde büyük bir çöküşe yol açan kriz, aşırı üretimin neden olduğu sermaye değersizleşmesiyle birleşip, yeniden üretim sürecine nüfuz ederek, derinleşerek sürdü. Daralan

pazarlarda kavga büyüdü, metaların sermayeye dönüşmesi tekleli, fabrikalar üretimlerine ara vermek zorunda kaldı, kızışan rekabet iflaslara, iflaslar sermayenin el değişimiyle, yoğunlaşması ve merkezileşme düzeyinin yükselmesiyle sonuçlandı; üretici güçler, işgücü toplu olarak üretim sürecinin dışına itilerek atıllaştı. Mali çöküntü, sanayideki çöküntüyle birlikte büyüdü, yeniden üretim krizi genel bir krize, sistemin bütününe etkileyen bir dünya krizine dönuştü.

(*)- *Bu belirlemelerden, sermaye üretiminin bu iki yönteminin birbirinden ayrı olarak var oldukları, kullanıldıkları anlamı çıkmaz; tersine bu iki yöntem de sermaye üretimi sürecinde sürekli olarak birlikte var olur, biri diğerini içerir vb. Vurgulanmak istenen mutlak artı-değer üretme yöntemlerinin sermayenin sınırsız büyüme ve gelişme zorunluluğuna, sahip olduğu fiziki koşullar nedeniyle, cevap vermediğidir.*

(**) *Çeşitli sermaye grupları arasında sıkça görülen uzlaşmalar, fiyat anlaşmaları, pazar bölüşümleri vb. sermaye birikimiyle orantılı olarak büyüyen rekabetin ortadan kalkmasının kanıtı değil, onun farklı biçimler altında varlığını sürdürmesidir.*

(***) *Eşitsiz ticaret ve karşılıksız dolar basma yoluyla kendi krizini emperyalist ülkeler de dahil olmak üzere, kapitalist dünyaya ihraç ederek. (1950’de ABD dünya ticaretinin yarısından fazlasını elinde tutuyordu.)*

(****) *Japonya ABD’ye sunduğu bu “gönüllü” yardımların bedelini, 1994’de içine girdiği ağır krizle ödedi. Bu krizde, Japon mali sistemi tam bir çöküntü yaşadı*

(*****) *1990 sonrası dönemde, emperyalist sistemin “kardeş” şirketleriyle yaptığı ticaret (ithalat, ihracat) yıllar içinde sürekli artarak bugün dünya ticaretinin % 40’ı gibi önemli bir orana yükselmiştir.*

Kriz, Paylaşım ve Devrim

Sermayenin yeniden üretimi, basitçe bir sermaye birikimi, sermayenin yoğunlaşması ve merkezileşmesi sorunu değildir. Sermaye ile birlikte onun egemenlik sisteminin ve bu sistemin dayandığı ilişkilerin (mülkiyet ilişkisi, devlet, ideoloji, kültür, hukuk, sınıflar ve sınıf mücadelesi vb.) yeniden üretimidir. Doğal olarak bu yeniden üretimde her kesinti – kriz – aynı zamanda sistemin yeniden üretiminin de krizidir. Bu anlamda kriz sadece, o ana kadar kurulmuş olan ekonomik dengelerin bir altüst oluşu değil, aynı zamanda sistemin bütününe sosyo-politik dengelerinin de altüst olmasıdır. Sermayenin yeniden üretimiyle – kapitalizmin yeniden üretimi arasındaki bu nesnel, iç bağlantı ve bunun barındırdığı çelişkiler, krizi salt ekonomik bir sorun olmaktan çıkararak politik bir soruna dönüştürüyor. Bunun kaçınılmaz sonucu, krizden çıkışın da, ekonomik bir sorun (ekonomik önlemlerle aşılacak bir sorun) olmaktan çıkarak, politik bir soruna dönüşmesidir.

Her şeyden önce kriz sermayenin, burjuvazinin iç çelişkilerini derinleştirip keskinleştirir. Dengeleri bozarak bir sermaye çatışmasına yol açar. Sermaye hareketlerinin hızlandığı ekonominin olağan gelişme dönemlerinde, sermayelerin karşılıklı gelişmesi ve uyumuyla oluşan denge, krizle birlikte yerini çatışmaya bırakır. Büyüme dönemlerinde üretici güçlerin gelişmesini hızlandıran, yeni ihtiyaçlar ve yeni tüketim talepleri yaratarak büyümeyi destekleyen rekabet, krizin yol açtığı daralmayla birlikte keskinleşerek sermaye savaşlarının yegane biçimi olur. Bölüşülmüş pazarda “centilmence” rekabet yerini pazarların yeniden bölüşümü biçimindeki rekabete bırakır. Sermaye engellenmesi, sermaye savaşlarıyla sermayelerin birbirlerini engellemesine dönüşür. Kriz, yeniden üretim sürecinin tümünü etkisi altına alarak

derinleştikçe, ulusal ve uluslararası pazarlar, sermaye savaşları arenası haline gelir. Daralmış pazarlarda fiyat indirimleri, çeşitli satış yöntemleri ile kızışan rekabet, devletlerin devreye girmesiyle kotalar vb. çeşitli biçimlerde sınırlamalar ve kayırmalarla uluslararası bir karakter kazanır, büyüyerek sürer. Ulusal ve uluslararası pazarda bir sermayeler çatışmasına dönüşen bu savaşın belirleyici ilkesi “güç”tür. Güçsüzler kaybederken, güçlüler savaştan daha da güçlenerek çıkar. Sermaye bir yandan krizin etkisiyle değersizleşirken, diğer yanda belirli ellerde yoğunlaşarak merkezileşir. ”Bozulan denge ekonomide bunalımlardan, siyasette savaşlardan geçerek yeniden kurulur.” (Lenin, Avrupa Birleşik Devletleri Sloganı Üzerine, Ekim Devrimi Külliyyatı, Sol Yay.sh.13)

Bugün kapitalizm tarihinin en derin, en sarsıcı krizlerinden birini yaşıyor. Yaşanan krizin bu sarsıcı niteliği her şeyden önce, kapitalizmin 1990’da girdiği hızlı büyüme ve genişleme süreciyle bağlantılıdır. 1990 sonrasında üretici güçlerin gelişiminde, sermaye birikimi ve merkezileşmesinde ve mali sermaye hareketlerinde yaşanan olağanüstü büyüme ve genişlemeyle hızlanan yeniden üretim sürecine bağlı olarak, krizi de büyütüştür. Krizin derinleşmesine yol açan diğer bir etken de, kapitalist hegemonyasının sağladığı olanaklar ve işçi hareketi üzerinde kurulan burjuva denetimle, 1945 sonrasında sistemde ortaya çıkan krizlerin hafifletilerek ötelenmesinin yol açtığı gerilim birikimidir. 2000’li yılların başında ABD’nin başlattığı hegemonya savaşlarıyla kendini dışa vuran bu gerilim, bugün derinleşen krizin de etkisiyle büyüyüp, bütün sisteme yayılarak, bir paylaşım savaşına doğru evriliyor. Değişen güç dengeleri, daralan pazarlarla birlikte, savaş tehdidi de büyüyor. Krizin yıkıcı etkilerinin hissedilmeye başlandığı son yıllarda, emperyalist güçlerin

başlattığı çatışmalar (Rusya'nın Gürcistan'a girmesi, ABD-İran, Hindistan-Pakistan gerginliği, İsrail'in yeniden Filistin'i işgali, Kuzey Afrika'da birbirini izleyen işgaller, sıradaki, Suriye ve İran vb.) gelmekte olan savaşın ön habercileri olduğu kadar, bu savaşın alanını da belirliyor. Asya, Afrika ve Kafkasya, 1. Paylaşım Savaşı'nın ardından bugün de, yeni bir paylaşım savaşının alanları olarak öne çıkıyor. Bu geniş coğrafya içinde Ortadoğu, savaşın merkezi alanını oluşturuyor. Bu alanda savaş gizli, açık yöntemlerle yeni cepheleler açılarak, yeni ittifaklar kurularak sürüyor.

Savaş hazırlığı bunlarla sınırlı kalmıyor. Emperyalist devletlerin bütçelerinden silahlanmaya ayırdıkları miktarlar hızla yükselirken dünya bir silahlanma yarışına doğru itiliyor. 2007-2010 yılları arasında silahlanma yarışında görülen bu artış, bu yılların ekonomik büyümede yavaşlama ve durgunluk yılları olduğu da dikkate alındığında savaş tehdidinin giderek büyüdüğüne işaret ediyor.

Ulusal ve uluslararası alanda farklı sermaye grupları, sermaye fraksiyonları, emperyalist tekel ve devletlerarasındaki çelişkileri keskinleştirerek çatışmaya dönüştüren kriz, kapitalist üretim biçiminin temel çelişkisi, emek-sermaye

çatışmasını da keskinleştiriyor. Olağan gelişme dönemlerinde üretici güçlerle üretim ilişkileri arasındaki uyum ve bu uyumun toplumsal biçimi olan geçici uzlaşmalar, yerini çatışmaya bırakıyor. Üretici güçler kullanımlarının kapitalist biçimine yeniden başkaldırıyor. Kriz ekonomik bir olgu olmaktan çıkıp, sistemin bütününe yayılarak kapitalizmin genel buhranına dönüşüyor.

Sınıfların karşılıklı konumlanışını, güç ilişkilerini, örgütlenme ve bilinç düzeylerini yansıtan eski denge bozuluyor. Bozulan denge, küllenen çatışmayı yeniden alevlendiriyor. Güce ve gücün içerdiği şiddete dayanarak, çeşitli araçlarla (bu araçlar içinde işçi sınıfının, emekçilerin kendi örgütlerini de saymak gerekir) ekonomik, politik ve ideolojik olarak, sisteme entegre edilerek pasifize edilen sınıf hareketi, yeni koşullarda, bir yeni bir ivme ile tarih sahnesine dönüyor. Sınıf mücadelesi yeniden tarihsel sürecin başat aktörü haline geliyor. Kendiliğinden eylemlerden bilinçli, örgütlü eylemlere doğru, ileri sıçrayışlarla, geri düşüşlerin birbirini izlediği zikzaklı bir yolda, ağır aksak bir yürüyüşe geçiyor. Tarihin tekerleği sessiz geçen onlarca yılın öcünü alırcasına hızla dönmeye başlarken, dünya yeni bir altüst oluşun eşliğine geliyor.

2007 – 2010 Arasında Silahlanma Harcamaları (milyar Dolar)

Ülkeler	2007	2010	Üç Yıllık Artış Oranı (%)
ABD	547,7	687	25.4
ÇİN	58,3	114,3	96.0
FRANSA	53,6	61,3	14.3
İNGİLTERE	59,7	65,3	9.3
RUSYA	35,4	52.6	48.5
JAPONYA	43,6	51,4	17.9
ALMANYA	36,9	46,8	26.8
İTALYA	33,1	38,2	15.4
HİNDİSTAN	24,2	34,8	43.8

(*) kaynak: Uluslararası Barış Enstitüsü (SIPRI) yayınlarından derlenmiştir.

(**) Yine aynı kaynağın araştırmasına göre son yıllarda silahlanma yarışında Ortadoğu (özellikle S.Arabistan), Afrika ve Pasifik ülkeleri (özellikle G.Kore) öne çıkıyor.Bu tesbit, dünyadaki olası yeni savaş alanlarını açık bir şekilde gözler önüne sermektedir.

Kapitalizmin tarihi, aynı zamanda, sermaye birikiminin kesintiye uğradığı, mevcut güç dengelerinin değiştiği, egemen sınıflar arasında kaos ve çatışmaların keskinleştiği, dünyanın emperyalist tekeller ve devletler arasında paylaşımının yeniden gündeme geldiği, işçi sınıfı ve emekçilerin düzenle kurulu bağlarının çözülmeye yüz tutarak başkaldırlara dönüştüğü, sistemde genel bir altüst oluşun koşullarının olgunlaştığı, kapitalizmin genel bunalımının da tarihidir. Bu tarihin en belirgin özelliği, kesintiye uğrayan sermaye birikimiyle emperyalist savaş ve iç savaşın aynı tarihsel kesitte yan yana düşmeleridir. Krize bir devrim durumu özelliği kazandıran bu üç olgunun (sermaye gerçekleşmesinin kesintiye uğraması, emperyalist savaş ve iç savaş) her seferinde yeniden aynı tarihsel kesitin içinde birleşmeleri, bir tarihsel tesadüfler zincirinin sonuçları değil, tersine, sermaye hareketinin, insan istenç ve eylemlerinden bağımsız olarak işleyen nesnel karakteristiğidir. Emperyalist savaş ve iç savaş bu sürece dışarıdan dayatılan biçimler değil, sermaye hareketine bağlı olarak ortaya çıkan sürecin iç dinamiğinin, en üst düzeydeki siyasal biçimleridir.

Kapitalizmin bugünkü krizinde bu üç olgu, yeniden aynı tarihsel tablonun içine yerleşerek, sistemi sarsan genel bir buhrana doğru yol alıyor. Sermaye bu altüst oluşun nesnel koşullarını kendi işleyişiyle besleyip büyütüyor. Ancak Kriz ne ölçüde nesnel krizden çıkış da o ölçüde öznel. Kapitalizmin her dünya krizi, bütün ülkeleri içine çeken, dünya çapında bir “kararsız denge” durumuyla betimlenir. Başka sözlerle ifade edersek; yönetenlerin eskisi gibi yönetemedikleri, yönetilenlerin ise gittikçe artan memnuniyetsizliklerini ortaya koydukları bir toplumsal değişim sürecine girilir. Bu süreçte “kararsız denge” sınıfların güçleri, karşılıklı konumlanışlar ve sınıflar arası mücadelenin seyrine göre değişime uğrar. Nesnel süreçler, krizin derinleşmesi ve buna bağlı olarak çelişkilerin keskinleşmesi, kararsızlığı büyütür. Ancak dengelyi bozacak olan nesnel süreçteki bu

potansiyel değil, bu potansiyelin devrimci bir değişim aracına dönüştürülmesidir. “Kararsız denge” durumu, sınıf mücadelesinin yeni bir evresine işaret ediyor. Bu yeni evrede her şey, sınıflar arası güç dengesine, işçi sınıfının devrimci konumlanışlarına, bilinç ve örgütlülük düzeylerine bağlı olarak şekillenecektir.

Dünya kapitalizmi, 1914 ve 1929’da olduğu gibi hızla bir yol ayrımına doğru koşuyor. Kapitalizm, ya dünya işçi sınıfının, ezilenlerin bilinçsizliği, örgütsüzlüğü ve eylemsizliğinden aldığı güçle gelişimini yeni dengeler altında sürdürecektir, ya da işçi sınıfı, kendisini burjuvaziye bağlayan bütün bağları kopararak ileriye doğru bir atılımla, tarihsel olarak miadını çoktan doldurmuş kapitalizmi “layık olduğu yere, asar-ı atika müzesine, çarık ve tunç baltanın yanına fırlatıp atacaktır.”

Hayalci olmak başka bir şeydir, büyük hayaller görmek başka bir şey. Bizi hayalcilerden ayıran, büyük hayaller görmemizi sağlayan ve onların peşinden koşturan yaşadığımız bu nesnel süreç, bu sürecin içinde taşıdığı büyük enerji, işçi sınıfının sahip olduğu – bugün uykudan uyanmakta olan – gizil güç ve bu gücün sunduğu olanaklardır. Ancak nesnel olanakların, gerçeğin kendisi olmadığını, buradan gerçeğe uzanan zorlu bir yolun da olduğunu biliyoruz. ”Zorluk olanaksızlık değildir”, yeter ki nasıl aşılacağı bilinebilsin ve bunun gerektirdiği cesaret, bilinç ve özveri gösterilebilsin.

Dünya işçi hareketi, dün olduğu gibi bugün de, gelmekte olan altüst oluşa hazırlıksız yakalanmıştır. Bugün, kapitalizmin içinden geçtiği buhran, 1914 ve 1929’la karşılaştırıldığında, kapitalizmin ulaştığı büyüme ve yaygınlık, üretici güçlerin gelişmişlik düzeyi ve ertelenen krizlerin biriktirdiği gerilime bağlı olarak, çok daha derin ve sarsıcıdır. 1914 buhranının doruk noktasında, işçi hareketi dünyanın fethine çıkmışken, bu fetih, “sosyal demokrat” burjuva karşı devrime güç veren Kautsky’ci sosyal demokrat ihanetle yarıda kesildi.

İhanete rağmen, devrim pek çok ülkede (Almanya, Macaristan, Avusturya vb.) parlak başarılar elde etti. Rusya’da iktidarı almakla kalmadı, iç savaş sürecinden, iktidarını dünya burjuvazisinin çok yönlü saldırılarına karşı koruyarak, sağlamlaştırarak çıktı. Dünya işçi hareketine, bir sonraki hamlesi için sağlam bir üs yarattı.

1929’da, “Kautsky’cilik” bu kez farklı yollar ve biçimler altında devrimin Avrupa’da yayılmasının yeni engeli oldu. 1914’de emperyalist savaşa, yurt savunması adı altında kurban edilen devrim, bu kez faşizme karşı ittifa-ka kurban edildi, çok daha etkili ve kalıcı oldu. Sovyetler Birliği’nin emperyalist saldırganlık karşısında kazandığı “yarım” zaferin kanatları altında yayılarak etkisini sürdürdü. Bu “yarım” zaferin sersemletici etkisiyle hemen hiçbir ciddi tartışmaya bile yol açmadan kabul gördü. 1945 sonrasında kapitalizmin sağladığı olağanüstü gelişme ve bunun sınıf ilişkilerinde yol açtığı değişimlerle, işçi hareketine yerleşerek içselleşti.

Bu öznel ve nesnel olumsuzluk altında işçi sınıfı sürekli güç kaybederek sınıf konumundan uzaklaştı. Yüzyıllık bir mücadele deneyimi ve bu mücadelenin kazanımlarını birer bi-

rer kaybetti. 1990’larda ise, tarihinin en ciddi darbesini yedi. Sovyet bloğunun çözülüşüyle bütün silahları elinden alınan işçi hareketi, silahlılandırılmakla kalmadı, kendi silahlarıyla bir kez daha vuruldu. Yaşanan sadece bir mevzi kaybı, ideolojik, politik, örgütsel dağılma değil, aynı zamanda bir umut ve hafıza kaybı idi. Bu

süreçte işçi sınıfı öznel bir güç olmaktan çıkarak, sermayenin, üretim araçları gibi, uysal, nesnel bir bileşeni düzeyine indirildi.

Bu tablo, bugün sınıf mücadelesinin önündeki zorlukları görmek ve mücadelenin önünde aşılmaz bir duvar gibi dikilen bu zorluklara boyun eğmek, teslim olmak için kafi derecede “ikna” edicidir. Önümüzdeki dönemde burjuvazinin işçi hareketini etkisizleştirmede en büyük dayanağını oluşturan zorlukların bu “ikna” edici gücü, aynı zamanda işçi hareketinin aşmak zorunda olduğu ve aşarken en çok zorlanacağı engellerden birini oluşturmaktadır. Ancak bu tablo, sadece gerçeğin bir yüzü, bugün mevcut olanıdır. Tablonun öteki yüzünde gelmekte olan ve gel-

mekte olanın bu tabloyu altüst edici gizil gücü vardır. Bize büyük rüyalar gördüren, harekete geçirildiğinde dünyayı altüst etme yeteneğine sahip bu gizil güçtür.

Kapitalizm kendi tarihi içinde hiç bir dönem, hiç bu kadar güçlü, aynı zamanda bu ka-

Kapitalizm kendi tarihi içinde hiç bir dönem, bu kadar güçlü, aynı zamanda bu kadar güçsüz olmamıştır. Güçlüdür, çünkü son otuz yılda sınıf mücadelesi baskısını ensesinde hissetmeden, güven içinde büyümesini sürdürmüş, sistemini her bakımdan güçlendirerek yetkinleştirmiştir. Güçsüzdür, çünkü bu hızlı büyüme süreci içinde üretimdeki toplumsallaşma ve büyüme artık kapitalist özel mülkiyet yoluyla yönetilemez bir büyüklüğe ulaşmıştır.

dar güçsüz olmamıştır. Güçlüdür, çünkü son otuz yılda sınıf mücadelesi baskısını ensesinde hissetmeden, güven içinde büyümesini sürdürmüş, sistemini her bakımdan güçlendirerek yetkinleştirmiştir. Güçsüzdür, çünkü bu hızlı büyüme süreci içinde üretimdeki toplumsallaşma ve büyüme artık kapitalist özel mülkiyet yoluyla yönetilemez bir büyüklüğe ulaşmıştır. Üretici güçlerdeki olağanüstü gelişme, daha bugünden “ herkese ihtiyacı kadar “ komünist ilkeyi hayata geçirebilecek bir üretimi olanaklı hale getirmiştir. Eğer bugün bu ilke hayata geçirilemiyorsa, üretimdeki bolluk ve zenginliğe karşın, hâlâ dünya nüfusunun büyük bir çoğunluğu işsizlik ve yoksulluk içinde kıvraniyorsa, bunun nedeni, üretici güçlerin yetersizliği değil, bu güçler üzerindeki kapitalist mülkiyettir. Güçsüzdür, çünkü kapitalizmin gücünün kaynağı, işgücünü üretim sürecinin dışına itmeden, sermayeyi ve üretici güçleri tahrip etmeden, bu tahriple birlikte karşıt gücü – işçi sınıfını – harekete geçirmeden, ayağa kaldırmadan, birleştirip mücadeleye sevk etmeden varlığını sürdürebilecek durumda değildir. Güçsüzdür, çünkü dünyayı kana bulamadan ve bu kandan beslenmeden yaşayamaz.

Kapitalizmi, sahip olduğu bütün olanaklara (sermayeye, baskı örgütlerine, tanka topa, camiye, okula vb.), örgütlülüğüne ve gücüne rağmen tarihsel olarak ölüme mahkum eden bu nesnelliktir. Bu nesnellik tersinden bakıldığında bütün dağınıklığına, güçsüzlüğüne, örgütsüzlüğüne ve umutsuzluğuna rağmen, insanlığın kurtuluşunun da habercisidir. Buradan hareketle şu yargıyı dillendirmek hiç de abartı sayılamaz: Bugün dünya, yaklaşmakta olan bir emperyalist paylaşım savaşıyla birlikte bir altüst oluşun, bir devrimci mayalanmanın eşiğindedir. Bu mayalanma öznel güçleri (işçi sınıfının öznel konumu – bilinçsizliği, örgütsüzlüğü vb.- ve bunların yol açtığı kendi gücüne yabancılaşma ve uyuşukluk) açısından ne kadar uzakta görünüyorsa, nesnel koşulları bakımından o kadar yakındır. Çünkü yaşanan buhran, kapitalizmin

altındaki patlayıcı yığımını hızla biriktirmekte ve aynı hızla bir patlamaya doğru itmektedir. Biriken bu patlayıcı yığımın, nerede, nasıl bir patlamaya yol açacağı ve hangi hızla dünyaya yayılacağını henüz bilemiyoruz. Ancak bildiğimiz ve emin olduğumuz, kapitalizmin kendi işleyiş yasallığıyla bu patlayıcı yığımını hızla biriktireceği ve patlamaya hazır bir yoğunluğa ulaştıracağıdır.

Kriz, kapitalizmin yeniden üretim krizi haline geldikçe, ekonomik çöküntü siyasal kaosa ve çatışmaya dönüşerek derinleşiyor. Ekonomik teröre eşlik eden siyasal terörle sınıf mücadelesi, koyu bir gerici dönemine giriyor. İdeolojik gıdasını güç üstünlüğünden, milliyetçilik, şovenizm ve savaş kışkırtıcılığından alan gerici gizli açık savaş yöntemleriyle ulusal ve uluslararası alana yayılarak, yeni güç dengeleri ve yeni cepheleşme girişimleri ile sürüyor. Burjuvazinin bütün örgütleri ve savaş araçlarıyla tek belirleyici güç olduğu bu savaşta, işçi sınıfı kendi bilinçsizliği ve örgütsüzlüğü içinde bir uçtan öteki uca savrulurken, burjuva hegemonyanın etki alanı dışına çıkamıyor. Bu haliyle ne düzeni sarsan Kürt Özgürlük mücadelesine destek verebiliyor ve ne de bu mücadelenin yarattığı devrimci olanaklardan yararlanabiliyor. Bunun yegane nedeni, savaşın nesnel bir tarafı olduğu halde, işçi sınıfının savaşın öznel gücü olarak kendisini var edememesi, savaşın ulusal ve uluslararası cephesinde kendi bağımsız örgütlenmesi ve eylemiyle yer alamamasıdır.

Kapitalizmin kendi buhranı ile bir yol ayrımına doğru sürüklendiği bugün işçi sınıfı siyasetinin önündeki temel görev, yakalanması gereken temel halka, işçi sınıfının ulusal ve uluslararası devrimci birliğini sağlayacak devrimci örgütlenmesidir.

Türkiye kapitalizmi, iç çelişkileri ve bunun üzerine eklenilen emperyalist bağımlılığın etkisi altında, ekonomik – politik çalkantılar ve kesintilerle gelişimini sürdürdü. Bu süreç, sisteme mali bağımlılığın tamamlandığı 1980’li yıl-

larda yeni bir aşamaya ulaştı. Emperyalist sistemin Türkiye kapitalizminin ekonomik ve siyasi gelişimi üzerindeki belirleyici etkisi artarken, politik süreçler de, sistemdeki güç dengelerinin değişimine göre yeniden şekillendi. Bugün, bu şekillenme, Kürt Özgürlük Hareketinin devrimci eylemi, kapitalizmin dünya buhranının ve bu buhranın yol açtığı paylaşım savaşının baskısı altında sürüyor.

Ekonomide oluşan yeni güç dengeleri ve uluslararası alanda yaşanan emperyalist kampaşma, burjuvazi arasındaki çelişkileri de keskinleştiriyor. Türkiye bu kampaşmada ABD eksenine oturdukça, burjuvazi arasında keskinleşen çelişkiler, tasfiyeye dönüşüyor. ABD, Ortadoğu ve Kafkaslarda, bir cephe ülkesi olarak yeniden örgütlemeye çalıştığı Türkiye’de, başka emperyalist güç etkinliğine, burjuvazi arasında çatlak seslere tahammül edemiyor. Çatışma, burjuva devletin bütün kurumlarını etkisi altına alarak sürüyor. Ulusalcılık - milliyetçilik - laiklik ile dincilik -“demokrasi” eksenine oturtularak, burjuva fraksiyonların güç toplama senaryoları ile tüm topluma yayılıyor. Kendi çıkarları için bir araya gelemeyen işçiler ve emekçiler sorunlarından, sınıf mücadelesinden uzaklaştırılarak, burjuvazinin farklılaşan çıkarları için bir kez daha kamplara bölünüyor. İşçi sınıfının soluk alma kanalları tıkanarak, sınıf mücadelesi bu kampaşmaya kilitleniyor.

Reformist sol, tıpkı 1919’daki gibi, dinci gericiliğe karşı ulusalcılıktan bağımsızlık çıkarmayı umuyor. Burjuvazi arasındaki çelişkilerden yararlanma adı altında, kendisine burjuva kulvarda yer açıyor. İşçi sınıfının, bugün içinde bulunduğu dağımlığı güçsüzlüğü mutlaklaştırarak, gücü, burjuvazinin bir kesiminin kanatları altında politika yapmakta arıyor. Her şeyleriyle burjuvaziye teslim olan dünün solcusu, bugünün liberalleri, burjuva kalemşorlarla kol kola, halkı, bu çatışmanın “demokrasi” kavgası olduğuna inandırmaya çabalıyor. On yıllardır, işçi sınıfına, devrimcilere ve hatta demokratlara karşı, bir cinayet

şebekesi gibi faaliyet yürüten, “ipliği pazara çıkmış”, NATO, ABD destekli burjuva iç savaş örgütlenmesi, bu demokrasi komedisi arkasına gizlenerek yeniden örgütleniyor. Yeni provokasyonlar, yeni cinayetler için, devletin kanlı elleri temizleniyor.

Çatışmadan yararlanma adı altında, eylemini, burjuvazinin ve emperyalizmin politikalarıyla uyumlaştırarak, geri çekmek; tarihte, bu yolun çıkmaz bir yol olduğu yüzlerce kez kanıtlanmıştır. Politikasını ve eylemini, burjuvazi arasındaki çelişkilerden yararlanma üzerine oturtanlar, sonuçta tasfiye olmaktan kurtulamamıştır.

Ulusal ve uluslararası alanda aldığı darbelerle, hafızasını kaybederek, sınıf konumlarından uzaklaşan, işçi sınıfı ve emekçiler bu çatışma içinde bir uçtan öteki uca savruluyor. Ancak, kapitalizm, öznel güçleriyle dağıttığı işçi sınıfını, nesnel işleyişle yeniden harekete geçiriyor. Derinleşen buhranın yarattığı nesnel olanaklarla, işçi sınıfının sınıfsal hareket refleksi de gelişiyor. Ancak, bu nesnel olanaklar kendiliğinden, işçi sınıfının bilinçlenmesine ve örgütlenmesine yol açmıyor, açamaz. Çünkü kapitalizm, işçi sınıfının birleşmesi, bilinçlenmesi ve örgütlenmesi için nesnel koşulları olgunlaştırırken, diğer yandan, bu bilinçlenmeyi ve örgütlenmeyi engelleyici ideolojik politik, güç ve yöntemleri de devreye sokar. İşçi sınıfının, hem kendini yeniden toparlaması ve hem de burjuvazinin karşı darbelerini etkisizleştirmesi, sınıf savaşımı yoluyla, bu savaşım içinde bilinçlenip örgütlenerek, kendisini aşarak, gerçekleşebilir. İşçi sınıfı bu temel sorunu çözmeden, bırakalım kapitalizmi yıkmayı, ona ciddi bir fiske bile indiremez. Unutmamak gerekir ki; işçi sınıfı ya, kendi koşulları içinde kalarak, en iyi ihtimalle, reformisttir ve “hiçbir şeydir”, ya da bu koşulların dışına çıkarak, bilinçlenerek, örgütlenerek, kendi bağımsız politikası ve örgütlenmesiyle, devrimcidir ve “her şey” dir.

Dünya Jeopolitiği

Asya - Pasifik Bölgesi

Lin LIMİN*

Lin Limin, Çin Çağdaş Uluslararası İlişkiler Enstitüsü (CICIR) tarafından aylık olarak yayınlanan; Çağdaş Uluslararası İlişkiler Dergisi Çince versiyonunun baş editörüdür. Yazar, genel olarak jeopolitik, uluslararası strateji ve güvenlik ve Çin diplomasisi konularına odaklanmaktadır.

(Bu yazı, yeni Çin'in dünyaya bakışı hakkında okura bir fikir vermek amacıyla yazarın, adı geçen dergide Mayıs – Haziran 2010 tarihinde yayınlanmış olan Dünya Jeopolitiği ve Çin'in Seçenekleri başlıklı makalesinin çevirisinden kısaltılarak yayınlanmaktadır.)

Özet: 21. Yüzyılın başlangıcından bu yana uluslararası jeostratejik düşüncede iki önemli değişiklik olmuştur. Birincisi, Asya Pasifik bölgesinin küresel bir ekonomik güç olarak yükselişi, gittikçe artan bir hızla, dünya jeopolitiğinin ağırlık merkezini Avrupa - Atlantik bölgesinden Asya Pasifik bölgesine kaydırmıştır. Geleneksel klasik jeopolitik, güç mücadelelerine ve savaşa hazırlık üzerine odaklanmaktaydı; fakat günümüzde bu durum giderek ortadan kalkmaktadır. Yeni jeopolitik küresel karşılıklı bağımlılık ve işbirliği üzerinde durmaktadır.

Jeopolitiğin ne olduğu konusunda Rudolf Kjellen, Saul Cohen, Halford Mackinder, Nicholas Spykman ve Zbigniew Brzezinski gibi ünlü araştırmacıların hepsi değişik tanımlar yapmaktadır ; kanımca bunların tanımlarında bazı eksik yönler olduğu söylenebilir. Bu ma-

kalenin yazarı, Britanyalı jeopolitik akademisyen, Geoffrey Parker'ın tanımına katılmaktadır. Parker, jeopolitiğin amacının uluslararası durumun arka planını mekansal veya coğrafik bir bakış açısıyla analiz etmek olduğunu söylemiştir. Uluslararası durumun ve onun arka planının bütünsel bir kavrayışını oluşturmanın, jeopolitik araştırmanın “ nihai hedefi ve doğrulaması” olduğunu eklemiştir. Bu makale, uluslararası durumdaki genel eğilimlerin ve değişikliklerin niteliklerinin daha kapsamlı, daha derinlemesine ve daha doğru olarak anlaşılmasını sağlamak amacıyla, somut mekan ve manevi-kültürel değerler dahil, uluslararası durumdaki değişiklikleri mekansal veya coğrafik bakış açısıyla incelemekte bütünsel bir analiz yöntemi kullanmaya çalışmaktadır.

Gücün Doğuya Kayması

Son yıllarda, uluslararası toplum, özellikle A.B.D ve Avrupa, “ gücün doğuya kayması” sorunu üzerinde yoğun tartışmalar yapmaktadır. Böyle bir kayma dünyanın güç merkezinin (veya jeo politik ağırlık merkezinin) Avrupa - Atlantik bölgesinden Asya Pasifik'e (bu bölgenin merkezi Doğu Asya'dır) doğru gidişini göstermektedir.

Gücün coğrafik merkezinin değişmekte ol-

duğu teorisi, jeopolitik tarihte yeni bir Şey değildir. 20. Yüzyılın başlarında, bazı Japonlar 19. Yüzyılın “Deniz Yılanı çağı” (yani Atlantik çağı) olduğunu ileri sürmüŐtür, fakat 20. Yüzyıl “Pasifik çağı” idi. Douglas MacArthur Kore Savaşı baŐkumandanlıđından alındıktan sonra (büyük askeri ricatlardan sonra) Avrupa’nın can çekiŐmekte olan bir sistem olduğunu ve gelecek 10.000 yıl için Pasifik Okyanusu’nun dünya tarihinin sürecini belirleyeceğini açıklamıŐtı. Ne var ki, bu görüşlerin hiç biri rasyonel bir araŐtırmaya ve düşünceye dayanmıyordu. Japonlara ait olan bu görüş Japon aşırı milliyetçileri tarafından çok sayıda Asya ülkesini işgal etmeleri ve dünya hegemonyası peşinde koŐmalarına gerekçe olarak kullanılan bir araçtan başka bir Şey değildi. MacArthur’un açıklaması askeri baŐarisizliklarının sorumluluğunu üzerinden atma arzusundan ve kızgınlığını dışa vurmaktan kaynaklanıyordu. Alman jeopolitik araŐtırmacılarından biri olan Karl Ernst Haushofer de o günlerde jeopolitik gücün doğuya kaydığı sonucuna varmıŐtı. Hint ve Pasifik Okyanuslarının kapsadığı bölgenin gelecekte dünya gücünün konumlandığı yer olacağını, Avrupa’nın yerini alacağını dünyaya egemen olmanın bu bölgenin kaderine bağlı olduğunu ileri sürmüŐtü. Ne var ki, onun gerekçesi hiç de masum değildi. O da Almanya’nın, A.B.D, Büyük Britanya ve Sovyetler Birliği’ne karşı Japonya ile ittifak yapma politikasına bir dayanak arıyordu.

21. yüzyılın başlangıcından bu yana ve özellikle 2007’deki küresel mali krizin patlak vermesinden sonra, gücün doğuya kayması yine dünyanın dikkatini üzerine çekti ve canlı tartıŐmaları ateşledi. The Economist’teki bir makale bu kaymayı “Asya’nın yükselişi” ve “güneş yine doğuyor” şeklinde tasvir etti. A.B.D.’de yayımlanan Newsweek dergisi 21. Yüzyılı “Asya Yüzyılı” olarak adlandırdı. Japonya DıŐıŐları Bakanı Katsuya Okada “Şimdiden sonra dünya bir ‘Asya çağına’ girmiŐtir” diyerek bu görüşü destekledi. Küresel Eğilimler 2025: Dö-

nüŐüm GeçirmiŐ Dünya başlıklı, 2008 yılı Kasım ayında AB.D. Ulusal İŐtiharat Konseyi tarafından hazırlanan bir rapor istemiyerek de olsa dünyadaki zenginlik ve ekonomik gücün, öngörülemez bir ölçüde ve hızda batıdan doğuya gideceğini ve bunun dünya sisteminde İkinci Dünya Savaşı’ndan bu yana görülmemiŐ bir deprem etkisi yaratan dönüşüme neden olacağını öngörmüŐtü.

Böylesi yeni bir güc kaymasına itibar etmeyen bazı sesler olmasına rağmen, araştırmacıların çoğu bu mesele üzerinde fikir birliğine varmıŐlardır.

Araştırmacılar yalnızca bu kaymanın kapsamı, hızı, niteliği ve etkisi üzerinde anlaŐamamaktadırlar. Bazıları bu kaymanın hâlâ sürdüğüne inanırken, bazıları Şimdiden tamamlandığını kabul etmektedirler.

Ülkelerin bütünsel toplam güçlerindeki (ekonomik, politik, askeri, teknolojik ve kültürel gücü kapsar) değişimler, doğuda olabilecek herhangi bir güc kaymasından önceki gerekli önkoŐuldur. Bunların içinde ekonomik güçteki değişimler en önemlisidir. Avrupa - Atlantik bölgesi geçmiş bir kaç yüzyıldır dünyanın asıl güc merkezi olagelmiŐtir. Bunun nedeni bu bölgenin uzun bir süre ekonomik olarak egemen konumda olmasıydı. Ekonomik güc olmadan, güc kayması olması imkansızdır.

Antik dönemde dahi, Avrasya anakarasının her iki tarafında da nispeten yalıtılmıŐ güc merkezleri her zaman vardı. Batı tarafında, Batı Avrupa merkezi güc üŐü idi. Doğu tarafında, güc iki bölgede merkezlenmiŐti, Çin ve Hindistan’da. Çin’in etki alanı kendine bağlı uç bölgeleriyle çok geniŐti. 19. Yüzyıldan önceki dönemde Batı Avrupa, toplam ekonomik değer bakımından Doğu Asya’nın gerisinde idi. Avrupa Ekonomik İŞbirliği Örgütü (OECD)’nde ekonomi tarihi araştırmacısı olan Angus Madison’a göre Batı Avrupa’nın 1820’de 115 milyon nüfusu ve 140 milyar dolar gayrisafi hasılası vardı. Buna karşılık, Doğu

Asya'nın 666 milyon nüfusu ve 387 milyar dolar gayrisafi hasılası vardı (5.5 kat nüfus ve 2.7 kat gayrisafi hasıla). Batı Avrupa teknoloji, eğitim ve askeri alanlarda Doğu Asya'nın ilerisinde olmasına rağmen gayrisafi ekonomik değer ve nüfustaki fark hâlâ oldukça önemliydi. Bu fark Batı Avrupa'nın o günlerde Doğu Asya üzerinde niçin ezici bir üstünlüğünün olmadığını açıklar. 19. Yüzyılın başlarında Doğu Asya, Batı Avrupa ile oldukça eşit koşullarda ilişkiler sürdürmüştü. Hatta Avrupa'nın sömürgeci genişlemesine karşı duran son kaleydi. Sonraki yarım yüzyılda, sanayi, teknolojik ve toplumsal devrimlerle hız kazanan Batı Avrupa, toplam güçte Doğu Avrupa'yı geçti ve kesin üstünlük elde etti. 1870'te Batı Avrupa gayrisafi hasılasını üçe katlayarak 420 milyar dolara çıkardı. Bu arada, Doğu Asya yaklaşık elli yıllık bir duraklama dönemine girdi. 1820'de 387 milyar dolar olan gayrisafi hasılası, 1870'te çok az artarak Batı Avrupa'nın çok altında, yalnızca 390 milyar dolara yükseldi. Bu dönem boyunca, Batı Avrupa Doğu Asya'ya karşı işgalci savaşlar açtı ve akabinde Hint Yarımadasında ve Güneydoğu Asya'da ülkeler fethetti ve Japonya ve Çin'i yarı sömürge ülkeler durumuna getirdi; böylece Avrupa - Atlantik bölgesini bir dünya güç merkezi ve küresel jeopolitiğin ağırlık merkezi yaptı.

A.B.D. (Avrupa'dan kitlesel göçün varış yeri olarak) sanayi gelişimini hızlandırdıkça, Avrupa - Atlantik bölgesi toplam gücünü ve jeopolitik etkisini arttırdı. 1913'te Batı Avrupa ile A.B.D.'nin birleşik gayrisafi hasılası 1.36 trilyon dolara çıktı, bu esnada Doğu Asya'nın toplam gayrisafi hasılası yalnızca 610 milyar dolardı. Sanayi üretimi açısından, Avrupa - Atlantik bölgesinin payı dünyada %85 iken, Doğu Asya'nın payı yalnızca dünyanın yaklaşık %10'u idi. Bu yeni kazanılmış ekonomik üstünlük ve politik, askeri, teknolojik ve kültürel alanlardaki egemenliği bölgenin jeopolitik üstünlüğünü destekliyordu. O zamanlar, Avrupa ve A.B.D. yalnızca tüm okyanusları, deniz ro-

alarını ve stratejik noktaları değil, dünyadaki kara parçalarının da %84'ünden fazlasını denetim altına almıştı.

1945'tan sonra Avrupa'nın gerilemesi ile A.B.D. Avrupa'nın yerini aldı ve dünyanın en güçlü ülkesi oldu. 1945'te A.B.D. dünyanın altın rezervlerinin yaklaşık üçte ikisine, dünya sanayi üretiminin beşte birinden fazlasına, dünya ihracaatının üçte birinden fazlasına, dünya gemi yapımı olanaklarının yarısına, 12 milyon askere, 1,200 ağır tonajlı savaş gemisine ve ayrıca atom bombalarına sahipti. Etkisi ve gücü dünyada rakipsizdi. Sahip olduğu bu gücüyle, A.B.D. Avrupa-Atlantik bölgesinde küresel güç merkezi olmayı sürdürdü. Kore ve Vietnam Savaşları A.B.D.'nin gücünü törpülediysede, Avrupa'nın yeniden yükselmesi Avrupa-Atlantik bölgesinin egemen olarak kalmasını kesinleştirdi. 1950'de Batı Avrupa ile A.B.D.'nin toplam gayrisafi hasılası 3 trilyon dolardı (dünya toplamının %59'u). 1970'te, bunların payları %50'ye geriledi fakat bu hâlâ dünya jeopolitiğinde merkezi rollerini muhafaza etmeleri için yeterliydi.

Soğuk savaşın sona ermesinden sonra, Sovyetler Birliği dağıldı ve Üçüncü Dünya "denetimden tamamen çıkma" ve "büyük kaos" denilen bir duruma düştü. Bu durum Avrupa - Atlantik bölgesinin toplam gücünü arttırdı. 2000 yılında, Batı Avrupa ve A.B.D.'nin toplam ekonomik hasılası 16 trilyon dolara çıktı, bu dünya toplamının %44'üydü. Hâlâ askeri, ekonomik, teknolojik ve kültürel alanlarda mutlak üstünlüğünü sürdürüyordu. Ne var ki, 2001'deki "11 Eylül" olayı Soğuk Savaşın sona ermesinden bu yana elde edilen kazançların şimdi tükenmiş olduğunu göstermektedir. Artık onların toplam gücü yükselişte değildir. Tarih Avrupa - Atlantik gücünün zirve noktasından aşağıya doğru indiği, buna karşılık diğer bölgelerin, özellikle Asya Pasifik bölgesinin yükselişte olduğu bir noktaya geri dönmüştür. Bu yalnızca A.B.D. ve Avrupa'nın sert ve yumuşak gücünün ikili iniş geçişinin (terörizm ve diğer etkenlere bağlı ola-

rak) bir yansıması değildir, fakat aynı zamanda Japonya ve Rusya'nın Avrupa – Atlantik sisteminden kopup, Asya'ya dönme arzusunun bir yansımasıdır. Kökenleri Avrupalı göçmenler olan ABD, Kanada, Avustralya ve Yeni Zelanda gibi ülkeler dahi şimdi bir Asya Pasifik kimliği peşindeler. Barack Obama yönetimi Asya Pasifik bölgesine daha önceki ABD yönetimlerinden çok daha fazla önem vermektedir. Başkan Obama “ABD bir Pasifik ülkesidir” vurgusu yapmış ve başkanlığı aldıktan sonra, bir yıldan biraz fazla süre içinde bölgeyi iki kez ziyaret etmiştir. ABD dışişlerinden sorumlu Devlet Bakanı Hilary Clinton deniz aşırı ilk ziyareti olarak, Avrupa'yı değil Asya Pasifik'i seçti. 2010 yılının Ocak ayında Doğu-Batı Konferans Merkezi'nde bir konuşma yaptı ve “Asya Pasifik bölgesi küresel politika ve ekonominin dayanak noktasıdır”, dünyadaki “birçok sorunun çözüm merkezidir” ve ABD'nin “Asya Pasifik bölgesiyle ekonomik ve stratejik ortaklığını güçlendirecektir” ve ayrıca bu bölgedeki “liderliğini” sağlamlaştıracaktır” şeklinde açıklamalar yaptı. Pratikte, ABD bölgede bir çok ikili ve çok taraflı politik, ekonomik ve güvenlikle ilgili bağları güçlendirmeyi ve yeniden kurmayı öneren sık resmi ziyaretlerde bulunarak, Asya Pasifik'in jeopolitiğini biçimlendirme çabalarını arttırmıştır.

Asya Pasifik bölgesi, özellikle Doğu Asya, son onyıllarda hızlı bir büyümeye şahit olmuştur. Dünya ekonomisindeki payı sürekli olarak artmaktadır. Maddison'a göre, 1950'de Doğu Asya'nın toplam gayrisafi hasılası 840 milyar dolardı ve bu dünya toplamının % 16'sına, Avrupa – Atlantik bölgesinin payının % 28'ine ve Batı Avrupa'nın % 60'ına denk geliyordu. 1970'de, Doğu Asya'nın gayrisafi hasılası üçe katlanarak 2.7 milyar dolara çıktı; bu dünya toplamının % 20'si, Euro Atlantik bölgesinin toplamının % 38'i ve Batı Avrupa'nın % 75'iydi. 2000 yılında, Doğu Asya ekonomisi 12.1 trilyon dolar büyüklüğe erişti, bu dünya toplamının % 34'üne, Avrupa – Atlantik bölgesi toplamının

% 76'sına ve Batı Avrupa'nın % 160'sına karşılık geliyordu. Bu tüm Doğu Asya'nın (büyük Doğu Asya) toplam ekonomik büyüklüğünün Batı Avrupa'nın ekonomik büyüklüğünü geçtiği anlamına gelir. Doğu Asya'nın dünya ekonomisindeki payı arttıkça, Batı Avrupa'nın payı hızlı bir biçimde azalmıştır.

Bazı araştırmacılar Maddison'un istatistiklerinin Doğu Asya ekonomisini olduğundan büyük değerlendirdiğine inanıyorlarsa da, onun vardığı sonuç olan Doğu Asya'nın yükseldiği ve Avrupa-Atlantik'in düşüşe geçtiği gerçeğe uygundur. Son yıllarda, gittikçe artan sayıda kurum ve ekonomist Maddison'un vardığı sonucu kabul etmektedir. Örneğin, Frederic Neuman Avrupa, ABD ve Asya'nın (büyük Doğu Asya) küresel gayrisafi hasılanın sırasıyla % 30, % 26 ve % 33'ne tekabül ettiğini hesaplamıştır. Bu Maddison'un uzun vadeli tahminleriyle uygunluk göstermektedir.

ABD'deki yüksek risk faizli ipotek kredileri sorunundan dolayı çıkan küresel mali kriz, bu düşüş eğilimini hızlandırmıştır. 2009'da, Asya Pasifik ekonomik büyümesi çok az gerilemiştir fakat Avrupa – Atlantik bölgesi negatif büyüme içine düşmüş ve iki bölge arasındaki fark açılmıştır. Bu farkın büyümesi ayrıca uzun vadeli bir ekonomik eğilimdir. Uluslararası ekonomi kurumları tarafından yapılan projeksiyonlarda Asya ekonomisi (Japonya hariç) 2010 ve 2011'de % 7 büyüyecektir; bu büyüme Avrupa bölgesinden %5, A.B.D.'den % 4 daha yüksektir. Bu Asya'nın ekonomik gücü ve etkisinin artmaya devam edeceği anlamına gelir. Frederic Neuman, Asya Pasifik bölgesinin (özellikle Çin ve Hindistan) AB.D. ve Avrupa'dan çok daha hızlı büyümesi nedeniyle, dünya gayrisafi hasılasındaki payının 2014'te % 40'a çıkacağını tahmin etmektedir.

Asya Pasifik, kendisi ile ABD ve Avrupa arasındaki ticaret, finansman, üretim ve tüketim alanlarında mevcut olan açığı daraltmak ve tersine çevirmek için hızlanmıştır. Asya Pasifik

toplam ticaret hacminde ABD'yi sollamıştır ve yakında Avrupa'yı da geride bırakacaktır. 2009'da, dünyanın lider ihracatçısı bir Asya ülkesiydi. Söz etmeye değer olan bir şey de, A.B.D'nin Asya ile ticaretinin diğer tüm bölgelerden daha hızlı artmasıdır. A.B.D'nin en büyük ihracat pazarı olması nedeniyle, Asya şimdiden Avrupa'yı geçmiştir. A.B.D'nin Atlantik Okyanusu ile Pasifik Okyanusu arasında olması nedeniyle A.B.D'nin ticareti, yatırımları ve diğer işlerle ilgili Asya Pasifik'teki çıkarlarının Avrupa – Atlantik bölgesindekileri gölgede bırakması, A.B.D'nin bir Atlantik ülkesi olmaktan uzaklaşarak bir Asya Pasifik ülkesi olmaya başlaması anlamına gelir. Bu değişim Asya Pasifik'in dünya jeopolitiğinin yeni ağırlık merkezi olmasının önkoşuludur.

Mali arenada, Doğu Asya dünyada en büyük döviz rezervine sahip olan ülkelerin bölgesidir. Doğu Asya, Çin, Japonya, Güney Kore, Taiwan (Çin), Singapur ve Hong Kong (Çin)'da döviz sahipleri, küresel döviz rezervlerinin üçte ikisinden fazlasına sahiptirler. 2009'da Asya borsaları, küresel piyasa değerinin % 40'ı kadar işlem yapmıştır. Menkul kıymetler borsalarının işlem değeri 18.6 trilyon dolara ulaşmıştır; bu Avrupa'dakinin üçte birinden fazladır. Üretim ve tüketim alanlarında, 2009'da dünya cep telefonu satışlarındaki % 43, dünya enerji tüketimi ve otomobil satışlarındaki payı her ikisinde de % 35 olmuştu ve bu konularda ABD ile Avrupa'yı gölgede bırakmıştır. Üç en büyük otomobil üreticisi ve satıcısının hepsi Pasifik ülkelerindedir. İki okyanusun batı tarafındadır. 2009'da, Çin dünyanın lider otomobil üreticisi ve otomobil pazarı olma konusunda ABD'yi geçmiştir. 2009'da, Asya ülkeleri, dünyanın yörüngesine 14 uydu yerleştirdiler, bu Avrupa'nın yerleştirdiğinin iki katıydı. Hem Çin hem de Hindistan iddialı uzay programları gerçekleştirmeye çalışmaktadırlar. Petrol, kömür, demir cevheri, besin maddeleri ve kereste gibi emtiaların en büyük ithalatçılarının hepsi Asya Pasifik bölgesindedir. Çin, 2009'da tek başına 627.78 milyon

ton demir cevheri, 240 milyar ton ham petrol ve rafine edilmiş petrol, 42.55 milyon ton soya fasulyesi ve 28.06 milyon metre küp kereste ithal etmiştir. Asya'nın zengin nüfusu, mali kriz döneminden sonra dünyanın toparlanması ve büyümesi için ana etmen olmuştur. Bu, Asya'nın dünyanın en büyük üretim ve dağıtım merkezi ve dünyanın en önemli lojistik ve yükleme merkezi olması demektir. Dünyanın en yoğun deniz, kara ve hava rotalarının hepsi burada, Asya Pasifik'te birleşir.

Jeopolitik teorisi, göre bir bölgenin jeopolitik bir merkez olabilmesi için şu iki unsur gerektiğini öne sürmektedir: yeterli alan ve bu alanı etkin bir biçimde kullanabilme gücü.... Birinci unsur coğrafi konumla ilgilidir; ikinci unsur çok gelişmiş güç ile ilgilidir. Asya Pasifik dünyanın tüm bölgelerini birbirine bağlayan uçsuz bucaksız bir kara parçasını ve engin bir okyanusu kaplar. Atlantik bölgesiyle karşılaştırıldığında, coğrafi alan bakımından, Asya Pasifik bölgesi jeopolitik merkez olabilmek için daha fazla avantajlara sahiptir. Pasifik Okyanusu çok geniş kara kütlesiyle çevrilidir ve bu nedenle Atlantik Okyanusu'dan daha fazla okyanus özelliği vardır. Atlantik Okyanusu, bir okyanustan çok denize benzer. Pasifik Okyanusu Asya, Okyanusya, Antarktika, Kuzey Amerika ve Güney Amerika ile sınırdadır. Hint Okyanusu da Pasifik Okyanusu'nun küçük parçası olarak buna katıldığında, Afrika kıtasının da Pasifik Okyanusu'na sınırdadır. Buna göre, Pasifik Okyanusu Avrupa hariç tüm kıtalarla çevrelenmiştir. Asya Pasifik bölgesinin son zamanlardaki yükselişi küresel bir güç merkezi ve jeopolitik ağırlık merkezi olarak Avrupa – Atlantik bölgesinin yerini almasında itici güç olmuştur.

21. yüzyılın başından bu yana, Asya Pasifik bölgesi küresel bir jeopolitik merkez olmak için somut adımlar atmıştır. Bölgesel düzeyde APEC (Asya Pasifik Ekonomik İşbirliği), 21 Asya Pasifik ülkesini kendi bayrağı altında top-

lamıştır. Bu örgüt olgunlaşmış ve şimdi dünya toplam üretiminin yaklaşık yarısını üretmekten gurur duymaktadır. Yerel düzeyde bazı örgütler şimdi jeopolitiği yatay ve dikey olarak biçimlendirmektedirler. Ekonomik, ticaret ve güvenlik örgütleri, Şanghay isbirliği Örgütü, ASEAN+N, ASEAN Reginal Forum gibi çeşitli ikili veya çoklu gruplarla artan bir biçimde etkin olmaya başlamıştır. Küresel düzeyde, Asya Pasifik ile diğer bölgeler arasındaki işbirliği de derinleşmiştir, örneğin şimdi bir Asya-Avrupa İşbirliği Toplantısı süreci vardır.

Değişen Bakış Açıları

Brintanyalı jeopolitik araştırmacısı Haford Mackinder bir zamanlar şöyle demişti: “Her ülkenin kendi coğrafik görüşü vardır.” A.B.D.’li jeopolitik araştırmacısı Saul Cohen aynı şekilde şuna işaret etmişti: “Jeopolitik görüş, değişen jeopolitik çevreye ve insanların bu değişimin niteliğini algılamasına göre değişir.”

Geleneksel jeopolitik görüşler beş teori altında toplanabilir. Birincisi, dualizmdir; dünyada hemen hemen her zaman karşı karşıya olan iki güç merkezi vardır. Örneğin, Mackinder’in görüşüne göre, jeopolitiğin tarihi “kara adamı” ile “deniz adamı” veya “merkez” ile “çevre” arasındaki rekabetle ilgilidir.

İkinci teori çevrenin farklılaşması teorisidir. Bu teori dünya güç merkezinin Avrupa kıtası çevresinde konuşlandığını ve bu nedenle çevreyi denetim almak için büyük ölçekli, dünya çapında çatışmaların kaçınılmaz olduğunu öne sürer. Örneğin, Nicholas John Spykman şu kanıdadır: Avrasya’nın kıyı bölgeleri dünyayı denetim altına almanın kilididir ve “çevreyi kim denetim alırsa Avrasya’ya o egemen olur. Avrasya’ya kim egemen olursa dünyanın kaderini o denetimi altına alacaktır”

Üçüncü teori bölgelerin farklılaşması teorisidir. Bu teori dünya güç merkezinin Kuzeydeki Ilıman Bölge’de olduğunu ileri sürer. Britanya’lı jeopolitik araştırmacısı James Fairgrieve bunu ılıman bölgenin 30 ile 60 derece kuzey enlemler arasında bulunduğu ve bu bölgenin denetim altına almak için anahtar bölge olduğu şeklinde tanımlamaktadır.

Dördüncü teori pluralizm (çoğulcu) teoridir. Bu teori dünya güç merkezinin kuzey yarımkürede yerleşmiş olduğunu kabul ederken, güney yarımkürede diğer güçlerin ortaya çıkma ve bunların daha dengeli bir jeopolitik oluşturma olasılığını da yadsımaz.

Beşinci teori merkez-çevre teorisidir. Bunu öneren kişi olan araştırmacı Immanuel Wallerstein çağdaş dünya sisteminin kökeninin 16. yüzyıl batı ve kuzey Avrupa’sına dayandığına inandığını söyler. Ekonomiler ve teknolojiler geliştikçe Avrupa ve Kuzey Amerika dünyanın merkezi haline geldi. Diğer bölgeler merkeze bağlı çevre veya yarı-çevre yörelerdeydi. “Merkez” ile “çevre ve yarı-çevre” arasındaki çatışmaların ve merkezdeki iktidar için olan iç çatışmaların, çağdaş tarihin jeopolitik mücadelesinin ana temaları olduğuna inanır.

Birçok jeopolitik terimler bu beş teoriden türetilmiştir veya benimsenmiştir. Bunlar “Güç”, “denetim”, “deniz gücü”, “kara gücü”, “yaşam boşluğu”, “etki alanı”, “mihver saha”, “dünya adası”, “merkez ülke”, “çevre/ çeper”, “iç hilal”, “kenar hilal”, “parçalı kuşak /fragmented belt”, “kemer kuşak /arc belt”, “Avrasya’daki kara delik”, “fay hattı”, “fay devletler”, “Margator projeksiyonu”, “sosyal Darwinizm”, “organizma teorisi”, “ırk üstünlüğü”, “domino etkisi”, “jeo-çevresel determinizm”, “Avrupa merkezilik / Euro-centralism”, “sarı tehlike”, “birleşik bölgeler /pan-regions teorisi”, “kendine yeterli olma boşluğu/alanı”, “orman kanunu”, vs. gibi terimlerdir. Bu terimlerin çoğu anlam olarak saldırgandır ve bir dereceye kadar A.B.D. ve Avrupa’da bazı insanların saldırgan

ve güçlü olmak için duydukları hırsı yansıtır.

20. yüzyılın ikinci yarısında, özellikle Soğuk Savaş sona erdikten sonra, jeopolitik merkez Kuzey Amerika'ya kaymıştır. A.B.D.'nin jeopolitik görüşleri Avrupa'nın belli başlı büyük güçlerinin görüşlerinden farklıdır. Örneğin, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, A.B.D. diğer ülkelerin bölgelerini kalıcı olarak işgal edip bir sömürge imparatorluğu kurma peşinde olmamıştır. Ne var ki, A.B.D. uluslararası sistemlere ve kurumlara egemen olarak dünyayı denetimi almak istemiştir, fakat bu dünya gücü olma çabasında A.B.D. ile daha önceki jeopolitik güçler arasında temelde bir fark yoktur. Brzezinski A.B.D.'nin dünya gücü olma çabasını araştırmış ve onu tarihteki diğer ulusların dünya gücü olma çabalarıyla karşılaştırmıştır. "Büyük Satranç Tahtası"nda A.B.D.'nin, eğer dünya egemenliğini ele geçirmeyi istiyorsa, yalnızca

Avrasya kıtasını değil hem dünyanın merkezini hem de çevre bölgeleri denetimi alma zorunluluğu vardır. Thomas Barnett, Pentagon'un Yeni Haritası (The Pentagon's New Map) adlı yeni kitabında dünyayı "iyi çocuklar" ve "kötü çocuklar", "büyük adamlar" ve "küçük adamlar" ve "merkez" ve "fay devletler" olarak böler. Bu "büyük gücün egemenliği", "batı hattı boyunca bölme", "beyaz adamın üstünlüğü" ve "iyi ve kötünün dualizmi" önermelerini yapan geleneksel batı jeopolitik düşüncesinden farklı değildir. 21. yüzyılda, jeopolitik teoride değişiklikleri yönlendiren üç kilit faktör vardır. Birincisi küreselleşmenin niteliksel gelişmesi ve küresel karşılıklı bağımlılık sonucuna yol açmasıdır. İkincisi Asya Pasifik'in yükselişi ve bu bölgenin dünya jeopolitiği üzerine yeni düşüncelere neden olmasıdır. Üçüncüsü nükleer, (diğer bilimsel gelişmelerin yanı sıra) uzay ve

elektronik teknolojisindeki dikkate değer gelişme ve bunun savaş ve barışa etkisidir. Bu üç faktör jeopolitik düşüncede büyük değişikliklere neden olmuş ve yeni bir 21. yüzyıl jeopolitik düşüncesi yaratmıştır.

Geleneksel jeopolitik düşünce, dünya gücü olma çabasına odaklanır. 19. yüzyılda, ülkeler sömürgeci imparatorluklar kurarak “güneşin altında yer” edinmek için birbirleriyle rekabet içindeydiler. 20. yüzyılda, dünyayı bölüşüp dünya sistemlerine ve düzenine hakim olmak için savaştılar. 21. yüzyılda, bir dünya güç merkezi var olmaya devam edecektir, fakat bu güç merkezi daha öncekilerden çok farklı olacaktır. Birincisi, Asya Pasifik bölgesi 21. yüzyılda yeni bir dünya güç merkezi olarak yükseliyor. Bu güç kayması bölgenin çok büyük nüfusuna, muazzam büyüklükteki karasal alanına, çok bol olan kaynaklarına ve sürekli hızlı büyümesine dayanmaktadır. Bütün bunlar uzun bir barış döneminin sonucudur. Tam tersine, tarihteki diğer güç kaymaları savaşlar sonucu ortaya çıkmıştır. İkincisi, şimdi dünya güçlerinin farklı hakları ve farklı sorumlulukları vardır. Tarihsel olarak, güçlü ülkeler sadece dünya güç merkezini denetimleri altına alarak dünyayı denetimleri altına almışlardır. Güç, Hollanda ve İspanya’dan Britanya’ya ve daha sonra Britanya’dan ABD’ye kaydığı zaman böyle olmuştur. Ne var ki, Doğu Asya ülkelerinin çoğu uyum, kozmopolitlik, bir arada yaşama ve ortak refaha önem veren Konfüçyüsçü kültür ile aşılanmıştır. Bu, Hristiyanlık’a dayanan ve fethetme veya mümkünse egemenlik kurma peşinde olan batı kültürüne zıttır. Küreselleşme yalnızca ülkelerin karşılıklı bağımlılıklarını güçlendirecektir. Ortak gelişmeyi güvence altına alma veya iklim değişikliği, salgın hastalıklar, büyük afetler, sınır ötesi suçlar ve kaynakların kıtlığı gibi olağan veya olağan olmayan güvenlik sorunlarını gündeme getirmede dünyanın elele vermesi ve şimdi işbirliğini, geçmişte olduğundan çok daha fazla derinleştirilmesi zorunlu hale gelmektedir. Gelecekte, bir Asya Pasifik dünya

güç merkezi, dünyanın geri kalanını denetim altına almak için Asya Pasifik bölgesi tarafından kullanılacak bir araç haline gelmeyecektir. Tam tersine, Asya Pasifik güç merkezi uluslararası işbirliği için bir lokomotif ve köprü olarak davranacaktır.

Ayrıca, ülkelerin “güneşin altında yer” aradığından söz edebildiği günler uzun zaman önce geçip gitmiştir. O günler geleneksel jeopolitiğin en karanlık ve en zalim arayışlarının olduğu günlerdi. Bu teori, Adolf Hitler’e başka ülkeleri işgal etmesi için ilham verdi (bu daha sonra İkinci Dünya Savaşı’na neden oldu) ve 45-50 milyon kişinin ölümüne yol açtı. 21. yüzyıl kaynakların kıtlığı – enerji, madenler, yitecek, su, toprak vs.gibi kaynaklar- çağı olacak olmasına rağmen, hiç bir başka ülkeyi işgal edip bu sorunu çözme düşüncemeyecektir.

Askeri dille konuşursak, dünyanın bazı bölgeleri diğer bölgelerinden daha stratejiktir (örneğin Süveyş Kanalı, Panama Kanalı, Malaga Boğazı ve Hürmüz Boğazı vs.). Bir kuvvet üssü bu alanları nasıl kontrol eder? Bu soru Mackinder tarafından ortaya atıldıktan bu yana jeopolitik araştırmacıların birçok kuşağının hayal gücünü meşgul etti. Spykman’dan Brzezinski’ye kadar ABD’li araştırmacılar, mihver sahaların yerini belirlemeye çalıştı. Brzezinski Avrasya kıtasının 21. yüzyılın mihver sahası olduğunu ve ABD’nin ne pahasına olursa olsun bu bölgeyi kontrol altına alması gerektiğini savunmaktadır. ABD bu amaçla, Irak’ta iki savaş, Afganistan’da iki savaş yaptı; Kosova Savaşı’na katıldı; ve küresel bir anti terör savaşı başlattı. Bu savaşlar onbinlerce hayata ve milyarlarca dolara mal olmasına rağmen, A.B.D. henüz Avrasya kıtasını kontrol altına alabilmiş değildir. A.B.D.’nin güçten düşmesi geri dönüşüme eğilim gibi görünüyor. “Düşüşçülük / declinism” A.B.D. stratejik çevreleri için şimdi bir “azap”tır. Eğer tek bir ülke veya bölge dünyaya egemen olamayacak ise, o zaman mihver alan olarak kabul edilecek bir şey var mıdır? Aslın-

da, Mackinder hiç bir zaman belirli bir mihver alan göstermemiştir ve birçok kez merkez ülkenin neresi olduğu hakkında fikrini değiştirmiş, onu okuyanlar şaşırıp kalmışlardır. Sovyetler Birliği Mackinder tarafından tanımlanan “merkez ülkeyi” bir kez kontrol altına almıştır fakat dünyayı kontrol altına almakta başarısız olmuştur. Sovyetler Birliği sonuçta parçalanmıştır. Aksine, 21. yüzyıl daha çok küresel açılma, küresel işbirliği ve küresel paylaşım ile ilgilidir. Bu bağlamda, “mihver alanı” denetim altına alma çabaları bu küresel eğilimlere terstir ve bunun gibi çabalar başarısızlığa mahkumdur. Son yıllarda renkleri, dilleri, ideolojileri ve gelişmişlik düzeyleri farklı olan çok sayıda değişik ülke Somali korsanlarıyla mücadele etmek için gemiler göndermiş ve elele vermişlerdir. Bu dünyayı yönetmek için bir küresel işbirliği paradigması ortaya çıkarmaktadır.

Geleneksel batı jeopolitikçileri iyi ve kötü kavramlarını, batının üstünlüğü vb. düşünceleri temel almışlardır. Batı ile doğu, dostlar ve düşmanlar arasına bir çizgi çekmişlerdir. Batılılar, farklı politik sistemlere tahammülsüzdüler ve sık sık demokrasi, insan hakları ve hukukun üstünlüğü adına kendi sistemlerinden farklı sistemlere sahip olan diğer ülkelerin iç işlerine karıştılar. Ne var ki, Asya’ya ait değerler Konfüsyüsçülük’e dayanır, çoğulculuğa (pluralizm) saygı gösterir, ülkelerin eşitliğine önem verir, gelişme modellerinin, politik kültürlerin ve düşüncelerin farklılığını kabul ederler. İster büyük ister küçük, ister zengin ister yoksul olsun, her ülkenin kendi durumunu, tarihini ve kültürünü temel alarak kendi gelişme modelini seçme hakkı vardır. Asya Pasifik dünyanın güç merkezi haline geldiği zaman bu politik değerler dünyayı dönüştürecek ve batı jeopolitik düşüncesinin yerini alacaktır.

Çağdaş jeopolitik tarih daha çok dünya güç merkezi için askeri rekabet üzerinde yoğunlaşmıştır. Britanya, Hollanda, İspanya ve Fransa’yı yenmiş ve daha sonra iki dünya sa-

vaşı içine düşmüştür. Bu mücadeleye geç gelen Almanya, iki dünya savaşına neden olarak, güç merkezini Britanya’nın elinden kapmaya çalışmıştır. Sonunda, Almanya başarısız oldu ve Britanya İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra orta güç haline geldi. ABD bir istisnadır. 19. yüzyılın sonlarında ABD dünyanın önde gelen ekonomisi olarak yükseldi. 1919’da ABD’nin toplam ekonomik hacmi Avrupa’yı geçti. Ne var ki, o zamanda, ABD dünya güç merkezi olmak için rekabet etmeye pek hevesli değildi. ABD’nin iki dünya savaşına bulaşması gönülsüzce oldu. İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra ABD dünya güç merkezini denetlemeye başladı. Soğuk Savaşın sona ermesinden sonra ABD dünyadaki tek süper güç olarak kaldı fakat işler değişti. A.B.D. kendi gücünü pekiştirip yaygınlaştırırken askeri gücünü -ana akıma rağmen- aksi yönde hareket ederek büyütmeğe başladı; birçok savaş yaptı, birçok ülkeyi kendine düşman yaptı ve sonunda, bugün, gerileyen bir güçtür.

Dönüp geriye bakarak Britanya, Almanya ve ABD’nin yükseliş ve düşüşlerini gözden geçirdiğimizde, dünya gücünü güvenceye almak için askeri güç kullanmanın yalnızca geçici bir başarı sağlayabildiğini görebiliriz. 21. yüzyılda savaş yapmak yalnızca kendi halkının desteğini yitirmek anlamına gelmez, fakat aynı zamanda bu çok maliyetli bir iştir ve sonuç vermez. Nükleer bir savaş durumunda, hiç bir kazanan yoktur ve herkes zarar görecektir. Yerel savaşlarda bile durum değişmiştir. Örneğin, ABD ve NATO Afganistan Savaşına 100.000’den fazla asker gönderdi, fakat Taliban’ın ortadan kaldırılması hâlâ çok uzak bir ihtimaldir. Aslında, zaman içinde Taliban daha da güçlenmiştir. Bunun nedeni, gerilla savaşı ile mücadele ederken teknolojik üstünlük tüm potansiyeli ile kullanılamaz. Tam tersine, teknolojinin yaygınlaşması gerillaların batılı askerlerle daha etkin bir biçimde savaşmalarını mümkün kılmıştır. ABD Taliban’ı yenemez. 21. yüzyılda, daha barışçıl Asya değerleri öne çıkacaktır.

Tarihten Şubat Notları

1 ŞUBAT: 1979: Milliyet başyazarı gazeteci Abdi İpekçi, bir suikast sonucu öldürüldü.

1997: Susurluk'taki kamyon kazasının ortaya serdiği karanlık ilişkileri protesto etmek için "Sürekli Aydınlık İçin 1 Dakika Karanlık" eylemi başlatıldı.

4 ŞUBAT: 1943: II. Emperyalist Paylaşım Savaşı sırasında Nazi ordularının Stalingrad kuşatması Kızılordu ve partizanlar tarafından kırıldı.

1999: Hugo Chavez, Venezuela devlet başkanı seçildi.

5 ŞUBAT: 1975: Türkiye'nin Kıbrıs'a asker çıkarmasının ardından ABD, Türkiye'ye silah ambargosu uygulamasını başlattı.

2006: Trabzon'da Rahip A. Santoro öldürüldü.

7 ŞUBAT: 1987: Şan Sineması gericiiler tarafından yakıldı.

8 ŞUBAT: 1935: Kadınlarımız, ilk kez seçme ve seçilme hakkını kullandı.

1986: 12 Eylül darbesinin üzerinden tam altı yıl geçtikten sonra ilk işçi yürüyüşü Balıkesir'de yapıldı. Yürüyüşe 5000 kişi katıldı.

9 ŞUBAT: 1871: Osmanlı'da ilk kez Karl Marks'ın bir makalesi "Hakayik-ul Vakayi" gazetesinde yayımlandı.

1881: Ünlü Rus romancısı Dostoyevski öldü.

1988: Diyarbakır Cezaevi'nde 2000 mahpus, açlık grevine başladı.

1995: Milli Eğitim Bakanlığı, okul müdürlerine, kız öğrencilere bekaret kontrolü yaptırma yetkisi verdi.

10 ŞUBAT: 1969: ABD 6. Filosu'na ait gemiler İstanbul'a geldi. Üniversite öğrencileri kitlesel bir protesto eylemi düzenledi.

11 ŞUBAT: 1990: Güney Afrika'da ırkçı rejime karşı savaşan Nelson Mandela, özgürlüğüne kavuştu

2010: Fail-i meçhul ve tüm kayıpların yakınlarının kurduğu "Toplumsal Bellek Platformu" TBMM'yi ziyaret ederek cinayetlerin aydınlatılması için komisyon kurulmasını talep etti. Bu talepleri AKP'lilerin oylarıyla reddedildi.

13 ŞUBAT: 1967: Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu DİSK kuruldu.

14 ŞUBAT: 2008: Demokrasi Partisi (DEP)

Ankara il binası bombalandı; bina ağır hasar gördü, üç kişi yaralandı.

15 ŞUBAT: 1975: Demokratik öğretmen hareketinin kitlesel örgütü TÖB-DER hayat pahalılığı, faşist saldırı ve baskıları protesto etmek için 7 ilde kitle gösterileri düzenledi. Eylemler saldırılara uğradı; 1 kişi öldü, 60 kişi yaralandı.

1996: Türkiye Cumhuriyeti Devleti, 1989 yılında Cizre'nin Yeşilyurt köylülerine bir grup askerin dışkı yedirilmesine ilişkin açılan davada 300 bin Frank tazminat ödemeyi kabul etti.

16 ŞUBAT: 1949: İlkokulların 4. ve 5. sınıflarında Din Dersi okutulmaya başlandı.

1969 : “ABD emperyalizmini protesto” etmek amacıyla düzenlenen mitinge gericiler saldırdı. Saldırıda olaylarda 2 devrimci öldürüldü, 200 kişi yaralandı. Olay, tarihe “Kanlı Pazar” olarak geçti.

17 ŞUBAT: 1996: CHP milletvekili Sabri Ergül, Manisa Emniyet Müdürlüğü'nün kapısına “Bu işyerinde İşkence Vardır!” yazısını astı.

18 ŞUBAT: 1878: II. Abdülhamid, Meclis-i Mebusan'ı süresiz olarak kapattı, Meşrutiyet Meclisi'ne son verdi.

1952: Türkiye NATO'ya katıldı.

1987: 12 Eylül sonrasının en büyük işçi grevi olan NETAŞ grevi anlaşmayla sonuçlandı.

19 ŞUBAT: 1972: THKP-C önderlerinden Ulaş Bardakçı katledildi.

20 ŞUBAT: 1947: Cumhuriyet'ten sonra Türkiye'de ilk kez işçilere sendika kurabilme hakkı tanındı; Ancak CHP grev hakkına karşı çıktı.

1976 : Türkiye'deki 23 Amerikan üssünde grev kararı alındı.

21 ŞUBAT: 1948: Komünistler Liga'sının kendilerini parti programı hazırlamakla görevlendirdikleri Karl Marks ve Frederich Engels tarafından kaleme alınan “Komünist Manifes-

to” ilk kez yayımlandı.

1960: Fidel Castro liderliğindeki devrimci iktidar Küba'daki tüm işletmeleri kamulaştırdı.

22 ŞUBAT: 1848: Paris proletaryası ayaklandı ve ayaklanma hızla bütün Fransa'da ve tüm kapitalist Avrupa ülkelerine yayıldı. Böylece iki yıl sürecek olan ve tarihe “1848 Devrimleri” olarak geçen işçi devrimi başladı.

24 ŞUBAT: 2010: Balıkesir-Dursunbey'de “Şentaş Madencilik”e ait kömür ocağında meydana gelen grizu patlamasında 13 işçi öldü.

25 ŞUBAT: 1994: Batı Şeria'da Baruch Goldstein adlı bir Musevi şeriatçısını halkın üzerine ateş açtığı ateş sonucu 25 Filistinli öldürüldü, 125'i yaralandı. Saldırgan, öfkeli kalabalık tarafından linç edildi.

26 ŞUBAT: 1910: İstanbul'da ilk solcu gazete “İştirak” adıyla yayımlanmaya başlandı. Gazete, Hüseyin Hilmi tarafından çıkarılmaktaydı.

1976: ABD ile Türkiye “Savunma İşbirliği Anlaşması”nı imzaladılar.

1984: Şair Hasan Hüseyin Korkmazgil, 57 yaşında öldü.

27 ŞUBAT: 1917: Tarihe “Şubat Devrimi” adıyla geçen ayaklanma sonucu Rusya'da çarlık rejimi çöktü ve burjuvazi siyasi iktidarı ele geçirdi.

1936: Köpekler üzerinde gerçekleştirdiği “şartlı refleks” deneyleriyle ve bu deneyler sonucu ortaya koyduğu öğrenme sürecini aydınlatan buluşlarıyla tanınan ünlü Rus fizyoloğu İvan Pavlov öldü.

1993: İnsan Hakları Derneği Elazığ şube başkanı Metin Can ile Hasan Kaya katledildi.

28 ŞUBAT: 1996: Üniversite öğrencileri, TBMM'de bir oturum esnasında izleyici localarında “Harçlara Hayır!” yazılı bir pankart açtılar. Eylemlerinden ötürü 12 öğrenci tutuklandı ve yargılanmalarına başlandı.

Karagün Dostu

biliyorum
matarada su
torbada ekmek
ve kemerde kurşun değil şiir
ama yine de
matarasında su
torbasında ekmek
ve kemerinde kurşun kalmamışları
ayakta tutabilir

biliyorum
şiirle şarkıyla olacak iş değil bu
dalda narı
tarlada ekini kızartmaz güvercin gurultusu
ama yine de
dişler arasında bıçak gibi parlar kavgada
şiirin doğrultusu

göz güzü görmez olmuş
tek bir ışık bile yok
yürek bir yaralı şahindir
döner boşlukta
belki bir şiir
belki bir şiir kırıntısı
çalar kapımızı umutsuz karanlıkta
yoklar yüreğimizi
eğilir yaramıza
dağıtır korkumuzu
ve karşı tepelerden
gürül gürül bir kalk borusu

Hasan Hüseyin Korkmazgil'i 26 Şubat 1984'te yıldızlara uğurlamıştık. Aradan demek ki 28 yıl geçti. İçe işleyen yiğit, devrimci ve gür sesi kulaklarımızda, beynimizde ve yüreklerimizde yankılanmaya devam ediyor. Hiç kuşkusuz, şiirleri insanlık kadar uzun ömürlü olacaktır .

Onun için şiir; emekçilerin, ezilenlerin özgülük ve adalet arayışında güçlü bir silahtır. Ünlü destansı şiiri Kızılırmak'ta şöyle demektedir:

“Silah ve şarkı; ben bütün karanlıkları bunlarla yendim.”

Aşağıdaki eserinde ise şiiri “karagün dostu” olarak niteliyor ve devrim mücadelesi sırasında yoldaşlara coşku veren bir yoldaş kimliği kazandırıyor şiire. Ve “ustam” dediği Nâzım'ın toplumcu şiir geleneğine eklenmiş güçlü bir kaynak olmaya devam ediyor.

Hasan Hüseyin KORKMAZGİL